

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
คณะบริหารธุรกิจ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
ปีการศึกษา 2566

**MANAGEMENT OF THE DEPARTMENT OF AGRICULTURE ON DURIAN
EXPORT IN CHANTHABURI PROVINCE**

**A THESIS SUBMITTED PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION
FACULTY OF BUSINESS ADMINISTRATION**

**GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2023**

วิทยานิพนธ์เรื่อง

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี

โดย

กันตินันท์ จตุรัส

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2566

ผศ.ดร.พัฒน พิธิษฐเกษม
ประธานกรรมการสอบ

ดร.กฤษฎา มูฮัมหมัด
กรรมการ

ดร.สมิตา กลิ่นพวงค์
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ ศุขสาตร)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
29 กันยายน 2566

Thesis entitled

**MANAGEMENT OF THE DEPARTMENT OF AGRICULTURE ON DURIAN
EXPORT IN CHANTHABURI PROVINCE**

by

KANTINAN JATURAT

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Master of Business Administration

Rangsit University

Academic Year 2023

Asst.Prof. Phat Pisitkasem, Ph.D.

Examination Committee Chairperson

Kritsada Muhammad, Ph.D.

Member

Samita Klinpong, Ph.D.

Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vannee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

September 29, 2023

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่งจาก ดร.สมิตา กลิ่นพงศ์ (ที่ปรึกษาหลักวิทยานิพนธ์) ผศ.ดร.พัฒน์ พิสิษฐเกษม (ประธานกรรมการสอบ) และดร.กฤษฎา มุฮัมหมัด (กรรมการ) ที่กรุณาให้คำแนะนำ ทูมเท และเสียสละเวลาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยในครั้งนี้ และได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้ งานวิจัยนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยรังสิต ทุกท่านที่ได้อบรม ถ่ายทอดความรู้ เพื่อเป็นรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ ขอขอบคุณผู้ตอบคำ สัมภาษณ์ทุกท่านที่ได้สละเวลาในการสัมภาษณ์จนได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ สำหรับงานวิจัย รวมถึงกำลังใจและความช่วยเหลือต่าง ๆ จากครอบครัว รุ่นพี่ รุ่นน้อง และเพื่อนๆทุกคน ตลอดจน พี่เจ้าหน้าที่ทุกท่าน ในหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหาร มหาวิทยาลัยรังสิต ที่ช่วย อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานหลายๆ ด้าน ส่งผลให้งานวิจัยนี้ประสบความสำเร็จ ได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาหรือมี ส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจส่งออกทุเรียน อนึ่งหากงานวิจัยนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยต้องขออภัย มา ณ ที่นี้

กานดินันท์ จัตุรัส

ผู้วิจัย

6406750 : กัณตินันท์ จัตูรัส
 ชื่อวิทยานิพนธ์ : การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน
 ในจังหวัดจันทบุรี
 หลักสูตร : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.สมิตา กลิ่นพงศ์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรณีศึกษาแบบกรณีเดียว วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาถึงประสิทธิภาพและการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก 2) ศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก และ 3) นำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและเลือกเก็บข้อมูลจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและพนักงานของกรมวิชาการเกษตรในจังหวัดจันทบุรีด้วยการบันทึกเสียง และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 10 คน มีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน จากการให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี มี 3 แนวทางด้วยกัน อันประกอบไปด้วย 1) การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ระบบขนส่ง สิ่งที่รับซื้อ การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง และการบำรุงผลผลิต 2) ปัจจัยการผลิตทุเรียน มีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ และเคมีภัณฑ์ 3) การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน โดยมีข้อค้นพบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แหล่งข้อมูลข่าวสารซึ่งเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ของภาครัฐเป็นผู้ให้ข้อมูล และการตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา โดยภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลและแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร

(วิทยานิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 96 หน้า)

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การจัดการ, กรมวิชาการเกษตร

6406750 : Kantinan Jaturat
 Thesis Title : Management of the Department of Agriculture on Durian export in
 Chanthaburi Province
 Program : Master of Business Administration
 Thesis Advisor : Samita Klinpong, Ph.D.

Abstract

This study employed a qualitative approach with a focus on a single case study. The objectives of this study were 1) to investigate efficiency and management of the Department of Agriculture which developed the quality of durian in Chanthaburi Province to bring it up to export-quality standards, 2) to examine the internal and external factors influencing the quality of durian of farmers in Chanthaburi Province, 3) and to utilize the necessary information to develop efficient management of the Department of Agriculture. In this study, the samples were selected using the purposive sampling method, and the data were collected through a semi-structured interview. In addition, the interviews with voice recording were also conducted with 10 key informants, including eight farmers and two employees of the Department of Agriculture in Chanthaburi Province. The study findings unveiled three key guidelines utilized by the Department of Agriculture to enhance the quality of durians. The initial guideline pertained to the export of high-quality durians, encompassing four sub-aspects: transportation, intermediaries, durian weighing, and durian storage. The second guideline focused on durian production, encompassing sub-aspects such as soil quality, water management, weather conditions, and chemical usage. The final guideline pertained to the Department of Agriculture's management, encompassing sub-aspects such as information exchange between farmers and officers, as well as problem-solving mechanisms.

(Total 96 pages)

Keywords: Efficiency, Management, The Department of Agriculture

Student's Signature Thesis Advisor's Signature

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 คำถามการวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ	8
2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน	14
2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก	18
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรมวิชาการเกษตร	27
2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียน	26
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	43
3.1 การออกแบบการวิจัยและยุทธศาสตร์การวิจัย	43
3.2 ระเบียบวิธีวิจัย	45
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	46
3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	48
3.7 การจัดข้อมูล	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
4.1 ข้อมูลด้านประชากร	51
4.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์	51
4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการ เกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี	53
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
5.1 สรุปผลการวิจัย	83
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	84
5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	88
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	89
บรรณานุกรม	90
ภาคผนวก	93
ประวัติผู้วิจัย	96

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	ข้อมูลผลผลิตปี 2560-2564	2
2.1	สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	42
4.1	จำนวนประชากร	51
4.2	ข้อค้นพบจากการวิจัย แนวคิดด้านการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์	53
4.3	ข้อค้นพบจากการวิจัยปัจจัยการผลิตทุเรียนจากการสัมภาษณ์	64
4.4	ข้อค้นพบจากการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออก ทุเรียนจากการสัมภาษณ์	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมอุดมไปด้วยผลไม้และผักนานาชนิดซึ่งภาคเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก จากข้อมูลการทำสำมะโนการเกษตรของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนประชากรในภาคเกษตรมากถึง 25 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งนับว่าเป็นแหล่งรองรับแรงงานที่ขนาดใหญ่ที่สุด นอกจากนี้ เมื่อปี 2563 นั้นได้รับการจัดอันดับเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารในอันดับที่ 11 ของโลก นอกจากนี้ก็ยังคงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศสำหรับเกษตรกร และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ดังที่ปรากฏจาก แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับประเทศ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ภายใต้วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ฝ่ายส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาชุมชน, 2564)

ประเทศไทยนั้น โขคดีที่ตั้งอยู่บนภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการทำเกษตรกรรมส่งผลให้เราเป็นที่ขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองแห่งพืชผักและผลไม้หลากหลายชนิด และยังมีให้เลือกรับประทานได้ตลอดทั้งปีโดยไม่ขาดแคลนทำให้ผลไม้สดและแปรรูปกลายเป็นสินค้าเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การส่งออกผลไม้สดของไทยกระจุกตัวอยู่ที่ผลไม้เพียง 3 ชนิด ได้แก่ทุเรียน ลำไยและมังคุด โดยส่งให้กับตลาดใหญ่ในต่างประเทศเพียง 2 แห่งคือประเทศจีนและประเทศเวียดนาม ซึ่งภาคตะวันออกนั้นถือว่าเป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญหลายชนิดของไทยอยู่แล้วเป็นพื้นที่ที่มีผลผลิตผลไม้ส่งออกสู่ตลาดเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศเนื่องจากมีสภาพพื้นที่และภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการผลิตผลไม้หลายชนิด อาทิเช่น ทุเรียน มังคุด (สำนักงานบริหารนโยบายของนายกรัฐมนตรี, 2564)

จังหวัดจันทบุรีมีพื้นที่ในการทำการเกษตรเป็นจำนวนมาก เป็นหนึ่งในจังหวัดในภาคตะวันออกที่มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรของไทย พืชที่นิยมเพราะปลูก

ในจังหวัดจันทบุรี คือ ทุเรียน มังคุด ลำไย ล้วนมีแหล่งสำคัญอยู่ที่จันทบุรี ซึ่งการจะผลิตพืชผลทางการเกษตรสิ่งที่สำคัญคือต้องให้เป็นไปตามที่ผู้บริโภคนั้นต้องการเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น นอกจากนี้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นที่ต้องการอย่างมากในตลาดส่งออกและตลาดในประเทศ ซึ่งคู่ได้จากผลผลิตทางการเกษตรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปีเพราะมีการขยายพื้นที่ในการทำการเกษตรเพื่อรองรับความต้องการที่มากขึ้นของผู้บริโภคจากรางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลผลผลิตปี 2560-2564

สินค้าเกษตร	หน่วย: ตัน				
	2560	2561	2562	2563	2564
ทุเรียน	284,874	280,761	346,628	399,169	402,357
ลำไย	344,325	279,659	279,776	244,161	460,947
มังคุด	112,309	50,719	125,834	146,375	71,695
เงาะ	94,324	85,915	96,326	98,063	99,179
ลองกอง	17,087	12,148	15,083	16,534	15,263

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรพื้นที่จันทบุรี, 2565

จากตารางแสดงให้เห็นว่าปริมาณผลผลิตทางการเกษตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะทุเรียนและลำไยแต่สำหรับผลไม้ชนิดอื่นที่มีแนวโน้มลดลงเนื่องจากสภาพอากาศที่แปรปรวนในบางปีซึ่งเป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิต และเนื้อที่เก็บเกี่ยวที่ลดน้อยลงเพราะเกษตรกรหันไปปลูกทุเรียนมากขึ้นเมื่อพิจารณาโดยรวมแสดงให้เห็นว่าผลผลิตทางการเกษตรเป็นที่ต้องการสำหรับประเทศจีนเป็นอย่างมาก รวมถึงภายในประเทศด้วย

ปัจจุบันผู้รับซื้อทุเรียน มังคุด ลำไย เกือบทั้งหมดนั้นที่ผลไม้เหล่านี้ถูกส่งเข้าประเทศจีน คนจีนที่เข้ามาเปิดกิจการโรงคัดบรรจุรับซื้อผลไม้ (ล้าง) ในจังหวัดจันทบุรี แม้จะมีถึงคนไทยแต่ส่วนใหญ่ต้องส่งผ่านผู้รับซื้อซึ่งเป็นคนจีนเพื่อเข้าไปขายในตลาดจีนในที่สุด ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่นั้นมีสัดส่วนพ่อค้าคนจีนที่สูงมากเพราะเศรษฐกิจสาขาย่อยอื่นอีกจำนวนมากที่ต้องอาศัยการไหลเวียนของเงินที่ได้จากการส่งออกผลไม้ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลโครงสร้างตลาดที่ชัดเจนว่ามีผู้รับซื้อกี่ระดับชั้น ระดับชั้นละกี่รายและแต่ละระดับชั้นเป็นคนจีนกี่ราย คนไทยกี่ราย ทำให้เกิดข้อถกเถียงกันว่า ปัจจุบันจังหวัดจันทบุรีได้ประโยชน์หรือถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนจีน แต่หากทราบ

โครงสร้างตลาดที่ชัดเจนแล้วจะทำให้สามารถวางกลยุทธ์ทางการตลาดและป้องกันความเสี่ยงทางเศรษฐกิจได้ดีมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้การใช้ตลาดในประเทศไทยเป็นตลาดรองรับกรณีเกิดภาวะวิกฤตไม่สามารถส่งไปตลาดจีนได้นั้นก็เป็นสิ่งที่จำเป็นแต่ปัจจุบันยังไม่มีข้อมูลโครงสร้างตลาดในประเทศไทยที่ชัดเจนและไม่มีผู้นำหลักของจังหวัดที่จะเป็นผู้การกระจายสินค้าไปยังส่วนอื่นๆ ของประเทศไทย ในกรณีเกิดปัญหาเพื่อลดผลกระทบหากเกิดภาวะวิกฤตไม่สามารถส่งออกไปตลาดประเทศจีนได้

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดจันทบุรี (พ.ศ. 2566 – 2570) ระบุว่า ทูเรียน เป็นผลไม้ที่มีความต้องการจากประเทศจีนที่สูง ซึ่งได้ปัจจัยสนับสนุนจากกลุ่มผู้รับซื้อและคัด แยกบรรจุผลไม้ (ล้ง) รายใหม่ๆ ที่รับซื้อทุเรียนเพื่อบรรจุกล่องและจัดส่งไปจำหน่ายตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะตลาดจีนที่มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเกิดจากความต้องการบริโภคทุเรียนของชาวจีน ที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยประมาณร้อยละ 10 - 15 ต่อปีปริมาณผลผลิตทุเรียนในปี 2563 เท่ากับ 380,446 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ซึ่งผลิตได้ 339,292 ตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.1 เนื่องจากเนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.1 ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 จากสภาพอากาศที่มีความหนาวเย็น มีแสงแดด มีฝนเหมาะสม ส่งผลดีต่อการออกดอกของทุเรียนได้เร็วขึ้น ช่วงออกดอกไม่กระทบพายุฝนจึงทำให้ดอกไม่ร่วง การออกดอกดีสม่ำเสมอ มีดอกทยอยออกหลายรุ่น ทุเรียนอยู่ในช่วงอายุให้ผลผลิตได้เพิ่มขึ้นและทุเรียนยังเป็นพืชที่มีราคาคู่มือค่าต่อการลงทุนเกษตรกร เนื่องจากเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในช่วงต้นปี 2563 ทำให้มีมาตรการปิดเมือง รวมถึงการปิดด่านการค้าชายแดน ส่งผลกระทบต่อ การขนส่ง การค้าและการส่งออกสินค้าเกษตร แต่ส่งผลกระทบต่อระยะสั้นเพราะทุเรียนเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาทุเรียนอ่อนนั้นเกิดจากในช่วงต้นฤดูของทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังมีปริมาณน้อยและประกอบกับมีข้อดั่งซื้อล่วงหน้าผ่านพ่อค้าคนจีนและล้งอีกจำนวนมากจึงเป็นโอกาสของเกษตรกรที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น จึงอาจเกิดแรงจูงใจให้รีบตัดทุเรียนออกขายในช่วงนี้เพื่อทำกำไร ในขณะที่ทุเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ครบอายุการเก็บเกี่ยวนอกจากปัจจัยด้านราคาแล้ว ยังมีปัจจัยด้านการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตร เกษตรกรเจ้าของสวนจำนวนไม่น้อยต้องการความสะดวกสบายจึงจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางหรือล้งในลักษณะเหมายกสวน ทำให้เกษตรกรไม่ได้ควบคุมการเก็บเกี่ยว

สำหรับผลเสียหายที่เกิดจากการขายทุเรียนอ่อน นอกจากจะทำลายความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าทางการเกษตรของผู้บริโภคภายในประเทศแล้ว ยังจะส่งผลกระทบต่อตลาดส่งออกอีกด้วย เนื่องจากในอนาคตอันใกล้ประเทศคู่แข่งของไทยอย่างเวียดนามและกัมพูชาจะสามารถผลิตทุเรียนได้มากขึ้นและมีความได้เปรียบทุเรียนไทยเนื่องจากต้นทุนการผลิตต่ำ อีกทั้งที่ตั้งยังมีภูมิศาสตร์อยู่ใกล้ประเทศจีนที่เป็นตลาดส่งออกใหญ่ของไทยมากกว่าด้วย ซึ่งหากยังมีการลักลอบตัดออกทุเรียนอ่อนส่งออกไปตลาดต่างประเทศ จะทำให้ทุเรียนไทยเสียส่วนแบ่งทางการตลาดให้กับประเทศคู่แข่งในไม่ช้า

ผู้วิจัยเห็นว่าการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรมีปัญหาเกี่ยวกับภารกิจในการจัดการเนื่องจากกรมวิชาการเกษตรมีภารกิจหลักในการตรวจสอบศัตรูพืชไม่ให้ติดปนเปื้อนไปกับผลผลิตที่ส่งออก ในด้านการป้องกันทุเรียนด้อยคุณภาพ หรือทุเรียนอ่อนไม่ให้มีการลักลอบส่งออก เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีความสำคัญและกรมวิชาการเกษตรนั้นกำกับดูแลคุณภาพ และมาตรฐานป้องกันไม่ให้มีสินค้าด้อยคุณภาพ หรือทุเรียนอ่อนหลุดรอดไปถึงผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้การศึกษาด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลของกรมวิชาการเกษตรจะช่วยให้ทราบถึงแนวทางในการจัดการองค์กร อีกทั้งยังต้องการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกตระหนักถึงความสำคัญต่อการส่งออกทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำผลการวิจัยนี้ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการพัฒนาขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพและการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก

1.2.3 เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร

1.3 คำถามการวิจัย

คำถามในการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ได้ถูกกำหนดไว้ดังนี้

1.3.1 วิธีการจัดการแบบใดที่จะทำให้การส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะแก่การส่งออก

1.3.2 ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกใดบ้างที่ทำให้ทุเรียนจันทบุรีสามารถส่งออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3.3 วิธีการใดที่ช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

จังหวัดจันทบุรี

1.4.3 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัย ได้ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์โดยเริ่มจากการตั้งเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูล เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการที่จะเลือกผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการประกันคุณภาพ

ข้อมูลในเบื้องต้นที่ผู้วิจัยต้องการ โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูล 10 คน โดยมีรายละเอียดดังนี้

เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร	จำนวน 2 คน
ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน	จำนวน 8 คน
รวมทั้งหมด	จำนวน 10 คน

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและประมวลผลให้แล้วเสร็จในช่วงระยะเวลา ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2566 - 30 เมษายน พ.ศ. 2566

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตร ต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำนิยามศัพท์เฉพาะดังต่อไปนี้

การบริหารจัดการ หมายถึง การประสานงานและการบริหารหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของกรมวิชาการเกษตร

กรมวิชาการเกษตร หมายถึง องค์กรที่มีภารกิจเกี่ยวกับพืชซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เจ้าหน้าที่รัฐ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานของกรมวิชาการเกษตร

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี

คุณภาพ หมายถึง ระดับของคุณลักษณะของทุเรียน

ทุเรียน หมายถึง ผลไม้ที่ผลิตมากที่สุดที่สุดในจันทบุรี เมื่อมีลักษณะเป็นพุ่มๆ มีรสหวานมัน ลูกมีหนามแข็งเต็มทั่วลูก มีหลายพันธุ์

ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่นำไปสู่ผลสำเร็จในการจัดการของกรม
วิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี

สิ่ง หมายถึง โรงคัดบรรจุรับซื้อผลไม้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาคุณภาพของทุเรียนให้เหมาะแก่การส่งออก รวมถึงการบริหาร
จัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตรได้ดียิ่งขึ้น

1.6.2 นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงองค์กรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อีก
ทั้งยังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดแก่องค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆรวมไป
ถึงเกษตรกร

1.6.3 นำไปใช้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่สนใจการศึกษา ค้นคว้า วิจัยประสิทธิภาพในการบริหาร
จัดการต่อไป

สรุปการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการที่มี
ประสิทธิผลของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งศึกษา
ความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารจัดการเพื่อให้ได้ข้อค้นพบผลการวิจัยในสิ่งที่ปัญหา
ของการส่งออกทุเรียนคืออะไร จากความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล โดยตรงรวมถึงแนวทางในการเพิ่ม
ประสิทธิภาพด้านการผลิตทุเรียนเพื่อที่จะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ทุกฝ่าย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ
- 2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน
- 2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก
- 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรมวิชาการเกษตร
- 2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียน
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

2.1.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

ความหมายของประสิทธิภาพนั้น ได้มีผู้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกันไว้หลายท่าน ดังนี้

เกศธนินทร์ งามเลิศ (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านทางธุรกิจ หมายถึง การลดต้นทุนในการผลิต คุณภาพของการมีประสิทธิผล (Quality of Effectiveness) และ ความสามารถในการผลิต (Competence and Capability) ในการดำเนินงานทางด้านธุรกิจที่จะถือว่ามี ประสิทธิภาพสูงสุด ก็เพื่อสามารถผลิตสินค้า หรือบริการในปริมาณและคุณภาพที่ต้องการที่เหมาะสมและ ต้นทุนน้อยที่สุดเพื่อคำนึงถึงสถานการณ์และข้อผูกพันด้านการเงินที่มีอยู่

รัตนชนก จันยัง (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่เกิดจากกระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากร ซึ่งสามารถวัดผลได้ด้วยวิธีการและหน่วยวัดต่าง ๆ ตามประเภทของงาน เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารงานของบุคลากรสามารถวัดผลได้ด้วยทรัพยากรที่ใช้ ได้แก่ เวลา เงิน ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องแตกต่างกันตามมุมมองที่ต้องการชี้วัด เช่น แง่มุมของ ค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนการผลิต แง่มุมของกระบวนการบริหาร และแง่มุมของผลลัพธ์ เป็นต้น

ธงชัย สันติวงษ์ (2556) ได้กล่าวความหมายของประสิทธิภาพในการทำงานไว้ว่า กิจกรรมทางด้านการบริหารบุคคลที่ได้เกี่ยวข้องกับวิธีการ ซึ่งหน่วยงานพยายามกำหนดให้ทราบแน่ชัดว่าพนักงานของตนสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

Ryan and Smith (1954) ได้พูดถึงประสิทธิภาพของบุคคลว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ในแง่บวกกับสิ่งที่ทุ่มเทและลงทุนให้กับงานซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานนั้น มองจากแง่ของการทำงานของแต่ละบุคคล โดยพิจารณาเปรียบเทียบสิ่งที่ให้กับงาน เช่น ความพยายาม กำลังงานกับผลลัพธ์ที่ได้รับจากงานนั้นๆ

สิริวดี ชูเชิด (2556) ได้กล่าวความหมายของประสิทธิภาพในการทำงานไว้ว่า เป็นความสามารถ และทักษะในการกระทำของตนเอง หรือของผู้อื่นให้ดีขึ้นเจริญขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง ผู้อื่นและองค์กรเกิดความพึงพอใจและสงบสุขในที่สุด

Millet (1954) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับประสิทธิภาพไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่มวลมนุษย์และได้รับผลกำไรจากการปฏิบัติงานนั้นด้วย กล่าวคือ ถ้าพิจารณาว่างานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลผลิต (Output) ที่ได้รับ สามารถเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$E = (O-I) + S$$

E = Efficiency คือ ประสิทธิภาพของงาน

O = Output คือ ผลผลิต

I = Input คือ ปัจจัยนำเข้า

S = Satisfaction คือ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง สิ่ง que แสดงให้เห็นว่า บุคคลนั้นๆ มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้ตามที่กำหนดไว้ได้หรือไม่อย่างไร และผลของการทำงานที่อาจประเมินได้จากจำนวนการผลิตสินค้า คุณภาพของสินค้า และกระแสตอบรับจากลูกค้า หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมไปถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและต้องสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ขององค์กรเป็นหลัก โดยยิ่งหากใช้ทรัพยากรน้อยกว่าที่กำหนดเท่าไร นั่นแปลว่าการทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น เพราะองค์กรไม่มีการสูญเสียทรัพยากรไปอย่างไรประโยชน์ ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถสะท้อนการบริหารขององค์กรนั้นๆ ได้ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.1.2 ประเภทของประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ เป็นเรื่องของการใช้ปัจจัยและกระบวนการในการดำเนินงาน โดยประสิทธิภาพอาจไม่แสดงเป็นค่าประสิทธิภาพเชิงตัวเลข แต่แสดงด้วยการบันทึกถึงลักษณะการใช้เงิน วัสดุ คน และเวลา ในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด ไม่มีการสูญเสียเปล่าเกินความจำเป็น รวมถึงมีการใช้กลยุทธ์หรือเทคนิควิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม สามารถนำไปสู่การบังเกิดผลได้เร็ว และมีคุณภาพ ประเภทของประสิทธิภาพ มี 2 ระดับ ดังนี้ (Thailand Industry, 2016)

1) ประสิทธิภาพของบุคคล หมายถึง การทำงานเสร็จโดยสูญเสียเวลาและพลังงานน้อยที่สุด ค่านิยมการทำงานที่ยึดกับสังคม เป็นการทำงานได้เร็วและได้งานดี บุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน คือบุคคลที่ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ใช้กลวิธีหรือเทคนิคการทำงานที่จะสร้างผลงานได้มาก เป็นผลงานที่มีคุณภาพ เป็นที่น่าพอใจ โดยสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายพลังงานและเวลาน้อย เป็นบุคคลที่มีความสุขและพอใจในการทำงาน เป็นบุคคลที่มีความพอใจจะเพิ่มพูนคุณภาพและปริมาณของผลงาน คิดค้น ดัดแปลง วิธีการทำงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ

2) ประสิทธิภาพขององค์กร คือการที่องค์กรสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ตามภารกิจหน้าที่ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากร ปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงกำลังคนอย่างคุ้มค่า มีการสูญเสียเปล่าน้อยที่สุด มีลักษณะการดำเนินงานไปสู่ผลตามวัตถุประสงค์ โดยประหยัดทั้งเวลา ทรัพยากร และกำลังคน

2.1.3 แนวคิดกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพ

Becker and Neuhauser (1975) ได้เสนอตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organizational Efficiency) กล่าวว่า ประสิทธิภาพขององค์กรนอกจากพิจารณาถึง

ทรัพยากร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าและผลผลิตขององค์กรคือการบรรลุเป้าหมาย แล้วองค์กรในฐานะที่เป็นองค์กร ในระบบเปิด (Open System) ยังมีปัจจัยที่ประกอบอีกดังนี้

- 1) หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนต่ำ (High Task Environment Complexity)
- 2) การกำหนดระเบียบปฏิบัติชัดเจน เพื่อเพิ่มการทำงานที่มองได้มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นด้วย
- 3) ผลการทำงานที่มองได้สัมพันธ์ในทางบวกประสิทธิภาพ
- 4) หากพิจารณาควบคู่กันจะปรากฏว่าการกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจน และผลการทำงานที่มองเห็น ได้มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

BecKer ยังเชื่ออีกว่าการสามารถมองเห็นผลการทำงานขององค์กรได้ (Visibility Consequences) มีความสัมพันธ์กับความมีประสิทธิภาพขององค์กร เพราะองค์กรสามารถทดลองและเลือกระเบียบปฏิบัติ และทรัพยากรที่เป็นประโยชน์ต่อการบรรลุเป้าหมายได้ฉะนั้น โครงสร้างของระเบียบปฏิบัติผลการปฏิบัติงานจึงมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

2.1.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลมาประกอบการศึกษา ดังนี้

กัญญรัตน์ ประเสริฐชนกุล (2563) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลไว้ ดังนี้

- 1) การสร้างบรรยากาศหรือเงื่อนไขที่จะให้คนในองค์กรมีความรู้สึกอยากทำงาน ตัวการสำคัญที่จะวัดว่าบรรยากาศ หรือเงื่อนไขในองค์กรเอื้ออำนวยต่อการทำงานมากน้อยเพียงใด
- 2) การใช้ข้อมูลที่ได้รวบรวมมากำหนดกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น การวัดว่าควรปรับปรุงกิจกรรมอะไรนั้น โดยทั่วไปจะต้องเปรียบเทียบผลได้กับค่าใช้จ่ายของการปรับปรุงนั้น
- 3) กำหนดระบบการให้ค่าตอบแทน การประเมินของผู้บริหารสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพในการบริหารงาน

4) การกำจัดอุปสรรคที่ไปขัดขวางการบริหารงาน ควรแจ้งให้พนักงานปฏิบัติการทราบถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลักการณ์นโยบาย

5) การประเมินที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์กรจะต้องใช้เกณฑ์มาตรฐานการวัดที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพขององค์กร ค่าใช้จ่าย การเจริญเติบโต และอื่นๆ ซึ่งการบรรลุผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายอยู่ในมาตรฐานด้านปริมาณ คุณภาพ และเหมาะสมกับเวลา

Merton (1940) นักสังคมวิทยาที่เสนอข้อโต้แย้งเป็นคนแรกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพของคนในองค์กรกับโครงสร้างขององค์กรว่าจะก่อให้เกิดผลซึ่งไม่คาดหวัง ตามมาได้ โดยเฉพาะองค์กรที่มีโครงสร้างแบบ Bureaucracy เขากล่าวว่าการควบคุมและการประสานงานโดยอาศัยกฎข้อบังคับในการจัดองค์กรที่มีเหตุผลและกฎข้อบังคับช่วยให้สามารถทำนายพฤติกรรมของคนในองค์กรได้แต่ก็จะทำให้พฤติกรรมนั้นมีความยืดหยุ่นได้น้อยการเน้นที่การใช้กฎข้อบังคับเพื่อองค์กรจะทำให้สมาชิกในองค์กรนำเอากฎข้อบังคับขององค์กรมาเป็นเป้าหมายของตนเอง กฎเกณฑ์ข้อบังคับขององค์กรจะไม่ใช่วิถีทาง (Means) ที่จะทำให้เป้าหมายขององค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แต่จะเป็นเป้าหมายของสมาชิกในองค์กรแทนที่จะเป็นวิธีการที่ทำให้งานสำเร็จด้วยการเข้าแทนที่ “Displacement” เป้าหมายขององค์กรโดยเป้าหมายของบุคคลเช่นนี้จะนำไปสู่ความรู้ประสิทธิภาพขององค์กรข้อโต้แย้งของเมอร์ตันนี้ปรากฏอยู่ในบทความเรื่อง “Bureaucratic Structure and Personality” ภายหลังที่แนวความคิดเรื่อง Bureaucracy ได้เป็นที่ยอมรับกันว่าจะช่วยให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้นสำหรับผลที่ไม่พึงประสงค์ที่จะเกิดขึ้นตามมาอันเนื่องมาจากการเน้นการควบคุมเพื่อให้สามารถคาดการณ์พฤติกรรมของปัจเจกชนในองค์กรที่เมอร์ตัน เสนอไว้มี 3 ประการคือ

1) ลดความสัมพันธ์อันเป็นส่วนตัวของสมาชิกในองค์กรลงการเลื่อนขั้นและประเมินบุคคลขึ้นอยู่กับความสัมฤทธิ์ผลของแต่ละคนในตำแหน่งงาน

2) มีการเพิ่มกฎระเบียบ ข้อบังคับในองค์กรมากขึ้น สมาชิกขององค์กรจะนำกฎระเบียบมาเป็นเป้าหมายมาเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงานแทนเป้าหมายที่เป็นจริงขององค์กร

3) มีการเพิ่มการใช้การแบ่งแยกออกเป็นลำดับชั้นเป็นเทคนิคของการตัดสินใจซึ่งหมายถึงการไม่แสวงหาทางเลือกที่สามารถปฏิบัติได้จริงแต่จะจำแนกออกเป็นลำดับชั้นว่าอะไรควรจะทำตัดสินใจก่อนและรอง ๆ ลงไปคืออะไรเป็นการกำหนดแนวทางในการตัดสินใจที่สำคัญเพียงแนวทางเดียว โดยไม่ให้มีโอกาสเลือกตัดสินใจได้แม้ว่าสถานการณ์จะต่างกัน

2.1.5 ทฤษฎีการผลิตและแนวคิดการวัดประสิทธิภาพการผลิต

การผลิต หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนปัจจัยการผลิตที่ได้ในกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลผลิต โดยที่ปัจจัยการผลิต (Input or Factor of Production) หมายถึง ส่วนประกอบหรือส่วนผสมต่างๆ ที่ถูกนำมาประกอบกัน โดยใช้เทคโนโลยีในการผลิตของหน่วยธุรกิจเพื่อผลิตเป็นผลผลิตออกมา โดยผลผลิต (Output) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ได้จากกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการนั้น ดังนั้น ในความเป็นจริงการผลิตจึงมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมถึงการผลิตทุกชนิด ตั้งแต่การผลิตสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตและเทคโนโลยีการผลิตต่างๆ ไม่ซับซ้อนมากนัก รวมไปถึงการผลิตที่ต้องใช้ปัจจัยการผลิตมากและเทคโนโลยีการผลิตที่สูงและก้าวหน้า สำหรับปัจจัยการผลิตในทาง เศรษฐศาสตร์ประกอบไปด้วย ที่ดิน (Land) เช่น ที่ดิน พื้นที่ให้เช่าสำหรับทำธุรกิจหรือผลิตสินค้าทุน (Capital) เช่น เงินทุน สิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น แรงงาน (Labor) เช่น วิศวกร นักบัญชี ผู้จัดการ แรงงาน รับจ้างทั่วไป และผู้ประกอบการ (Entrepreneur) สำหรับปัจจัยการผลิตประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจคือ ในทางเศรษฐศาสตร์การใช้จ่ายการผลิตไม่ได้หมายความว่าใช้งานที่ดิน ที่ดินเนื้อที่เท่าไร หรือ ใช้เครื่องจักรกี่เครื่องแต่หมายความว่าแรงงาน ที่ดิน หรือเครื่องจักรดังกล่าวสามารถให้บริการหรือมีความสามารถในการผลิตสินค้าได้จำนวนเท่าใด สำหรับเทคโนโลยีการผลิต หรือที่เรียกว่าวิธีการผลิต (Recipes) ถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่ง โดยผู้ผลิตจะพยายามผลิตสินค้าด้วย เทคโนโลยีที่ตนเองมีอยู่ให้ได้ผลผลิตมากที่สุดภายใต้ข้อจำกัดคือปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ ดังนั้นฟังก์ชันการผลิต (Production Function) ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิตทั้งหลายที่มีอยู่ว่าจะสามารถผลิตสินค้าได้จำนวนเท่าใดก็คือเทคโนโลยีนั่นเอง ดังนั้นฟังก์ชันการผลิตจึงบ่งบอกถึงปริมาณ ผลผลิตที่มากที่สุดที่ถูกผลิตในแต่ละช่วงเวลาเมื่อกำหนดปัจจัยการผลิตต่างๆ มาให้ในทางเศรษฐศาสตร์การศึกษาเกี่ยวกับการผลิต โดยทั่วไปกับเศรษฐศาสตร์กำหนดให้ในการผลิตผลผลิต (Q) ต้องใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิด คือ แรงงาน (L) และทุน (K) ดังนั้นสามารถแสดงฟังก์ชันการผลิตได้ เป็น $TP = Q = f(L, K)$ โดยที่ Q หมายถึง ผลผลิตรวม (Total Product: TP) ที่ได้จากการใช้ปัจจัยการผลิต L และ K นอกจากนี้ เนื่องจากฟังก์ชันการผลิตนั้นจะบ่งบอกถึงปริมาณผลผลิตที่มากที่สุดที่ถูกผลิตในแต่ละช่วงเวลา (เริงชัย ต้นสุชาติ, 2551) ซึ่งแต่ละหน่วยผลิตมีความสามารถในการผลิต (Productivity) ที่แตกต่างกันออกไป โดยที่ $Productivity = Outputs/Inputs$ เมื่อเราดูความสามารถการผลิต หมายถึง ศักยภาพการผลิตรวม ซึ่งเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการผลิตที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตทั้งหมด

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายใน

2.2.1 ความหมาย

สภาพแวดล้อมภายใน หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลภายในองค์กรธุรกิจ ซึ่งผู้บริหารองค์กรต้องควบคุมให้ได้เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อธุรกิจประกอบด้วยเจ้าของกิจการและผู้ถือหุ้น คณะกรรมการบริหาร พนักงานหรือลูกจ้าง วัฒนธรรมขององค์กร เป็นต้น

2.2.2 การวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสิ่งแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมภายนอกตลอดจนผลกระทบที่มี ศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กรหรือหมายถึงวิธีการซึ่งช่วยผู้บริหารในการ กำหนดจุดแข็งขององค์กร (Organizational Strengths: S) จุดอ่อนขององค์กร (Organizational Weaknesses : W) โอกาสจากสิ่งแวดล้อมภายนอก (Environmental Opportunities : O) การวิเคราะห์ SWOT มีดังนี้ (สมพร น้อยสำราญ, 2558)

จุดแข็ง (Strengths) จุดแข็งหมายถึงการดำเนินงานภายในที่บริษัทสามารถ กระทำได้ดีบริษัทจะต้องวิเคราะห์การดำเนินงานภายในเช่นการบริหารการเงินการตลาดและการ วิจัยและพัฒนาเพื่อการพิจารณาถึงจุดแข็งของการดำเนินงานภายในเหล่านี้เป็นระยะบริษัทที่บรรลุความสำเร็จจะกำหนดกลยุทธ์ของบริษัทที่ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งจากการดำเนินงานภายในเหล่านี้ อยู่เสมอ ดังนั้นการวิเคราะห์จุดแข็ง จึงเป็นการวิเคราะห์ถึงข้อเด่นของธุรกิจ ที่เหนือกว่าคู่แข่ง เช่น ผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลายมากกว่า ราคาถูกกว่า มีช่องทางในการจัดจำหน่ายที่สามารถเข้าถึง ตลาดได้มากกว่า มีโปรแกรมการโฆษณาที่สามารถดึงดูดตลาดได้ดีกว่า มีผู้บริการที่มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล สภาพคล่องทางการเงินสูง ความสามารถในการผลิตสูง มีการจัดการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีตรงตามความต้องการของตลาด เป็นต้น ซึ่งจุดแข็งเหล่านี้ธุรกิจจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดต่อไป

จุดอ่อน (Weaknesses) จุดอ่อนหมายถึงการดำเนินงานภายในที่บริษัทไม่ สามารถ กระทำได้ดีการดำเนินงานภายในเหล่านี้เช่นการบริหารการเงินการตลาดการผลิตและการ วิจัยและพัฒนาจะเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของบริษัทบริษัทจะต้องกำหนดกลยุทธ์ของบริษัทที่สามารถ ลบล้างหรือปรับปรุงจุดอ่อนของการดำเนินงานภายในเหล่านี้ให้ดีขึ้น ดังนั้นการวิเคราะห์จุดอ่อน

จึงเป็นการวิเคราะห์ถึงปัญหาหรือ ข้อดีของธุรกิจ ที่ก่อให้เกิดจุดอ่อนที่คู่แข่งจะจะได้เปรียบจากสิ่งเหล่านี้ เช่น อายุผลิตภัณฑ์สั้นทำให้ไม่สามารถผลิตในปริมาณมาก ๆ ได้ ราคาแพง ช่องทางการจัดจำหน่ายน้อย การส่งเสริมการขายต่ำ พนักงานไม่มีความกระตือรือร้น หรือมีปัญหาด้านการเงิน เป็นต้น ธุรกิจต้องนำจุดอ่อนต่างๆ ไปแก้ไข ปรับปรุง เพื่อไม่ให้คู่แข่งสามารถโจมตีหรือมีข้อได้เปรียบจากจุดอ่อนเหล่านั้นได้ และต้องพยายาม พัฒนาจุดอ่อนเหล่านั้นให้เทียบเท่าคู่แข่งเป็นอย่างดี

โอกาส (Opportunities) โอกาสจะหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของบริษัทบริษัทจะต้องคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกเช่น เศรษฐกิจ สังคมการเมือง เทคโนโลยีและการแข่งขันอยู่เป็นระยะเพื่อการแสวงหาประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้การพัฒนาของคอมพิวเตอร์และไบโอเทคโนโลยีการเปลี่ยนแปลงของประชากรการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและทัศนคติของพนักงานและการแข่งขันจากต่างประเทศที่รุนแรงขึ้นจะเป็นตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมภายนอกที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะทำให้ความต้องการของลูกค้าเปลี่ยนแปลงไปที่อาจจะทำให้ผลิตภัณฑ์บริการและกลยุทธ์ของบริษัทต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นการวิเคราะห์โอกาส จึงข้อได้เปรียบแก่ธุรกิจอันเกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก ที่ธุรกิจสามารถสร้างโอกาสให้แก่ตนเอง ทำให้มีศักยภาพเหนือกว่าคู่แข่ง ซึ่งข้อได้เปรียบดังกล่าวนี้ อาจเกิดจากตลาดรวมขยายตัว คู่แข่งขันรายใหม่เข้าสู่ธุรกิจได้ยาก จุดอ่อนของคู่แข่ง จำนวนประชากรในส่วนที่เอื้อประโยชน์แก่ธุรกิจมีเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีพัฒนาขึ้น ทำให้เสริมศักยภาพได้ดีขึ้น สังคมและวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยให้เกิดการยอมรับในผลิตภัณฑ์ของธุรกิจเพิ่มขึ้น การเมืองและกฎหมายให้การสนับสนุนการขายการลงทุนหรือทรัพยากรธรรมชาติขาดแคลน ในขณะที่ธุรกิจผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทดแทนทรัพยากรธรรมชาตินั้นได้

อุปสรรค (Threats) อุปสรรคหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่คุกคามต่อการดำเนินงานของบริษัทสภาพแวดล้อมภายนอกเหล่านี้ได้แก่เศรษฐกิจ สังคมการเมือง เทคโนโลยีและการแข่งขันเป็นต้นความไม่สงบภายในตะวันออกกลางความเข้มแข็งของคู่แข่งอัตราดอกเบี้ยและราคาน้ำมันที่สูงขึ้นล้วนแต่เป็นการคุกคามจากสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งสิ้น ดังนั้นการวิเคราะห์อุปสรรค จึงเป็นปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม ภายนอกที่ธุรกิจไม่สามารถแก้ไขได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงรสนิยมของตลาด คู่แข่งขันค้นพบนวัตกรรมใหม่ในการผลิต ผู้ขายปัจจัยการผลิตมีจำนวนน้อยและผูกขาด คนกลางขายผลิตภัณฑ์ของคู่แข่งด้วย อัตราการเกิดของประชากรลดลง เศรษฐกิจตกต่ำ เทคโนโลยีล้าสมัยเกินไป ทำให้หาบุคลากรที่มีความสามารถได้ยากขึ้น วัฒนธรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลง การเพิ่มอัตรา ภาษีมูลค่าเพิ่ม การขาด แคลนทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้

ธุรกิจขาดแคลนวัตถุดิบ เป็นต้น ดังนั้น ธุรกิจจะต้องหาทางลด จุดอ่อนและสร้างจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ อันจะเป็นเกราะป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากอุปสรรคเหล่านั้นได้

2.2.3 กรอบแนวคิด McKinsey 7-S Framework

แนวคิดนี้ได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกในปี ค.ศ.1980 โดย Thomas and Robert ในหนังสือที่มีชื่อว่า “In Search of Excellence” โดยในขั้นตอนแรกมีการ แบ่งกลุ่มทำงานในบริษัทแมคคินซีออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อค้นหาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัว คือ กลยุทธ์กับรูปแบบโครงสร้างองค์กร และการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จของกิจการ ธุรกิจ ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า แนวความคิดการแก้ปัญหาแบบดั้งเดิมของธุรกิจต่างๆ ที่เน้น ในความสนใจเฉพาะในเรื่องกลยุทธ์กับรูปแบบโครงสร้างองค์กรคงไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้อง การที่จะมุ่งเน้นศึกษาค้นคว้าโครงสร้างองค์กรแบบใหม่คงจะไม่เกิดประโยชน์อะไรมากนัก เพราะรูปแบบ โครงสร้างองค์กรเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ (วีรชัย ตันติวีระวิทยา, 2528)

7-S (McKinsey 7-S Framework) ประกอบไปด้วย

Strategy (กลยุทธ์) หมายถึง การวางแผนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนภายในองค์กร รวมทั้งวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค ภายนอกองค์กร แล้ววางแผนให้เหมาะสมเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารเชิงกลยุทธ์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์จะช่วยให้องค์กรกำหนดและพัฒนาข้อได้เปรียบทางการแข่งขันขึ้นมาได้และเป็นแนวทางที่ บุคคลภายในองค์กรรู้ว่า จะใช้ความพยายามไปในทิศทางใดจึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร

Structure (โครงสร้าง) เป็น โครงสร้างขององค์กรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ขนาดของการควบคุม การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจของ ผู้บริหาร รวมถึงการแบ่ง โครงสร้างงานตามหน้าที่ ตามผลิตภัณฑ์ ตามลูกค้า ตามภูมิภาค ได้อย่างเหมาะสม หรือหมายถึงรูปแบบของการจัดองค์กรที่แสดงถึงความสัมพันธ์และสายการบังคับบัญชา 16 กำหนดขอบเขต หน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งรูปแบบองค์กรอาจจะเป็นแบบการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจ

Staff (บุคลากร) บุคลากรในองค์กรมีความสำคัญเป็นตัวขับเคลื่อนให้องค์กรประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย โดยองค์กรที่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีขวัญ

กำลังใจในการทำงานที่ดี และมีความจงรักภักดีต่อองค์กร ช่อมทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

Style (สไตล์) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการทำงานเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาพแวดล้อมภายในองค์กร และมีบทบาทที่สำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร

System (ระบบ) หมายถึง กระบวนการและลำดับขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบต่อเนื่องสอดคล้องประสานกันทุกระดับ โดยเป็นการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้ บรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้ นอกจากการจัดโครงสร้างที่เหมาะสมและมีกลยุทธ์ที่ดีแล้ว การจัดระบบการทำงาน (Working System) ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง

Skill (ทักษะ) หมายถึง ความเชี่ยวชาญ ความโดดเด่น ความสามารถในการทำงานของบุคลากร โดยในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรสามารถแยกทักษะออกเป็น 2 ด้านหลักคือ ทักษะด้านงานอาชีพ (Occupational Skills) เป็นทักษะที่จะทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่ได้ ตามหน้าที่ และลักษณะงานที่รับผิดชอบ และทักษะความถนัด หรือความชาญฉลาดพิเศษ (Aptitudes and Special Talents) นั้นอาจเป็นความสามารถที่ทำให้พนักงานโดดเด่นกว่าคนอื่น ส่งผลให้มีผลงานที่ดีกว่าและมีเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานได้อย่างรวดเร็ว

Shared Value (ค่านิยมร่วม) หมายถึง ค่านิยมร่วมกันระหว่างคนในองค์กร ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำโดยไม่มีการบังคับ แต่เป็นวัฒนธรรมองค์กร วิธีปฏิบัติปรัชญาการทำงาน ที่ทุกคนยอมรับและทำตาม

ทั้งนี้หากจะแบ่งองค์ประกอบนี้ออกเป็นสองส่วนก็จะทำให้เข้าใจการวิเคราะห์ง่ายขึ้น ส่วนแรก คือ องค์ประกอบที่สัมผัสได้จับต้องได้ คือ Strategy, Structure, System องค์ประกอบเหล่านี้สามารถลอกเลียนแบบกันได้ เช่น มีโครงสร้างองค์กร (Structure) เหมือนกัน วางกลยุทธ์ (Strategy) เหมือนกัน ใช้ระบบการทำงาน (System) แบบเดียวกัน หรือเรียกอีกอย่างว่า องค์ประกอบที่ง่ายต่อการกำหนดหรือระบุ และการจัดการโดยตรง เช่น การวางกลยุทธ์ แผนภูมิ องค์กรและการรายงานเส้น และกระบวนการที่เป็นทางการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ อาจจะไม่ประสบความสำเร็จทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบส่วนที่สอง

2.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก

2.3.1 ความหมาย

สภาพแวดล้อมภายนอก หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือ ความล้มเหลว ในการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ และเป็นปัจจัยที่องค์กรธุรกิจนั้นไม่สามารถ บริหารจัดการ ควบคุม ดูแลแก้ไข ปรับเปลี่ยนได้ สำหรับแนวคิดในการจัดแบ่งสภาพแวดล้อม ภายนอกนั้น ได้มี ผู้ทำการจัดแบ่งไว้หลากหลายแนวคิดดังนี้

Wheelen and Hunger (2002) ได้นำเสนอการจัดแบ่งสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรไว้ใน หนังสือ “Strategic Management and Business Policy” โดย วีลเลนและฮังเกอร์ ได้จัดแบ่ง สภาพแวดล้อมภายนอกออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) สภาพแวดล้อมทางสังคม (Societal Environment) จัดแบ่งออกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) อิทธิพลด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Forces)
- 1.2) อิทธิพลด้านเทคโนโลยี (Technological Forces)
- 1.3) อิทธิพลด้านเศรษฐกิจ (Economic Forces)
- 1.4) อิทธิพลด้านการเมืองและกฎหมาย (Political-Legal Forces)

2) สภาพแวดล้อมในงาน (Task Environment) จัดแบ่งออกเป็นปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1) ผู้ถือหุ้น (Shareholders)
- 2.2) รัฐบาล (Governments)
- 2.3) ผู้จำหน่ายปัจจัยการผลิต (Suppliers)
- 2.4) ลูกค้า (Customers)
- 2.5) พนักงาน/สหภาพแรงงาน (Employees/Labor Unions)
- 2.6) คู่แข่งขัน (Competitors)
- 2.7) เจ้าหนี้ (Creditors)
- 2.8) สมาคมการค้า (Trade Associations)
- 2.9) กลุ่มผลประโยชน์ (Special Interest Groups)
- 2.10) ชุมชน (Communities)

2.3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกโดยทั่วไป (PEST Analysis)

สภาพแวดล้อมภายนอกโดยทั่วไปเป็นปัจจัยภายนอกในระดับกว้างจะไม่มี ความเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานขององค์กรแต่สามารถมีอิทธิพลหรือผลกระทบทางอ้อมต่อการปฏิบัติการขององค์กร ประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เทคโนโลยีซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้ (สมพร น้อยสำราญ, 2558)

2.3.2.1 ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal Factors)

(1) ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย องค์กรจะต้องติดตามการดำเนินงานทางการเมืองเพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์เพราะปัจจัยเหล่านี้มีส่วนที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กรได้ทั้งทางบวกและทางลบขึ้นอยู่กับว่าผลกระทบดังกล่าวเป็นโอกาสหรืออุปสรรคต่อองค์กร เช่น นโยบายและเสถียรภาพของรัฐบาล พัฒนาการทางการเมืองและนโยบายของรัฐที่มีผลต่ออุตสาหกรรม

(2) ปัจจัยทางกฎหมาย เช่น การแก้ไขกฎหมายและการปรับปรุงระเบียบต่างๆ ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการทางการบริหาร ฯลฯ โดยกฎหมายบางอย่างนั้นจะเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินงานกลยุทธ์ขององค์กร แต่กฎหมายบางอย่างก็ขัดต่อการดำเนินกลยุทธ์ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพิจารณาว่าข้อกฎหมายนั้นจะเอื้อประโยชน์หรือเป็นอุปสรรคต่อองค์กร

ปัจจัยภายนอกเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่ผู้ประกอบการไม่สามารถควบคุมได้ แต่การเข้าใจและรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้สามารถลดความเสี่ยงจากความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ ในปัจจัยภายนอกด้านการเมืองและกฎหมายนั้น ผู้ประกอบการส่งออกผลไม้จำเป็นต้องมีการศึกษาและให้ความสำคัญในการเข้าใจถึงสถานะทางการเมืองและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจรวมทั้งการมีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายของประเทศคู่ค้า เพื่อหลีกเลี่ยงการทำผิดระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายโดยไม่ตั้งใจ และมีการติดตามถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและกฎหมายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินกลยุทธ์ในการทำธุรกิจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

2.3.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors)

เป็นสภาพแวดล้อมที่สำคัญที่เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงการจัดสรรทรัพยากรทางการบริหาร และมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานทางธุรกิจขององค์กรอย่างสูงเช่น อัตราเงินเฟ้อ

อัตราดอกเบี้ย อัตราภาษีอัตราเงินเพื่อและอัตราการว่างงาน ฯลฯ ประเด็นที่สำคัญที่สุดในการวิเคราะห์ปัจจัยด้านเศรษฐกิจก็คือการวิเคราะห์เพื่อการพยากรณ์ภาวะเศรษฐกิจในอนาคต เพื่อที่องค์กรจะได้สามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

เศรษฐกิจของประเทศคู่ค้ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อยอดขายของผู้ประกอบการส่งออกผลไม้ หากผู้ประกอบการมีการติดตามภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้าอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้สามารถวางแผนการผลิตและการขายผลไม้ได้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ช่วยลดโอกาสในการผลิตสินค้ามากกว่าความต้องการจนต้องยอมลดราคาสินค้าและส่งผลกระทบต่อกำไรของผู้ประกอบการ และการติดตามเสถียรภาพความมั่นคงและการเติบโตของเศรษฐกิจ รวมถึงการจัดการทางด้านเศรษฐกิจของภาครัฐด้วย

2.3.2.3 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social-Culture Factors)

เป็นสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับลักษณะทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ผู้บริหารจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยเหล่านี้โดยจะต้องพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนจะต้องพยายามมองหาโอกาสหรืออุปสรรคที่มีต่อการดำเนินงานทางธุรกิจขององค์กรเพื่อนำมาใช้ประกอบในการพิจารณากำหนดกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสมเช่น โครงสร้างทางเพศและอายุระดับการศึกษา ทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อขนบธรรมเนียมและประเพณีตลอดจนพฤติกรรมผู้บริโภค

การเข้าใจถึงลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายของผู้ประกอบการส่งออกผลไม้จะทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงความต้องการและความชื่นชอบผลไม้ต่างๆ ของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ทำให้ผู้ประกอบการสามารถคัดสรรผลิตภัณฑ์ผลไม้สดได้ตรงตามความต้องการของลูกค้า โดยการศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ค่านิยมโครงสร้างทางสังคม และกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสังคม

2.3.2.4 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factors)

การเข้ามาของเทคโนโลยีใหม่ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อองค์กรในแง่ของ ระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น การผลิตสินค้าหรือการให้บริการมีการเปลี่ยนแปลง กระบวนการทำงานกระบวนการผลิต การผลิตคิดค้นทางเทคโนโลยีต่างๆ เครื่องจักรกลทางอุตสาหกรรม เครื่องจักรสมองกลและเทคโนโลยีสารสนเทศ ฯลฯ

เทคโนโลยีต่างๆที่ทันสมัยมาช่วยกระบวนการผลิต การขนส่ง การทำธุรกรรม การเงิน การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการบริหารจัดการต่างๆ จะช่วยความได้เปรียบในการแข่งขัน

ให้แก่ผู้ประกอบการส่งออกผลไม้สด ซึ่งจะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความแม่นยำ ช่วยในการรักษาคุณภาพของสินค้า และลดต้นทุนการผลิต ผู้ประกอบการจึงต้องมีการติดตามเทคโนโลยีต่างๆ และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจและให้ทันต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงที่มีความรวดเร็วในปัจจุบัน

2.3.3 ความสำคัญของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกมีความสำคัญต่อองค์กร ดังนี้

- 1) สภาพแวดล้อมภายนอกเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคขององค์กร
- 2) สภาพแวดล้อมภายนอกอย่างเดียวกันกระทบต่อบริษัทแต่ละบริษัทต่างกัน
- 3) สภาพแวดล้อมภายนอกประเภทเดียวกันส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมแต่ละอย่างแตกต่างกัน อาจทำให้ได้ประโยชน์และเสียประโยชน์
- 4) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลกระทบต่อผลประกอบการแข่งขันระหว่างธุรกิจ
- 5) การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมบางอย่างยากที่จะคาดคะเน
- 6) สภาพแวดล้อมประเภทเดียวกันส่งผลกระทบต่อธุรกิจเดียวในแต่ละประเทศแตกต่างกัน

2.3.4 องค์กรประกอบการแข่งขันของสภาพแวดล้อมภายนอก

2.3.4.1 สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment)

สภาพแวดล้อมภายนอกมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือการเติบโตของวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากการที่กิจการจะประสบความสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องมีความสามารถที่จะปรับตัวให้สอดคล้องได้ในสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปเพราะผู้บริหารจะต้องมองหากลยุทธ์ที่เหมาะสมที่จะแข่งขันได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และต้องมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนเหล่านั้นเพราะหากมีการกำหนดกลยุทธ์หรือการวางแผนงานที่เหมาะสมทั้งต่อสถานการณ์ภายนอกและสอดคล้องกับการปฏิบัติงานขององค์กรแล้วย่อมถือว่าเป็นการสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันและการอยู่รอดในระยะยาว สภาพแวดล้อมก็มีแนวโน้มว่าแผนการทำงานหรือกลยุทธ์ที่วางไว้จะไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้เพราะสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการเติบโตของกิจการทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

2.3.4.2 การมีส่วนร่วม (Participation)

การมีส่วนร่วมโดยทั่วไปในขั้นตอนการตัดสินใจไม่ได้หมายความว่า จะเป็นการตัดสินใจได้เพียงอย่างเดียวยังใช้ตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วยเช่นกัน การตัดสินใจยังเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนา ด้วย ซึ่งจะเห็นว่า การตัดสินใจจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิบัติโดยมีแนวความคิดว่าการมีส่วนร่วมมีทั้งหมด 4 ขั้นตอนคือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลทุกขั้นตอน โดยมีความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน ซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหาและเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่องไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแต่ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิดร่วมกันการมีส่วนร่วมของกลุ่ม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการพัฒนาเพื่อเป็นการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมลงทุนและลงแรง

2.3.4.3 ความสามารถทางการตลาด (Marketing Capability)

ความสามารถทางการตลาดเป็นรูปแบบของกระบวนการที่ผสมผสาน การใช้ทั้งทักษะความรู้และทรัพยากรภายในองค์กรเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้เพื่อเพิ่มคุณค่าไปสู่สินค้าและบริการและทำให้องค์กรสามารถแข่งขันทางการตลาดได้ ธุรกิจสามารถที่จะพัฒนาตนเองเพื่อแสวงหาความคาดหวังและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของลูกค้าคู่แข่งรวมทั้งสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาในเชิงพาณิชย์เพื่อสร้างมูลค่าที่สูงกว่าความคาดหวังสำหรับลูกค้าขององค์กรและเพื่อให้สามารถแข่งขันได้แนวคิดกิจกรรมและกลยุทธ์ทางการตลาดถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ อาจเกิดจากทรัพยากรที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนหรือความสามารถในการสร้างยี่ห้อเพื่อมุ่งเน้นให้ลูกค้าเกิดความต้องการสินค้ารวมถึงเพิ่มยอดขายผ่านช่องทางการจัดจำหน่าย หรือช่องทางให้บริการที่มากขึ้น ความสามารถทางการตลาดมีการกำหนดเป็น กระบวนการด้วยการบูรณาการ ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนเติบโตโดยผ่านการใช้ทรัพยากรที่มีตัวตนและไม่มีตัวตนเพื่อเข้าถึงความต้องการที่เฉพาะเจาะจงของลูกค้าที่มี ความซับซ้อนไปยังเป้าหมายสุดท้ายคือการบรรลุของผลิตภัณฑ์ที่ดีกว่าเพื่อลูกค้า

2.3.4.4 การเติบโตของวิสาหกิจชุมชน (Growth of Community Enterprises)

การเติบโตของวิสาหกิจชุมชนเป็นการเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ สร้างคุณค่าให้กับทรัพยากรที่มีอยู่โดยอาจเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีตัวตนหรือไม่ก็ได้ กิจกรรมของ

วิสาหกิจชุมชนจึงรวมถึงการผลิตการบริการการซื้อขายการจำแนกแจกจ่าย สินค้าและการขนส่ง เป็นต้น การเติบโตของวิสาหกิจชุมชนสามารถวัดได้ทั้งในด้านของประสิทธิภาพทางการเงิน และผลดำเนินการที่ไม่ใช่ทางการเงิน รวมถึงระดับความพึงพอใจและส่วนแบ่งทางการตลาด และรวมถึงยอดของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ก็เป็นเกณฑ์การเติบโตที่เป็นพื้นฐานของความสำเร้ง

2.3.5 องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมภายนอก

สิ่งแวดล้อมภายนอก (External Factors) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ธุรกิจควบคุมไม่ได้ (Uncontrollable) แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมมหภาค (Macro-Environment) และ 2) สิ่งแวดล้อมจุลภาค (Micro-Environment)

1) สิ่งแวดล้อมจุลภาค (Micro-Environment) เป็นแรงผลักดันที่ใกล้ชิดกับธุรกิจ และส่งผลต่อการดำเนินงานด้านการตลาดขององค์กร ประกอบด้วยกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างใกล้ชิดต่อความสามารถในการให้บริการลูกค้าและระบบงานการตลาด ได้แก่

1.1) ผู้ขายวัตถุดิบ (Suppliers) จะต้องพิจารณาถึงวัตถุดิบและปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ต้องการผลิต ปัจจัยการผลิตที่เหมาะสมต้องคำนึงถึงราคา คุณภาพของปัจจัยการผลิต และความสามารถในการจัดหาปัจจัยการผลิตที่เกี่ยวข้อง

1.2) ตัวกลางทางการตลาด (Middleman) เป็นสถาบันที่ช่วยขาย ส่งเสริม และจำแนก แจกจ่ายผลิตภัณฑ์ของบริษัทไปยังผู้บริโภคหรือผู้ใช้ ประกอบไปด้วยกลุ่มคนกลาง กลุ่มธุรกิจที่ทำหน้าที่กระจายตัวสินค้า และกลุ่มธุรกิจที่ให้บริการทางการตลาด

1.3) ลูกค้าหรือตลาดเป้าหมาย (Customers or Target Market) ซึ่งหมายถึงกลุ่มลูกค้า เป้าหมายที่มีความจำเป็นและความต้องการผลิตภัณฑ์ของบริษัท มีอำนาจซื้อและมีความพอใจที่จะซื้อด้วย

1.4) คู่แข่งขัน (Competitors) บริษัทต้องวิเคราะห์ว่าใครคือคู่แข่ง จุดแข็งและจุดอ่อน ของคู่แข่งเป็นอย่างไร รวมทั้งวิธีการที่จะเอาชนะคู่แข่งให้ได้

1.5) กลุ่มชุมชน (Public) หมายถึง กลุ่มชนหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อการ ทำงานของธุรกิจ บริษัทต้องเผชิญกับกลุ่มสาธารณะต่างๆ เป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญขององค์กร คือ กลุ่มสถาบันการเงิน สื่อมวลชน รัฐบาล ภูมิภาคริยาของชุมชน กลุ่มชุมชนในท้องถิ่น กลุ่มสาธารณะทั่วไป และกลุ่มบุคคลในบริษัท

1.6) ผู้ให้บริการระบบขนส่งโลจิสติกส์ (Logistics) ค่าขนส่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ส่งผลต่อ ต้นทุนรวมอย่างมาก หากสามารถจัดระบบการขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถลดต้นทุนรวมได้

1.7) ตัวแทนทางการตลาด (Marketing Agency) จะทำหน้าที่ด้านการตลาดในการ วางแผนร่วมกับบริษัท และจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านการส่งเสริมการตลาดที่มีอยู่อย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดผลประโยชน์สูงสุด หรือที่เรียกว่า การ ติดต่อสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication: IMC)

2) สิ่งแวดล้อมมหภาค (Macro-Environment) ประกอบด้วยปัจจัยในวงกว้างในสังคมส่วนรวมของประเทศหรือระหว่างประเทศ ได้แก่ ประชากรศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมืองและกฎหมายสังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1) ประชากรศาสตร์ (Demographic) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โครงสร้างอายุการศึกษา และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับประชากรส่งผลกระทบต่อการค้าและการตลาดของบริษัทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งอาจประกอบด้วย

2.1.1) การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร (Population Growth)

2.1.2) โครงสร้างอายุประชากร (Population Age)

2.1.3) ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ (Nationality) ศาสนา (Religion) และชาติพันธุ์ (Ethnic)

2.1.4) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว (Household Patterns)

2.1.5) การเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ของประชากร (Geographical Shifts in Population)

2.1.6) ระดับการศึกษาของประชากร (Level of Education)

2.1.7) ระดับรายได้ของบุคคลและครัวเรือน (Individual of Household Income)

2.2) เศรษฐกิจ (Economic) สภาพเศรษฐกิจจะกำหนดอำนาจการซื้อของบุคคล โดยปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่นักการตลาดต้องคำนึงถึงมีดังนี้

2.2.1) ดัชนีวัดเศรษฐกิจ

2.2.2) อัตราเงินเฟ้อ

2.2.3) ฤดูกาลค้าและอัตราดอกเบี้ย

เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง นักการตลาดจะคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของความต้องการซื้อ (Demand) ในสินค้าที่เกี่ยวข้อง โดยทั่วไปเมื่อครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้นจะมีแนวโน้มในการเพิ่มค่าใช้จ่ายในสินค้าในภาพรวม บริษัทต้องพิจารณาว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทชนิดใดบ้างที่เปลี่ยนแปลงตามรายได้ของผู้บริโภคและเปลี่ยนแปลงอย่างไร ตัวอย่างผลิตภัณฑ์อาหารสำหรับรายได้ที่เพิ่มขึ้นไม่แน่เสมอไปว่าจะทำให้ปริมาณการซื้ออาหารเพิ่มขึ้น แต่โดยทั่วไปแล้วเมื่อรายได้เพิ่มขึ้นประชาชนจะใช้จ่ายเป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นในสินค้าคงทนถาวร สินค้าฟุ่มเฟือยและสินค้าบริการ

2.3) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วยดิน น้ำ อากาศ วัตถุดิบรวมทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ นักการตลาดจะเกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 4 ประการ คือ

2.3.1) การเพิ่มขึ้นของสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ (Increased Levels of Pollution)

2.3.2) การขาดแคลนวัตถุดิบบางอย่าง (Shortage of Raw Materials)

2.3.3) การเพิ่มขึ้นของต้นทุนพลังงาน (Increased Cost of Energy)

2.3.4) บทบาทของรัฐบาลในการควบคุมและป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษทาง การตลาด (Changing Role of Governments in Environment Protection)

2.4) เทคโนโลยี (Technology) นักการตลาดต้องเข้าใจสิ่งแวดล้อมทางเทคโนโลยี และความแตกต่างของเทคโนโลยี ต้องทราบว่าสามารถสนองความต้องการของมนุษย์ได้อย่างไร ต้องกระตุ้นให้ฝ่ายวิจัยและพัฒนาของบริษัทเห็นความสำคัญของการวิจัยตลาดเพิ่มขึ้น ต้องสนใจ ผลกระทบของเทคโนโลยีซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อผู้ใช้ และทำให้ผลิตภัณฑ์ประสบความสำเร็จล้มเหลว ต่อไปนี้เป็นแนวโน้มทางเทคโนโลยีสำคัญที่นักการตลาดต้องสังเกตและนำมาพิจารณาในการดำเนินงาน

2.4.1) มีการเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ไม่มีที่สิ้นสุด (Accelerating Pace of Technological Change)

2.4.2) โอกาสจากการค้นพบนวัตกรรมใหม่ๆ มีอย่างไม่จำกัด (Unlimited Innovational Opportunities)

2.4.3) การเพิ่มขึ้นของงบประมาณที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนา (Increased R&D Budgets)

2.4.4) ข้อบังคับทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมีมากขึ้น (Increased Regulation of Technological Change)

2.5) สิ่งแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal Environment) การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมายจะมีผลกระทบต่อความคิดเห็นทางการเมืองต่อไปนี้เป็นสิ่งแวดล้อมทางการเมืองที่สำคัญ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารการตลาด

2.5.1) การเพิ่มขึ้นของกฎหมายธุรกิจและกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคของรัฐบาล (Substantial Amount of Legislation Regulating Business)

2.5.2) การเพิ่มขึ้นของกลุ่มสนใจผู้บริโภค (Growth of Public Interest Groups)

2.6) สังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural) ระบบวัฒนธรรมจะกำหนดความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน บุคคลในสังคมจะรับสิ่งต่างๆ โดยไม่รู้ตัว และจะกำหนดความสัมพันธ์ของตนเองต่อสถาบันทางสังคม และบทบาทของตนในสังคม สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมต่อไปนี้มีผลกระทบต่อความคิดเห็นทางการเมืองการตลาด

2.6.1) ค่านิยมในวัฒนธรรมหลักของบุคคลมีการยึดถือมานาน

2.6.2) ในแต่ละวัฒนธรรมประกอบด้วยวัฒนธรรมย่อยหรือชนบทร่วมประเพณี

2.6.3) การเปลี่ยนแปลงค่านิยมในวัฒนธรรม (Cultural Values Undergo Shifts Through Time)

2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับกรมวิชาการเกษตร

2.4.1 ประวัติความเป็นมา

กรมวิชาการเกษตรได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2515 แต่ก่อนที่จะมาเป็นกรมวิชาการเกษตรในปัจจุบัน หน่วยงานนี้มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน นับย้อนหลังไปเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2446 ได้มีการจัดตั้งกรมช่างไหมขึ้นในกระทรวงเกษตรราชการซึ่งถือเป็นการกำเนิดกรมวิชาการเกษตร (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

พ.ศ. 2449 เปลี่ยนชื่อกรมช่างไหม เป็น กรมเพาะปลูก
 พ.ศ. 2474 เปลี่ยนชื่อกรมเพาะปลูก เป็น กรมตรวจกสิกรรม
 พ.ศ. 2476 เปลี่ยนชื่อกรมตรวจกสิกรรม เป็น กรมเกษตร
 พ.ศ. 2478 เปลี่ยนชื่อกรมเกษตร เป็น กรมเกษตรและการประมง
 พ.ศ. 2484 แยกกรมเกษตรและการประมงเป็น 2 กรม คือ กรมเกษตร และกรมการ
 ประมง

พ.ศ. 2495 เปลี่ยนชื่อกรมเกษตร เป็น กรมการกสิกรรม
 พ.ศ. 2496 ยกฐานะกองการข้าวและการทดลอง ซึ่งอยู่ภายใต้สังกัดของกรมการ
 กสิกรรมจัดตั้งเป็นกรมการข้าว แยกออกมาจาก กรมการกสิกรรม
 พ.ศ. 2497 เปลี่ยนชื่อกรมการกสิกรรม เป็น กรมกสิกรรม
 พ.ศ. 2515 รวมกรมการข้าว กับ กรมกสิกรรม สถาปนาเป็น กรมวิชาการเกษตร

2.4.2 ข้อมูลทั่วไปของกรมวิชาการเกษตร

ข้อมูลทั่วไปของกรมวิชาการเกษตร สามารถจำแนกเป็นหัวข้อต่างๆ ได้ดังนี้ (ศูนย์วิจัยและ
 พัฒนาการเกษตรและเพรชบุรี, 2565)

2.4.2.1 วิสัยทัศน์

กรมวิชาการเกษตร เป็นองค์กรที่เป็นเลิศด้านการวิจัยและพัฒนาด้านพืช
 เครื่องจักรกลการเกษตร และเป็นศูนย์กลางรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรด้านพืชในระดับสากล บน
 พื้นฐานการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.4.2.2 พันธกิจ

- (1) สร้างและถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัยด้านพืชและเครื่องจักรกล
 การเกษตรสู่กลุ่มเป้าหมาย
- (2) กำหนดและกำกับดูแลมาตรฐานระบบการผลิตและผลิตพันธุ์พืชและ
 บังคับการผลิต พัฒนาระบบตรวจรับรองสินค้าเกษตรด้านพืชให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- (3) อนุรักษ์และพัฒนาการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ
 ด้านพืช แมลง และจุลินทรีย์
- (4) กำกับ ดูแล และพัฒนากฎหมายที่กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบ

2.4.3 ลักษณะการดำเนินงาน

กรมวิชาการเกษตรมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานต่างๆ ดังนี้ (กรมวิชาการเกษตร, 2565)

- 1) ดำเนินงานตามกฎหมายว่าด้วยการกักพืช กฎหมายว่าด้วยปุ๋ย กฎหมายว่าด้วยพันธุ์พืช กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยการควบคุมยาง กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพันธุ์พืช และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย และพัฒนาวิชาการเกษตรด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพืช
- 3) ให้บริการด้านการวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ และรับรองมาตรฐานสินค้าพืช และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องดิน น้ำ ปุ๋ย พืช วัสดุการเกษตร ผลผลิต และผลิตภัณฑ์พืช การบริการส่งออกสินค้าเกษตร และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 4) ให้บริการวิชาการ ข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยีการเกษตรแก่เจ้าหน้าที่เกษตรกร เอกชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.5 ข้อมูลเกี่ยวกับทุเรียน

2.5.1 ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ทุเรียนเป็นไม้ผลยืนต้นไม่ผลัดใบ ลำต้นตรง สูง 25-50 เมตรขึ้นกับชนิด แตกกิ่งเป็นมุมแหลม ปลายกิ่งตั้งกระจายกิ่งกลางลำต้นขึ้นไป เปลือกชั้นนอกของลำต้นสีเทาแก่ ผิวขรุขระหลุดลอกออกเป็นสะเก็ด ไม่มียาง ใบเป็นใบเดี่ยว เกิดกระจายทั่วกิ่ง เกิดเป็นคู่อยู่ตรงกันข้ามระนาบเดียวกัน ก้านใบกลมยาว 2-4 ซม. แผ่นใบรูปไข่แกมขอบขนานปลายใบใบเรียวแหลม ยาว 10-18 ซม. ผิวใบเรียบลื่น มีไขนวล ใบด้านบนมีสีเขียว ท้องใบมีสีน้ำตาลเส้นใบด้านล่างนูนเด่น ขอบใบเรียบ ดอกเป็นดอกช่อ มี 3-30 ช่อบนกิ่งเดียวกัน เกิดตามลำต้น และกิ่งก้านยาว 1-2 ซม. ลักษณะดอกสมบูรณ์เพศ มีกลีบเลี้ยงและกลีบดอก 5 กลีบ (บางครั้งอาจมี 4 หรือ 6 กลีบ) มีสีขาวหอม ลักษณะดอกคล้ายระฆัง มีช่วงเวลาออกดอก 1-2 ครั้งต่อปี ช่วงเวลาออกดอกขึ้นกับชนิด สายพันธุ์ และสถานที่ปลูกเลี้ยง โดยทั่วไปทุเรียนจะให้ผลเมื่อมีอายุ 4-5 ปี โดยจะออกตามกิ่งและสุกหลังจากผสมเกสรไปแล้ว 3 เดือน ผลเป็นผลสดชนิดผลเดี่ยว อาจยาวมากกว่า 30 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางอาจยาวกว่า 15 ซม. มีน้ำหนัก 1-3 กก. เป็นรูปรีถึงกลม เปลือกทุเรียนมีหนามแหลมเมื่อแก่ผลมีสีเขียว เมื่อ

ลูกมีสีน้ำตาลอ่อน แตกตามแต่ละส่วนของผลเรียกเป็นพู เนื้อในมีตั้งแต่สีเหลืองอ่อนถึงแดง ขึ้นกับชนิด เนื้อในจะนุ่ม กิ่งอ่อนกึ่งแข็ง มีรสหวาน เมล็ดมีเยื่อหุ้ม กลมรี เปลือกหุ้มสีน้ำตาลผิวเรียบ เนื้อในเมล็ดสีขาว รสชาติฝาด

ทุเรียน (Durian) เป็นไม้ผลในวงศ์ฝ้าย (Malvaceae) ในสกุลทุเรียน (Durio) เป็นผลไม้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นราชาของผลไม้ ผลทุเรียนมีขนาดใหญ่และมีหนามแข็งปกคลุมทั่วเปลือก อาจมีขนาดยาวถึง 30 ซม. และอาจมีเส้นผ่าศูนย์กลางยาวถึง 15 ซม. โดยทั่วไปมีน้ำหนัก 1-3 กิโลกรัม ผลมีรูปรีถึงกลม เปลือกมีสี เขียวถึงน้ำตาล เนื้อในมีสีเหลืองซีดถึงแดง แตกต่างกันไปตามสายพันธุ์ ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีกลิ่นเฉพาะตัว ซึ่งเป็นส่วนผสมของสารระเหยที่ประกอบไปด้วยเอสเทอร์คีโตน และสารประกอบกำมะถัน บางคนบอกว่า ทุเรียนมีกลิ่นหอม ในขณะที่บางคนบอกว่ามีกลิ่นเหม็นรุนแรงจนถึงขั้นระคายเคืองตา ทำให้มีการห้ามนำทุเรียนเข้ามาในโรงแรมและการขนส่งสาธารณะ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีน้ำตาลสูง ทั้งยังอุดมไปด้วยกำมะถันและไขมัน จึงไม่เหมาะสำหรับผู้ป่วยเป็นเบาหวาน (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

2.5.2 วิธีการปลูก

2.5.2.1 การเตรียมพื้นที่

ปรับพื้นที่ก่อนที่จะกำหนดผังปลูกและติดตั้งระบบน้ำ โดยปรับพื้นที่ให้ราบไม่ให้มีแอ่งที่น้ำท่วมขังได้ และถ้าเป็นไปได้ควรปรับเป็นเนินลูกฟูกเพื่อปลูกทุเรียนบนสันเนิน ระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถวด้านละ 9 เมตร ปลูกได้ไร่ละ 20 ต้น หรือ 8 ถึง 10 X 8 ถึง 10 เมตร ปลูกทุเรียนได้ประมาณ 16 ถึง 25 ต้นต่อไร่ และการทำสวนขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้นเพื่อสะดวกต่อการนำเครื่องจักรกลต่างๆ ไปทำงานในระหว่างแถว นอกจากนี้ในการวางแผนกำหนดแถวปลูก จะต้องคำนึงถึงแนวปลูกขวางความลาดเทของพื้นที่ หรืออาจกำหนดในแนวตั้งฉากกับถนน หรือกำหนดแถวปลูกไปในแนวทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก และถ้ามีการจัดวางระบบน้ำจะต้องพิจารณาแนวทางจัดวางท่อในสวนด้วย จากนั้นจึงปักไม้ตามระยะที่กำหนดเพื่อขุดหลุมปลูกต่อไป (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2565)

2.5.2.2 การปลูก

การปลูกทุเรียนสามารถทำได้ทั้งการขุดหลุมปลูก ซึ่งเหมาะกับพื้นที่ที่ค่อนข้างแล้ง และยังไม่มีการวางระบบน้ำไว้ก่อนปลูก ซึ่งวิธีนี้ดินในหลุมจะช่วยเก็บความชื้นได้ดีขึ้น แต่หากมี

ฝนตกชุก มีน้ำขังจะทำให้รากเน่าและต้นทุเรียนตายได้ง่าย ส่วนการปลูกโดยไม่ต้องขุดหลุม (ปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคก) เหมาะกับพื้นที่ฝนตกชุก วิธีนี้ทำให้มีการระบายน้ำดี น้ำไม่ขังบริเวณโคนต้น แต่ต้องวางระบบน้ำให้ดีก่อนปลูก ซึ่งต้นทุเรียนจะเจริญเติบโตเร็วกว่าการขุดหลุม ทั้งนี้จุดเน้นที่สำคัญ คือ ควรใช้ต้นกล้าที่มีขนาดเล็ก มีระบบรากดี ไม่ขดงอ แต่หากจะปลูกด้วยต้นกล้าขนาดใหญ่ ควรตัดแต่งรากที่ขดงอทั้งที่ก้นถุงและด้านข้าง รวมทั้งควรมีการพรางแสงให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่ด้วยตาข่ายพรางแสงหรือ(ทาง) ใบมะพร้าว หรือปลูกไม้ที่ให้ร่มเงา เช่น กัลลวย เป็นต้น (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2565)

2.5.2.3 ฤดูปลูก

เมื่อมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียนได้สม่ำเสมอช่วงหลังปลูก และควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2565)

2.5.3 การดูแลรักษาต้นทุเรียน

การดูแลรักษาต้นทุเรียนประกอบไปด้วย 4 วิธี ดังนี้ (Grotect, 2021)

1) การรดน้ำในช่วง 1-2 สัปดาห์แรกควรให้น้ำต้นทุเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยควรจะรดน้ำประมาณ 2-3 ครั้ง/สัปดาห์ หรือเปิดสปริงเกอร์ให้ครั้งละ 30 นาที และไม่ควรรดน้ำทุกวัน เพราะอาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดโรครากเน่า โดยในช่วงที่ฝนชุกแนะนำให้จัดทำร่องระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำขังจนรากเน่า และหลังจากฝนหยุดตกไม่เกิน 1 เดือน ควรจะตัดหญ้าคลุมโคนต้นเอาไว้ หรืออาจจะใช้ฟางข้าวคลุมแทนเพื่อรักษาความชื้นรอบต้น รอรับอากาศที่ทิ้งแห้งและร้อนในฤดูต่อไป สำหรับในหน้าแล้งที่ต้นทุเรียนใหม่มักจะทนอากาศร้อนไม่ไหว แนะนำให้หาวัสดุคลุมดินเพื่อควบคุมความชื้นและอาจปรับเปลี่ยนการให้น้ำเป็นวันเว้นวัน ไม่เช่นนั้นอาจเกิดภาวะขาดน้ำหรือเกิดดินแห้งมากเกินไป และทำให้ต้นทุเรียนตาย

2) การบังร่ม ทุเรียนเป็นพืชที่ไม่ชอบพื้นที่โล่งแจ้ง ดังนั้นจึงควรทำสแลนเพื่อกันแดด หรือปลูกร่มไม้ที่ช่วยทั้งบังแดดและให้ความชื้นแก่ต้นทุเรียนอย่างกล้วยหอม หรือกล้วยไข่ เพราะเป็นพืชที่ปลูกง่าย โตเร็ว ให้อายุเร็วที่สุดและเป็นพืชชั่วคราวที่สามารถโค่นล้มเพื่อปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกได้ตลอดเวลา

3) การใส่ปุ๋ย ในช่วงปีแรก ให้แบ่งใส่ปุ๋ย 4 ครั้ง (เดือนเว้นเดือน) หลังจากนั้นทุกๆ 3-6 เดือน ให้ใส่ปุ๋ยคอก โดยนำมาโรยไว้รอบ ๆ โคนต้น ส่วนปุ๋ยเคมีอาจใส่หรือไม่ใส่ก็ได้ แต่หากใส่ ไม่จำเป็นต้องใส่มาก และต้องใส่ให้ห่างจากโคนต้นอย่าใส่แบบกองเป็นจุดเด็ดขาด รวมถึงใช้ผลิตภัณฑ์ชีวภัณฑ์ที่ช่วยในการบำรุงดิน ที่ช่วยส่งเสริมระบบราก ช่วยเสริมความแข็งแรงให้พืช และให้เพิ่มอาหารรองและธาตุอาหารเสริม

4) การกำจัดโรคและศัตรูพืช โรคและศัตรูพืชถือเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ต้นทุเรียนใหม่ตายมากที่สุด เพราะทุเรียนเล็กอ่อนไหวต่อปัจจัยสิ่งแวดล้อมมาก ดังนั้น จึงควรหาผลิตภัณฑ์ที่ช่วยป้องกันโรคและแมลงได้ดี แต่ไม่ควรใช้สารเคมีในการกำจัด เพราะจะทำให้เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ รวมถึงพืชและแมลงมีประโยชน์ชนิดอื่นตายลง

2.5.4 การขยายพันธุ์

ทุเรียนสามารถขยายพันธุ์ได้ทั้งส่วนของเมล็ด และส่วนของกิ่งก้าน (Vegetative Part) ในส่วนของการใช้เมล็ดนั้น แม้ว่าจะเป็นวิธีที่ง่าย ไม่ต้องการเทคนิคหรือความชำนาญพิเศษ และให้ผลสำเร็จสูงแต่ไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากทุเรียนเป็นพืชผสมข้าม เมื่อขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด จึงเกิดปัญหาต้นพันธุ์ที่ได้ไม่เหมือนต้นแม่ ดอกทุเรียนมีขนาดใหญ่ อ่อนนุ่ม และมีน้ำค้อยมาก มีกลิ่นแรง เปรี๊ยะเหมือนเนย โดยทั่วไปเกษตรกรผสมโดยค้างควางบางชนิดที่กินน้ำค้อยและเรณูจากการศึกษาในประเทศมาเลเซียในช่วงปี พ.ศ. 2513 การผสมเกสรของทุเรียนเกือบทั้งหมดเกิดจากค้างควางผลไม้ถ้ำ (*Eonycteris Spelaea*) แต่การศึกษาในปี พ.ศ. 2539 ในทุเรียน 2 ชนิดคือ *D. Grandiflorus* และ *D. Oblongus* เกสรผสมโดยนกกินปติ ส่วน *D. Kutejensis* ผสมโดยผึ้งหลวง, นก และ ค้างคาในการปลุกเลี้ยงเพื่อการค้านิยมขยายพันธุ์ด้วยการเสียบยอด (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

2.5.5 สายพันธุ์

ทุเรียนมีมากกว่า 30 ชนิด มีอย่างน้อย 9 ชนิดที่ผลสามารถทานได้ ซึ่งมีดังนี้: *D. Zibethinus*, *D. Dulcis*, *D. Grandiflorus*, *D. Graveolens*, *D. Kutejensis*, *D. Lowianus*, *D. Macrantha*, *D. Oxleyanus* และ *D. Testudinarum* แต่อย่างไรก็ตามก็อาจจะมีอีกหลายชนิดที่สามารถรับประทานได้เช่นกัน เพียงแต่ยังไม่มีการทดสอบ และมีเพียง *Durio Zibethinus* ชนิดเดียวเท่านั้น ที่ได้รับความนิยมทั่วโลก มีตลาดเป็นสากล ทุเรียนชนิดที่เหลือมีขายแค่ในพื้นที่เท่านั้น (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย พันธุ์ทุเรียนในประเทศไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะรูปร่างใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม ดังนี้

1) กลุ่มกบ มีลักษณะใบรูปไข่ขอบขนาน ปลายใบแหลมโค้ง ฐานใบกลมมน ทรงผลมี 3 ลักษณะคือ กลม กลมรี และกลมแป้น หนามผลมีลักษณะโค้งงอ จำแนกพันธุ์ได้ 46 พันธุ์ เช่น กบตาดำ กบทองคำ กบวัดเพลง กบก้านยาว

2) กลุ่มหลวง มีลักษณะใบแบบป้อมกลางใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลมและมน ทรงผลมี 2 ลักษณะ คือ ทรงกระบอก และรูปรี หนามผลมีลักษณะเว้า จำแนกพันธุ์ได้ 12 พันธุ์ เช่น หลวงทอง ชะนี สายหยุด ชะนี ก้านยาว

3) กลุ่มก้านยาว มีลักษณะใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียว ทรงผลเป็นรูปไข่กลับและกลม หนามผลมีลักษณะนูน จำแนกพันธุ์ได้ 8 พันธุ์ เช่น ก้านยาว ก้านยาววัดสัก ก้านยาวพวง

4) กลุ่มกำป็น มีลักษณะใบยาวเรียว ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม ทรงผลเป็นทรงขอบขนาน หนามผล มีลักษณะแหลมตรง จำแนกพันธุ์ได้ 13 พันธุ์ เช่น กำป็นเหลือง กำป็นแดง ปิ่นทอง หมอนทอง

5) กลุ่มทองย้อย มีลักษณะใบแบบป้อมปลายใบ ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบมน ทรงผลเป็นรูปไข่ หนามผลมี ลักษณะนูนปลายแหลม จำแนกพันธุ์ได้ 14 พันธุ์ เช่น ทองย้อยเดิม ทองย้อยฉัตร ทองใหม่

6) กลุ่มเบ็ดเตล็ด เป็นทุเรียนที่จำแนกลักษณะพันธุ์ได้ไม่แน่ชัด มีอยู่ถึง 83 พันธุ์ เช่น กะเทยเนื้อขาว กะเทย เนื้อแดง กะเทยเนื้อเหลือง

7) กลุ่มลา เป็นทุเรียนไร้หนาม พันธุ์หายากจากอเมริกา การเพาะปลูกและการค้า

สายพันธุ์ทุเรียนในประเทศไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 6 กลุ่ม ตามลักษณะรูปร่างใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม ซึ่งพันธุ์ที่นิยมปลูกกันมากมี 4 พันธุ์ คือ หมอนทอง (D159), ชะนี (D123), ก้านยาว (D158) และกระดุม ซึ่งมีลักษณะดังนี้ (นพมาศ โพธิ์ขาว, 2565)

1) พันธุ์กระดุม ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลนูนเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

2) พันธุ์ชะนี (D123) ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหูด กล่าวคือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อ

ละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

3) พันธุ์หมอนทอง (D159) ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีบ่าผล ปลายผลแหลม พุ่มไม้ไม่ค่อยเต็มทุกพุ่ม หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยวงู ก้านผลใหญ่ แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อนละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและดิบเป็นส่วนใหญ่

4) พันธุ์ก้านยาว (D158) ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพุ่มไม่ชัดเจน พุ่มเต็มทุกพุ่ม หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐชดา เดชพ่วง และกนกพร ชัยประสิทธิ์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของ ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีผลต่อการส่งออกทุเรียนไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาหาปัจจัยภายนอก/ภายในที่มีผลต่อการส่งออกทุเรียนไปประเทศจีนและหาแนวทางเพิ่มศักยภาพในการส่งออกให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์ทุเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้อมูลปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์ทุเรียนโดยรวม ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกทุเรียน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่พ.ศ.2549-2558 รวม 10 ปี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติแบบสมการถดถอยพหุเชิงซ้อนและใช้วิธีการประมาณค่าสมการประสิทธิ์แบบกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Squares-OLS) ตัวแปรที่ใช่แบ่งได้เป็นตัวแปรต้นและแยกได้เป็นปัจจัยภายในคือ ราคาส่งออก (F.O.B) ทุเรียนไทย ผลผลิตทุเรียนไทย และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ปัจจัยภายนอกคือผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศจีน และมูลค่าการนำเข้าทุเรียนของประเทศจีน ส่วนตัวแปรตามคือปริมาณการส่งออกของทุเรียนไทยไปประเทศจีน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในแบบจำลองนี้สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการส่งออกทุเรียนไปประเทศจีนได้ร้อยละ 90.21 ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศจีน รองลงมาคือ ราคาส่งออก (F.O.B) ทุเรียนไทย ผลผลิตทุเรียนไทย อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ และมูลค่าการนำเข้าทุเรียนของประเทศจีน ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้สนับสนุนให้ผู้กำหนดนโยบายหรือหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง มีการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการเกษตร ปรับโครงสร้างด้านการตลาด หาดตลาด

ส่งออกใหม่ เพิ่มการใช้สินค้า เพิ่มมูลค่าในผลิตภัณฑ์คงไว้ซึ่งประสิทธิภาพและเพิ่มศักยภาพการเป็นผู้นำการส่งออกทุเรียนอันดับหนึ่งของโลก

ศรินทร ทองอินทร์ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้ไปยังสาธารณจีน : กรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินธุรกิจการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้และปัจจัยต่างๆ ในการผลิตที่จะทำให้เพิ่มความสามารถให้กับผู้ประกอบการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อการส่งออกของผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนของผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทราและเพื่อศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นของผู้ประกอบการในการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยจะศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และนำเสนอในลักษณะของการบรรยายเชิงพรรณนาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันความต้องการมะม่วงน้ำดอกไม้ของตลาดในสาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงมีปริมาณสูง แต่ความสามารถในการผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรชาวสวนมะม่วงยังไม่เพียงพอต่อความต้องการดังกล่าวอีกทั้งปัญหาจากด้านปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเรื่องแรงงานคนที่ไม่เพียงพอในการรองรับการขยายตัวของความต้องการแต่ปัญหายังคงมีอีกหลายประเด็น ซึ่งเกษตรกรชาวสวนมะม่วงและผู้ประกอบการส่งออกยังประสบกับปัญหาเหล่านั้น โดยสามารถอธิบายผ่านทางทฤษฎี Diamond Model ได้ในทุกประเด็น ได้แก่ 1) เงื่อนไขทางด้านปัจจัยการผลิต 2) เงื่อนไขทางด้านความต้องการหรืออุปสงค์ 3) อุตสาหกรรมที่สนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง 4) กลยุทธ์โครงสร้างและสภาพการแข่งขันของผู้ผลิต 5) รัฐบาล และ 6) เหตุสุควิสัยหรือโอกาสจากการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ให้ความสำคัญและพยายามติดตามแก้ไขพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนสามารถผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้และส่งออกตามความต้องการของตลาดได้อย่างทันท่วงที โดยยังคงเน้นเรื่องคุณภาพ ช่วงเวลาและความสะอาดปลอดภัยของผลผลิตมะม่วงน้ำดอกไม้

สมพร อิศวิลานนท์ (2562) ได้ทำการศึกษา เรื่อง สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนของไทย ได้พบว่าการผลิตทุเรียนของโลกได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลจากการขับเคลื่อนขยายตัวของอุปสงค์ของตลาดการค้าและการบริโภคทุเรียนของโลก โดยเฉพาะการขยายตัวของตลาดนำเข้าทุเรียนจากจีนในปัจจุบัน แหล่งผลิตที่มีการ

ผลิตทุเรียนมากที่สุดเป็นลำดับหนึ่งของโลก ได้แก่ อินโดนีเซีย รองลงมาได้แก่ ไทย มาเลเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตามการผลิตทุเรียนของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นสำคัญ เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในเรื่องระบบการผลิตให้ได้คุณภาพ และการจัดระบบสวนภายใต้ระบบการทำกรเกษตรที่ดีทำให้ทุเรียนไทยได้รับความเชื่อถือด้านคุณภาพในตลาดส่งออกทุเรียนไทยเป็นผู้ถือครองตลาดส่งออกรายใหญ่ในตลาดการค้าทุเรียนโลก โดยเฉพาะการส่งออกทุเรียนสดไปยังประเทศจีน การส่งออกที่ขยายตัวของทุเรียนไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีผลต่อการปรับตัวของราคาทุเรียนไทยในระดับฟาร์มมากกว่า 3 เท่าตัว ในทศวรรษข้างหน้า คาดว่าอุปสงค์การบริโภคทุเรียนจะยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม ทั้งเวียดนามและมาเลเซียจะมีการปรับตัวในระบบการผลิตและจะก้าวขึ้นมาเป็นคู่แข่งของไทยในตลาดส่งออกของภูมิภาคเอเชียตะวันออก โดยเฉพาะการนำเข้าทุเรียนของจีน แม้ว่าทุเรียนจะได้มาตรฐานการส่งออก สำหรับการผลิตทุเรียนของไทยมีจุดเด่นทั้งในด้านคุณภาพและรวมถึงได้มีก้าวขึ้นมาเป็นสินค้าดาวเด่นในช่วงครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาทั้งในการเป็นสินค้าผลไม้ส่งออกที่มีมูลค่าสูงเป็นลำดับหนึ่งของมูลค่าส่งออกผลไม้ไทยโดยรวม แต่การที่ไทยจะรักษาตลาดทุเรียนส่งออกให้ยั่งยืนและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของภาคเศรษฐกิจภาคการเกษตรนั้น มีความท้าทายอย่างมากในการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานให้เป็นห่วงโซ่คุณค่า การพัฒนาระบบโลจิสติกส์รวมถึงการเฝ้าระวังป้องกันการผูกขาดจากผู้ประกอบการข้ามชาติพร้อมๆ กับการจัดการให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งในกระบวนการผลิตต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สร้างกลไกขับเคลื่อนและยกระดับทุเรียนไทยให้เป็นสินค้าพรีเมียมพร้อมๆ กับการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดการค้าทุเรียนโลกอย่างยั่งยืน

ศิริดา ศิริเบญจพฤกษ์ (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ทุเรียนไทยกับความท้าทายที่ไม่ควรมองข้าม พบว่า ปี 2560 ประเทศจีนเป็นตลาดส่งออกทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ใหญ่ที่สุดของไทยแต่เป็นการส่งออกผ่านทางประเทศเวียดนามเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากสิทธิพิเศษทางภาษี พิจารณามูลค่าการส่งออกพบว่าเวียดนามเป็นตลาดส่งออกอันดับหนึ่งของมูลค่าทุเรียนไทยทั้งหมด ประเทศจีนมีมูลค่าการส่งออกเป็นอันดับสอง โดย 23 ปัจจัยที่ทำให้การส่งออกไปยังเวียดนามนำเงินเกิดจากสิทธิพิเศษด้านภาษีสำหรับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกับจีน อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มในสินค้าผักผลไม้ที่เวียดนามส่งออกไปยังจีนอยู่ที่ร้อยละ 5 ส่วนที่ไทยส่งออกไปยังจีนอยู่ที่ร้อยละ 3 ซึ่งทำให้ราคาขายทุเรียนแพงและไทยไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้ เกษตรกรส่วนใหญ่ขายผลผลิตทุเรียนให้กับล้งหรือนิติบุคคลผู้ประกอบการธุรกิจ โรงคัดบรรจุเพื่อรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรแล้วส่งออกไปยังประเทศปลายทาง เนื่องจากให้ราคาดี การเข้ามาของล้งมีข้อดีคือช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน

บางส่วน แต่สร้างความท้าทายต่อการตลาดของอุตสาหกรรมทุเรียนไทย ดังนี้ การกำหนดราคารับซื้อทุเรียนส่วนใหญ่จะถูกกำหนดโดยสิ่งจึงเกิดปัญหาตามมาคือการกำหนดราคารับซื้อทุเรียนที่ไม่เป็นธรรมแก่เกษตรกร เนื่องจากการที่ทุเรียนไทยถูกตีกลับจากด่านศุลกากรจีนส่วนใหญ่คือการนำทุเรียนไม่ได้คุณภาพตามมาตรการที่กำหนดเข้าไปขายในจีน ส่งผลให้สิ่งบางรายนำประเด็นนี้มากดราคารับซื้อและจากการที่สิ่งมีอำนาจในการกำหนดราคารับซื้อทุเรียนตามภาวะอุปสงค์ของตลาด ส่งผลให้ในกรณีที่ราคาทุเรียนดีขึ้นจะดึงดูดให้เกษตรกรหันมาปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นและทยอยให้ผลผลิตออกสู่ตลาด โดยไม่มีการควบคุมดูแลการดำเนินงานของสิ่งอาจสร้างแรงกดดันแก่ราคาทุเรียนไทยลดลง และยังเกิดการแย่งส่วนแบ่งการตลาดกับธุรกิจส่งออกของไทย เนื่องจากร่างดำเนินการครบวงจรตั้งแต่การเก็บเกี่ยวผลผลิตจนกระทั่งส่งออก ทั้งยังมีแนวโน้มได้เปรียบด้านกฎระเบียบในการนำเข้าสินค้าไปในตลาดประเทศจีนจึงสร้างผลกระทบต่อรายได้ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกชาวไทยอย่างเลี่ยงไม่ได้

หนึ่งฤทัย เทียนกระจ่าง (2558) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การส่งออกเครื่องประดับ แท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ 1) ศึกษาสถานการณ์และปัจจัย ที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกเครื่องประดับแท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกา 2) เสนอแนะกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการส่งออกเครื่องประดับแท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกา การศึกษาใช้วิธีการเก็บรวบรวม ข้อมูลแบบทฤษฎี การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากผู้ส่งออก และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ส่งออกเครื่องประดับแท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกาและเจ้าหน้าที่ภาครัฐในองค์กรที่เกี่ยวข้องและ วิจัยฉบับนี้อาศัยแบบจำลอง Diamond Model ในการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออก เครื่องประดับแท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกาสรุปลได้ว่า 1) ปัจจัยด้านอุปสงค์ พิจารณาจากกำลังซื้อของผู้บริโภคสหรัฐอเมริกา พบว่าเศรษฐกิจสหรัฐอเมริกาเริ่มฟื้นตัวส่งผลดีต่อการส่งออก เครื่องประดับแท้ของไทยไปสหรัฐอเมริกา 2) ปัจจัยการผลิต พิจารณาจาก ปัจจัยทางด้านวัตถุดิบ แรงงาน แหล่งเงินทุน เทคโนโลยีการผลิต พบว่าประเทศไทยมีแรงงานที่มีฝีมือแต่ยังคงต้องพึ่งพิง วัตถุดิบจากต่างประเทศ และต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และคุณภาพผลิตภัณฑ์ ในส่วนของแหล่งเงินทุน พบว่า การสนับสนุนทางการเงินจากสถาบันทาง การเงินยังมีอยู่อย่างจำกัด 3) ปัจจัยด้านอุตสาหกรรม เกี่ยวข้องและสนับสนุน พิจารณาจาก อุตสาหกรรมการขึ้นรูปและผลิตตัวเรือน อุตสาหกรรมการผลิตแม่พิมพ์ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจ แฟชั่น พบว่าในภาพรวมผู้ให้บริการในอุตสาหกรรมสนับสนุนยังมีค่อนข้างจำกัด เช่น ศูนย์ ทดสอบและตรวจสอบอัญมณียังมีไม่เพียงพอกับความ ต้องการ ขาดอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เป็นการเฉพาะ เช่น ด้าน โลจิสติกส์ การประกันภัย ในส่วน

อุตสาหกรรมการขึ้นรูป และการผลิตตัวเรือนยังขาด เครื่องจักรในการผลิตและคุมมาตรฐาน 4) ปัจจัยกลยุทธ์ของบริษัท โครงสร้าง และการแข่งขัน พบว่า คู่แข่งขันของไทย คือ อิตาลีและฮ่องกง ซึ่งมีความได้เปรียบในเรื่องของคุณภาพและ เทคโนโลยีการผลิตต้องใช้กลยุทธ์การปรับปรุงตนเองด้วยการนำเข้าเครื่องจักรเพื่อเพิ่มคุณภาพและ มาตรฐานการผลิตและการขยายตลาด 5) ปัจจัยจากภาครัฐและโอกาส พิจารณาจากมาตรการ ทางการค้าระหว่าง ประเทศ นโยบายและ มาตรการของภาครัฐ พบว่า โอกาสเกิดจากรัฐบาลไทยมี การยกเว้นภาษีการนำเข้าวัตถุดิบอัญมณี แก่ผู้ประกอบการที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศและสิทธิ GSP ของ สหรัฐอเมริกาที่ยกเว้น การเก็บภาษีนำเข้าเครื่องประดับแท้ของไทย อย่างไรก็ตาม ผู้ส่งออก เครื่องประดับแท้ของไทยยัง อาจเผชิญกับความไม่แน่นอนบางประการ เช่น การถูกตัดสิทธิ GSP ใน การส่งออกเครื่องประดับ แท้ไปสหรัฐอเมริกาในอนาคต

ชวลีพร สิงหชาติ (2564) ทำการศึกษาการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัด จันทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัญหาทางการตลาดที่ส่งผลต่อการสื่อสาร การตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัด จันทบุรี และเพื่อศึกษาการสื่อสารการตลาดที่ส่งผลต่อการ ส่งออกทุเรียนของจังหวัด จันทบุรีเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เกษตรกรสวนทุเรียน อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี สมาคมส่งออกจังหวัดจันทบุรี หอการค้า จังหวัดจันทบุรี พาณิชย์จังหวัดจันทบุรีและผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกทุเรียนจังหวัด ผลจากการ วิจัย ปัญหาทางการตลาดที่ส่งผลต่อการสื่อสารส่งออกทุเรียนเพื่อการส่งออกของจังหวัดจันทบุรีเกิด จากความเปลี่ยนแปลงการส่งออกทุเรียนหลายประการอาทิเช่น ทุเรียนไม่เป็นตามเกณฑ์มาตรฐาน การส่งออก เนื่องจากเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการส่งออกทุเรียนที่มีคุณภาพ อีกทั้ง ปัจจุบันมีพ่อค้าชาวต่างชาติมีการลงทุนทำลงในกรรับซื้อโดยตรงกับเกษตรกรโดยพ่อค้ามีการ กำหนดราคาเอง ทำให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองราคาได้ยากขึ้นรวมถึงปัญหาจากการขนส่งที่ เกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การขนส่งมีการถูกตรวจสอบ หลายขั้นตอนกว่าจะถึงปลายทางจะทำให้เกิดความเสียหายของทุเรียน ทุเรียนอาจจะเน่า หรือสุก มากเกินไป และปัจจุบันมีการแข่งขันช่วงชิงตลาดทางการค้าส่งออกทุเรียนมากขึ้น ประเทศ ต่าง ๆ พยายามหากลยุทธ์การตลาดในรูปแบบที่หลากหลายยิ่งขึ้น โดยเพิ่มช่องทางการตลาดทั้ง รูปแบบการขายออนไลน์สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้ขึ้น เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับ สินค้าตนเองมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาสถานการณ์การตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนจึงมีความสำคัญต่อ จังหวัดจันทบุรีรวมถึงประเทศไทยเป็นอย่างยิ่งทั้งนี้ควรมีการสื่อสารการตลาดที่มีประสิทธิภาพเพื่อ ทำหน้าที่ผลักดันการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะการ

จัดกิจกรรมและเผยแพร่การประชาสัมพันธ์ทุเรียนให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารการตลาด รวมถึงได้รับการสนับสนุนกิจกรรมการสื่อสารการตลาดที่ส่งเสริมด้านการส่งออกให้ได้มาตรฐานสากลส่วนการสื่อสารการตลาดการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีที่ผ่านมา จากผลของการศึกษาพบว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องและจำนวนมากขึ้น เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคได้หลากหลาย และสามารถส่งออกได้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยที่ผ่านมามีการดำเนินการด้านกลยุทธ์การสื่อสารหลายประการ อาทิเช่น ความร่วมมือกับเกษตรกรในการทำสื่อด้านกิจกรรมสื่อสารการตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อดึงดูดกลุ่มผู้บริโภคให้มีการเข้ามาเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร การปลูกทุเรียน รวมถึงมีตลาดการซื้อขายให้กับนักท่องเที่ยวการสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่ม เพื่อนำแนวทางจากการหารือร่วมกันมาเป็นกลยุทธ์การสื่อสารให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันรวมถึงการบริหารจัดการการสื่อสารการตลาดด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการวางแผนการสื่อสารการตลาดร่วมกัน ซึ่งทางจังหวัดจันทบุรีได้นำการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศต่อการสื่อสารจนเกิดประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผลผลิตทุเรียนและการส่งออกทุเรียนสามารถจำหน่ายและมีการแข่งขันทางการส่งออกได้เป็นอย่างดี

พิรพร พร้อมเทพ (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเพาะปลูก และการจำหน่ายทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษ ศึกษานโยบายและทิศทางการพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตร และทำการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน โดยมุ่งเน้นศึกษาในส่วนของกระบวนการผลิตทุเรียนในเชิงของการบริหารจัดการการผลิตในภาพรวมของจังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า 1) จังหวัดศรีสะเกษ มีความเหมาะสมในการปลูกทุเรียนและมีศักยภาพในการผลิตเพื่อการส่งออก ทั้งในเรื่องสภาพของพื้นที่ปลูกที่มีความเหมาะสมและสามารถขยายพื้นที่ปลูกได้อีกมาก เรื่องประสิทธิภาพการผลิตที่อยู่ในเกณฑ์ดี คือมีผลผลิตเฉลี่ยสูง และต้นทุนในการผลิตที่ค่อนข้างต่ำสำหรับคุณภาพของผลผลิตนั้นๆ ทุเรียนศรีสะเกษมีคุณภาพดี และส่วนใหญ่ผลิตตามมาตรฐาน GAP นอกจากนี้ลักษณะ การจำหน่ายและโอกาสทางการตลาดของทุเรียนศรีสะเกษยังเอื้อให้เกิดการพัฒนาและมีโอกาส ที่จะขยายในตลาดจีนได้อีกมาก 2) วิธีการที่จะทำให้ทุเรียนศรีสะเกษส่งออกได้เพิ่มมากขึ้นนั้น จากการศึกษานโยบายและทิศทางการพัฒนาและนำมาวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ร่วมกับสภาพการเพาะปลูกและการจำหน่ายทุเรียนของจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ามีจุดแข็งและโอกาสสูงมาก จึงเลือกใช้กลยุทธ์เพิ่มปริมาณการผลิต เพื่อประสิทธิภาพการผลิต และพัฒนาคุณภาพผลผลิตและ

กำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการผลิต 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดพื้นที่ดำเนินการ 2) การกำหนดประเด็นการพัฒนา 3) การออกแบบและวางแผนการส่งเสริมและพัฒนา และ 4) การดำเนินการตามแผน โดยมีกลไกการบริหารจัดการที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางนี้ การพัฒนานี้สามารถสรุปได้เป็น 3 ระบบงานที่จะต้องเชื่อมโยงและประสานการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ระบบการผลิต ระบบการเข้าถึงองค์ความรู้ และระบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำหรับข้อเสนอแนะ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดศรีสะเกษจะต้องเป็นเจ้าภาพหลักในการประสานเชื่อมโยงทุกภาคส่วนและขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและผลสำเร็จร่วมกัน 2) กำหนดพื้นที่ที่มีขีดความสามารถหรือมีศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตทุเรียนในจังหวัดศรีสะเกษให้ชัดเจนและตรงกับสภาพความเป็นจริง 3) ควรเลือกใช้แนวทางการพัฒนาหลายแนวทางร่วมกันในลักษณะการบริหารจัดการในภาพรวม 4) ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตของเกษตรกรให้มากเพราะเป็นรากฐานในการพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก 5) ควรทำการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในส่วนของตลาดและระบบโลจิสติกส์ เพื่อให้ได้แนวทางทางพัฒนาที่สมบูรณ์

จารุวรรณ ทองใบ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกหวานเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาชะแมกภู จังหวัดจันทบุรี” วัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึง 1) ภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกหวานเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาชะแมกภู จังหวัดจันทบุรี 2) สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่ม 3) ความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนของสมาชิกกลุ่ม 4) ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังบางประการของสมาชิกกลุ่มกับความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน และ 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกหวานเหลืองตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาชะแมกภู จังหวัดจันทบุรี จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง สถิติเชิงพรรณนาที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนค่าสถิติเชิงอนุมานที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกกลุ่มเกือบทั้งหมดมีอาชีพทำสวนเป็นอาชีพหลัก รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย 427,606 บาทต่อปี พื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 22 ไร่ พันธุ์ทุเรียนที่นิยมปลูกมากที่สุด คือ พันธุ์หมอนทอง และพันธุ์กระดุม ประสพการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 20 ปี แหล่งความรู้ในการเพิ่มผลผลิตทุเรียนที่พบมากที่สุด คือ เพื่อนบ้านปัญหาการผลิตที่พบมากที่สุด คือ บัจฉัยการผลิตที่มีราคา

แพง การนำผลผลิตไปจำหน่ายเองในตลาดขายส่งท้องถิ่นเป็นช่องทางจำหน่ายที่นิยมมากที่สุด ปัญหาการตลาดที่พบมากที่สุด คือ ไม่มีอำนาจการต่อรองราคา สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่มีความคาดหวังต่อรูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน อยู่ในเกณฑ์คาดหวังมากทั้ง 8 ประเด็นหลัก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของกลุ่มสมาชิก คือ พื้นที่ปลูกทุเรียน รายได้ จำนวนชนิดพันธุ์ทุเรียน จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตรและความถี่ในการฝึกอบรม ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) ควรมีการศึกษาและวิจัยเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ และใช้ได้ดีสภาพพื้นที่ 2) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มกันซื้อและร่วมกันผลิตปุ๋ยและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 3) ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตให้ถูกต้อง 4) ควรจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ ไว้บริการเกษตรกร 5) ควรมีการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน จำนวน 71 ประเด็นย่อย 6) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาด และจำหน่ายผลผลิต 7) ควรพัฒนาการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มโดยวิธีการเสวนาวิชาการภายในหมู่บ้าน และใช้สื่อในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

จิตติมา วงศ์อินตา (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของโซ่อุปทานทุเรียนเพื่อการส่งออกในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโซ่อุปทานทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีและเสนอแนวทางในการบริหารความเสี่ยงในโซ่อุปทานทุเรียน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกร่วมกับการตอบแบบสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานทุเรียนส่งออก โดยแบ่งการสำรวจข้อมูลเป็น 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เพื่อรวบรวมปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโซ่อุปทานทุเรียนส่งออก โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกรจำนวน 13 ราย ผู้รวบรวมจำนวน 2 ราย และผู้ส่งออกจำนวน 2 ราย และครั้งที่ 2 เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยเสี่ยง โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรกร จำนวน 3 ราย ผู้รวบรวม 1 รายและนักวิชาการ 1 ราย ผลการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงในโซ่อุปทานทุเรียนส่งออกของจังหวัดจันทบุรีพบว่า มีปัจจัยเสี่ยงแบ่งได้ 10 ประเภท ประกอบด้วยจำนวน 29 ปัจจัยเสี่ยง ผลการประเมินปัจจัยเสี่ยงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโซ่อุปทานทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกร ผู้รวบรวมหรือล้ง และผู้ส่งออกให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ ความเสี่ยงด้านสภาพอากาศ ความเสี่ยงด้านราคา ความเสี่ยงด้านโลจิสติกส์และโครงสร้างพื้นฐาน ความเสี่ยงด้านนโยบายความเสี่ยงด้านแรงงาน และความเสี่ยงด้านการผลิต ผู้วิจัยได้เสนอกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกของเกษตรกร ผู้รวบรวม และผู้ส่งออก ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การลดโอกาสเกิด

ความเสี่ยง กลยุทธ์การลดผลกระทบความเสี่ยง กลยุทธ์การถ่ายโอนความเสี่ยง และกลยุทธ์การรับมือกับความเสี่ยง

นัstri มะแน และพาตีเมาะ อาแยกาจ (2564) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคทั่วไปที่ซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ผลิตได้ในจังหวัดยะลา จำนวน 385 ราย สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563 วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธีการลดตัวแปร พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.10 อายุเฉลี่ย 33.61 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 48.60 อาชีพข้าราชการ/พนักงานราชวิสาหกิจ รายได้เฉลี่ย 14,454.94 บาท สถานภาพสมรส/อยู่ด้วยกัน มีการเลือกซื้อทุเรียนเพื่อกินผลสด ความถี่ในการเลือกซื้อเฉลี่ย 1.58 ครั้ง/ปี น้ำหนักเฉลี่ย 1.94 กิโลกรัม รูปทรงกลมรี เมล็ดลึบ ลักษณะเนื้อสัมผัสปานกลาง เนื้อเป็นสีเหลือง รสหวานและกลิ่นไม่แรง โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านราคา ด้านผลิตภัณฑ์ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ในระดับมากที่สุดตามลำดับ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์และสังคมด้านอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.10$) และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ($p < 0.10$) และราคา ($p < 0.05$) จึงชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่พิจารณาว่าผู้บริโภคซื้อสินค้าเกิดจากอิทธิพลด้านปัจจัยอื่นด้วย ไม่ใช่เพียงความต้องการของตนเอง

ตารางที่ 2.1 สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชื่อผู้วิจัย	พ.ศ	ประสิทธิภาพ	ปัจจัย ภายใน	ปัจจัย ภายนอก	ทูลเรียน
1. ณัฐชดา เดชพ่วง และกนก พร ชัยประสิทธิ์	2561		✓	✓	✓
2. ศรีนทร ทองอินทร	2558	✓			
3. สมพร อิศวิลานนท์	2562	✓			✓
4. ศิรดา ศิริเบญจพฤกษ์	2560		✓		✓
5. หนึ่งฤทัย เทียนกระจ่าง	2558		✓		
6. ชุติพร สิงหชาติ	2564			✓	✓
7. พีรพร พร้อมเทพ	2558	✓			✓
8. จารุวรรณ ทองใบ	2562	✓			
9. จูติมา วงศ์อินดา	2565			✓	✓
10. นัสรี มะแน และพาตีเมาะ อาแยกาจ	2564			✓	✓

ที่มา: สรุปโดยผู้วิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพผลการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก 3) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดของระเบียบวิธีการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์และ ไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การออกแบบการวิจัยและยุทธศาสตร์การวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบกรณีศึกษา (Case Study Method) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี และเพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพผลการจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่ทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก ศึกษาถึงปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกทำให้คุณภาพของทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรีมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก และเพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของกรมวิชาการเกษตร

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยมากที่สุด การที่ผู้วิจัยเลือกการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาเพราะ “การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่ "ต้องการค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง" ซึ่งมีหัวใจหลักคือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ (Insight) จากภาพรวมที่มาจากหลากหลายมิติ

หรือมุมมอง ทำให้ลักษณะข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นั้นต้องมีลักษณะของข้อมูลที่รอบด้าน (Holistic) หลากหลายที่มา เทคนิค และหลากหลายวิธีการ ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ในสังคมนั้นๆ ด้วยเหตุนี้ส่วนมาก การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงใช้การเก็บข้อมูลจาก "การสังเกตและการสัมภาษณ์" มากกว่าวิธีการอื่นเพราะเสมือนเป็นการแฝงตนในพื้นที่หรือในชุมชนทำให้ได้ข้อมูลหลายด้าน ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จะใช้วิธีการจำแนกเพื่อจัดระบบข้อมูลเพื่อตอบคำถามในการตีความว่าสิ่งที่ได้มานั้นมันคืออะไรหรือเป็นอย่างไร และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลค่าเพื่อแยกแยะเงื่อนไขและสาเหตุในความสัมพันธ์และกระบวนการเปลี่ยนแปลงโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางสถิติเพื่อรวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูล (วิไลวรรณ คงเรือง, 2566)

ผู้วิจัยเลือกยุทธศาสตร์การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study Method) เหตุผลในการใช้รูปแบบการวิจัยข้างต้นนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและมีรายละเอียดของข้อมูลอย่างรอบด้านในประเด็นที่ต้องการศึกษา (ปรานทิพย์ ใจดี, 2562) ได้ศึกษกรณีตัวอย่างเฉพาะของปัจจัยส่งเสริมพัฒนาการการค้าส่งออกทุเรียนไปต่างประเทศ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร ซึ่งการศึกษกรณีตัวอย่างเฉพาะเจาะจงพื้นที่เช่นนี้จะช่วยทำให้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะของผู้วิจัยมีน้ำหนักมากขึ้นและได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การศึกษา การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจึงมีความเห็นถึงความเหมาะสมที่จะทำการศึกษาโดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการของวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

การวิจัยเชิงกรณีศึกษา (Case Study Research Method) เป็นการศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเฉพาะกรณีเป็นการศึกษกรณีพิเศษที่น่าสนใจ ซึ่งนักวิจัยจะหารายละเอียดของปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกรณีที่ศึกษากับบริบทต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจกิจกรรม ความซับซ้อนของกรณีต่าง ๆ ภายใต้ง่อนไข ซึ่งกรณีศึกษาจะต้องมีขอบเขตที่ชัดเจนมีความสมบูรณ์ ทั้งในแง่ของเวลาสถานที่เนื้อหาและบริบทด้วย ประโยชน์ในการวิจัยเฉพาะกรณี จะทำให้เกิดความเข้าใจถึงประเด็นนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี มีความเฉพาะเจาะจง และมีขอบเขตที่ชัดเจน การศึกษาจะศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ใช้ทั้งสองควบคู่กัน การศึกษานั้นอาจจะศึกษาเป็นบุคคล เหตุการณ์ องค์กร กลุ่มวัฒนธรรม การศึกษาแบบกรณีศึกษาเป็นการศึกษาที่อยู่ในขอบข่ายของการวิจัยเชิงคุณภาพอีกแบบหนึ่งที่มีนักวิจัยให้ความสนใจอย่างมากในปัจจุบันนี้ Richard (1997) และ James (2000) ได้กล่าวถึงการวิจัยแบบกรณีศึกษาไว้ โดยสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ว่า การวิจัย

คุณภาพที่มีแบบแผนการศึกษาแบบกรณีศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์ข้อมูลที่เน้นปรากฏการณ์หนึ่งๆ (One Phenomenon) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกที่จะศึกษาในเชิงลึกโดยไม่คำนึงถึงจำนวนของสถานที่หรือแหล่ง (Sites) ผู้มีส่วนร่วม (Participants) เอกสาร (Documents) ของหนึ่งเดียวที่จะศึกษานอกจากนี้ Stake (1988) ก็ได้ให้ความหมายของการศึกษาแบบกรณีศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับกรณีที่เราต้องการศึกษาและแสดงถึงผลของการเรียนรู้ในกรณีนั้น (Product Of Learning) และได้ให้ความหมายของคำ ว่า “Case” ว่า หมายถึง สิ่งที่เราต้องการศึกษาโดยจะต้องได้รับ ซึ่งการศึกษาแบบกรณีศึกษาจะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ชัดเจนและได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

ลักษณะของการศึกษาแบบกรณีศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาแบบวิเคราะห์เจาะลึกเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์หนึ่งหรือหลายเหตุการณ์อย่างมีระบบ ซึ่งกรณีใดกรณีหนึ่งอาจสามารถอ้างอิงไปยังกรณีอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ซึ่งลักษณะของการวิจัยแบบกรณีศึกษาเป็นการใช้ข้อมูลเชิงคุณลักษณะและไม่ได้ใช้สถิติเข้ามาช่วย หรือใช้เพียงเล็กน้อยในเชิงร้อยละ ซึ่งลักษณะของการวิจัยแบบกรณีศึกษาเป็นการเน้นมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวมทั้งหมดจากหลายแง่มุม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่ของแต่ละส่วนในภาพรวม ไม่ใช่มองหรือศึกษาแยกเป็นส่วน ๆ หรือดูเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้นการวิจัยเชิงคุณภาพจะใช้วิธีการศึกษาที่ไม่มีข้อตกลงเบื้องต้นมาก่อนเกี่ยวกับสภาพการณ์ที่เข้าไปศึกษา แต่ผู้วิจัยจะสังเกตเฝ้าดูเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเองเป็นการติดตามระยะยาว เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจในสภาพของวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในระยะต่าง ๆ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลและวัฒนธรรมส่วนรวม ดังนั้นการวิจัยแบบกรณีศึกษาจึงเหมาะสมกับการศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆที่มีผลต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

3.2.1 สถานที่เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกสถานที่เก็บข้อมูล คือ จังหวัดจันทบุรี

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) โดยเริ่มจากการตั้งเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดหลักเกณฑ์เลือกผู้ที่จะให้ข้อมูลจากผู้ที่มีความรู้ความเกี่ยวข้องกับทุเรียน ที่แสดงความสนใจและยินยอมในการให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้ เพื่อ

เป็นการคัดกรองและประกันคุณภาพข้อมูลในเบื้องต้นว่า สามารถได้ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร โดยมีจำนวนผู้ให้ข้อมูล 10 คน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน

1.2) ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน จำนวน 8 คน

2) อายุงานของเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนไม่น้อยกว่า 2 ปี

3) ให้ความยินยอมและให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรณีศึกษาแบบปรากฏการณ์วิทยาซึ่งจำนวนผู้เข้าร่วมนั้นมีจำนวนไม่แน่นอน ซึ่งขึ้นอยู่กับความอึดตัวของข้อมูล หากจำนวนผู้เข้าร่วมหรือว่าข้อมูลที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจนกว่าข้อมูลนั้นจะอึดตัว ผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอกองค์กรซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐหรือเป็นเกษตรกร และผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียในการให้คุณหรือให้โทษต่อผู้เข้าร่วม รวมไปถึงผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์เองและในการสัมภาษณ์ดังกล่าวจะไม่มีคำถามข้อมูลส่วนบุคคลที่จะนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมได้ อีกทั้งผู้วิจัยขอเก็บข้อมูลอย่างเดียวและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจในการเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัยดังกล่าว

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมประเด็นในคำถามการวิจัยครั้งนี้ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ 10 คน ตามกลยุทธ์การวิจัยครั้งนี้ โดยการสร้างเครื่องมือรายละเอียดมีดังนี้

1) จัดทำแบบฟอร์มแนวทางการสัมภาษณ์ขึ้นจากผลของการทบทวนวรรณกรรม การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆเพื่อใช้เป็นโครงสร้างคำถามและนำส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและขอคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข

2) หลังจากการดำเนินการดังกล่าวจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปใช้ กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยก่อนการสัมภาษณ์นั้นผู้วิจัย จะทำเรื่องติดต่อ กับผู้ให้ข้อมูล เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ให้ไว้วางใจซึ่งกันและกันก่อนที่ จะนัด ดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ซึ่งมีความเป็นกันเองและสัมภาษณ์ที่ ยืดหยุ่นในการตอบคำถามของผู้ให้ข้อมูล

3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง โดยการเตรียมคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าและได้ผ่านการตรวจสอบความน่าเชื่อถือแล้วจึงนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูล

2) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการสัมภาษณ์ คือ เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่บันทึกเสียงจากโปรแกรมในโทรศัพท์มือถือของผู้วิจัยเพื่อบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากเจ้าหน้าที่รัฐและเกษตรกร ในเขตจังหวัดจันทบุรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2) การได้มาของผู้เข้าร่วมการวิจัย เมื่อได้ผู้สนใจเข้าร่วม โครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ครบแล้ว ผู้วิจัยจึงจะส่งอีเมลตามที่ได้ขอไว้และเมื่อมีผู้สนใจติดต่อกลับมาเพื่อนัดวันและเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ข้อความในอีเมลจะแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย วิธีการวิจัยและรายละเอียดที่เกี่ยวกับการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลรวมถึงการสมัครใจหรือปฏิเสธการเข้าร่วมโครงการวิจัยในครั้งนี้

3) ระหว่างการสัมภาษณ์การสัมภาษณ์จะใช้เวลาประมาณ 60 นาทีเพื่อให้ครอบคลุมกับคำถามและสอดคล้องกับความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกตามความ คาดหมายของผู้วิจัยข้อมูลที่ได้นั้นจะถูกเก็บไว้เป็นความลับที่คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่มีการ

เข้าถือครีทหน้าจอและสแกนลายนิ้วมือ ผู้วิจัยจะทำการสำรองข้อมูลไว้ใน Google Drive ได้เพื่อป้องกันข้อมูลสูญหายซึ่งมีแต่เพียงผู้วิจัยเท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้

4) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วทำการถอดคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำออกมาเป็นเอกสารเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ซึ่งผู้วิจัยทำการถอดเทปด้วยตนเอง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลยุทธ์ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenological Research Strategy) โดยมี ลักษณะคุณเวสน์สคูด (Duquesne School) ที่ได้รับการพัฒนาโดย Colaizzi (1987) (Morrow, Rodriguez, & King, 2015) โดยมี 7 ขั้นตอน ได้แก่

1) การทำความคุ้นเคย ผู้วิจัยต้องทำความเข้าใจกับความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เริ่มทำการสัมภาษณ์ ถอดคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำด้วยตัวเอง จากนั้นผู้วิจัยยังได้อ่านบทสัมภาษณ์ที่ถอดความแล้วหลายครั้งเพื่อให้เข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างแท้จริง

2) การระบุข้อความที่สำคัญ ผู้วิจัยทำการทบทวนแต่ละคำที่อยู่ในทุกหน้าอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วระบุนัยสำคัญของคำสัมภาษณ์ที่ปรากฏโดยผู้วิจัยจะทบทวนนัยยะสำคัญที่ได้มาหลังจากการสัมภาษณ์ทุกครั้งก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนต่อไปเพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ข้อค้นพบที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ครบตามวัตถุประสงค์

3) การกำหนดความหมายผู้วิจัยได้ทำความเข้าใจตามนัยยะสำคัญที่ได้ระบุนัยความหมายที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาข้อความที่สำคัญอย่างรอบคอบ ผู้วิจัยจะใส่ “วงเล็บ” ข้อสันนิษฐานเพื่อให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและกำหนดความหมาย

4) การจัดกลุ่มหัวข้อผู้วิจัยได้จัดกลุ่มความหมายที่กำหนดขึ้นโดยระบุเป็นหัวข้อของกลุ่มคนที่เป็นประเด็นหลักเดียวกัน

5) การพัฒนาคำอธิบายอย่างละเอียด ผู้วิจัยต้องเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทั้งหมดอย่างครอบคลุมโดยรวมเข้ากับหัวข้อทั้งหมดที่สร้างขึ้นอย่างละเอียดถี่ถ้วน

6) การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ผู้วิจัยย่อคำอธิบายที่ละเอียดให้สั้นลงซึ่งเป็นข้อความที่สามารถอธิบายได้ถึงแนวคิดที่สำคัญในโครงสร้างของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้น

7) ตรวจสอบโครงสร้างทั้งหมด ผู้วิจัยนำข้อความที่เป็นโครงสร้างทั้งหมดพร้อมรายละเอียดสะท้อนกลับไปยังผู้เข้าร่วมวิจัยครั้งนี้ทั้งหมดรวมถึงคำสัมภาษณ์ที่ได้ถอดออกมาเพื่อถามเรื่องนี้ จะทำให้เข้าถึงประสบการณ์ของพวกเขาที่เป็นจริงได้หรือไม่และตรวจสอบความถูกต้อง

3.7 การจัดข้อมูล

เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลทั้งหมดที่ได้รวบรวมมาและผ่านการตรวจสอบแล้วผู้วิจัยได้ทำการ ให้ข้อมูลทั้งหมด ง่ายต่อการสืบค้น โดยการจดบันทึกและทำดัชนีข้อมูล (Notetaking and Indexing) โดยแยกเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและง่ายต่อการวิเคราะห์ แต่สิ่งที่สำคัญคือ จะต้องมีความปลอดภัยโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเปิดการใช้งานเข้ารหัสคอมพิวเตอร์ ทุกครั้งที่มีการเปิดเครื่อง และใช้คอมพิวเตอร์เพียงเครื่องเดียวทำ การสำรองข้อมูล ไว้ใน Google Drive ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการใส่รหัสข้อมูลเอกสารเพื่อความปลอดภัยของข้อมูล

บทนี้เป็นการนำเสนอภาพรวมเบื้องต้นของการออกแบบรูปแบบการวิจัยรวมถึงยุทธศาสตร์การวิจัยซึ่งผู้วิจัยนั้นใช้กลยุทธ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติวิทยาและระเบียบวิธีวิจัยได้แก่สถานที่เก็บข้อมูล เป็นเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี และผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในการวิจัยนี้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เบื้องต้น ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน โดยยึดหลักตามที่ได้เสนอสำนักงานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรม มหาวิทยาลัยรังสิตและได้รับความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลและผู้ที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงจะรวบรวมข้อมูลเพื่อดำเนินการต่อไป ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล และมีกระบวนการจัดการข้อมูลที่ปลอดภัยสามารถตรวจสอบและมีความเชื่อถือของงานวิจัยในการดำเนินการทุกขั้นตอนของการศึกษการวิจัยในครั้งนี้

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี” ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า และหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง ทบทวนวรรณกรรมเอกสารด้านวิชาการและแนวความคิดงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทั้งนี้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างนี้เหมาะสมสำหรับการวิจัยที่มีความหลากหลายของผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เนื่องจากการมีแบบโครงสร้างของคำถามนั้นจะทำให้การสัมภาษณ์ไม่ออกนอกประเด็นและยังสามารถได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามความต้องการของวัตถุประสงค์ของการวิจัยอีกด้วยอีกทั้งการได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยเองยังได้เห็นถึงมุมมองของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและพนักงานของกรมวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกทุเรียน ในจังหวัดจันทบุรี ผ่านการตอบคำถามที่ผู้วิจัยได้ถามและเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกเพื่อให้ได้มาซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้อาศัยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่ต้องการให้ข้อมูลคือ 1) ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียน ต้องมีประสบการณ์ตั้งแต่ 2 ปี ขึ้นไป 2) ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนเพื่อการส่งออก 3) เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยอายุงานของเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรต้องมีอายุงานไม่ต่ำกว่า 12 ปี ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อคำถามในแต่ละประเด็นเพื่อให้ครอบคลุมครบทุกด้านของงานวิจัย โดยข้อมูลที่ได้หลังจากการสัมภาษณ์ 10 ท่าน แบ่งเป็นเกษตรกร จำนวน 8 คน และเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน โดยเลือกวิธีการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาทำการรวบรวม วิเคราะห์และอภิปรายในแนวทางของประเด็นต่าง ๆ ของการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ทั้งนี้จากผลของการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ตอนตามคำถามของการวิจัย คือ

- 1) วิธีการจัดการแบบใดที่จะทำให้การส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก
- 2) ปัจจัยการผลิตใดบ้างที่ทำให้ทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ

3) วิธีการใดที่ช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรใหม่ประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน

โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ และการแปลผลข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำอธิบายประกอบ และนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย โดยเรียงลำดับเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 ข้อมูลด้านประชากร
- 4.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์
- 4.3 ข้อค้นพบทางการวิจัย

4.1 ข้อมูลด้านประชากร

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากร

ลำดับที่	เพศ	อาชีพ	อายุงาน/ประสบการณ์
1	ชาย	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	4 ปี 2 เดือน
2	ชาย	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	2 ปี 7 เดือน
3	ชาย	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	3 ปี 5 เดือน
4	หญิง	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	3 ปี 6 เดือน
5	หญิง	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	2 ปี 11 เดือน
6	ชาย	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	2 ปี 2 เดือน
7	ชาย	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	3 ปี 4 เดือน
8	หญิง	เกษตรกรชาวสวนทุเรียน	4 ปี 6 เดือน
9	ชาย	เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร	12 ปี 2 เดือน
10	หญิง	เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร	13 ปี 2 เดือน

4.2 ข้อมูลการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 10 คน พบว่าเป็นเพศชายจำนวน 6 คน และเพศหญิง จำนวน 4 คน และเมื่อแบ่งตามอาชีพของผู้ให้ข้อมูลพบว่า เป็นเกษตรกรชาวสวนทุเรียน จำนวน 8 คน เป็นเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรจำนวน 2 คน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ของเกษตรกรชาวสวน

ทุเรียนพบว่า เกษตรกรที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 1 - 2 ปี มีจำนวน 3 คน และตั้งแต่ 2 - 4 ปี มีจำนวน 5 คน และเมื่อจำแนกอายุงานของเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตรที่มีประสบการณ์มากกว่า 12 ปี มีจำนวน 2 คน

เมื่อนำผลสัมฤทธิ์มาทำการวิเคราะห์พบว่า วิธีการจัดการที่จะทำให้การส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะแก่การส่งออก มีความสอดคล้องกับประสบการณ์การทำงานของทั้งเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร เนื่องจากการปฏิบัติงานนั้นจะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ที่มีความชำนาญ เพื่อเลือกวิธีการที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพที่สุดในการส่งออกทุเรียน

จากการรวบรวมเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้างผู้วิจัยสามารถแบ่งเป็นแนวคิดหลักต่าง ๆ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ออกเป็น 3 แนวคิด ดังนี้

- 1) การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ
 - 1.1) ระบบขนส่ง
 - 1.2) สิ่งที่รับซื้อ
 - 1.3) การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง
 - 1.4) การบำรุงผลผลิต
- 2) ปัจจัยการผลิตทุเรียน
 - 2.1) ดิน
 - 2.2) น้ำ
 - 2.3) อากาศ
 - 2.4) เคมีภัณฑ์
- 3) การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน
 - 3.1) แหล่งข้อมูลข่าวสาร
 - 3.2) การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา

4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัย เพื่อศึกษาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบจากการวิจัย แนวคิดด้านการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพจากการสัมภาษณ์

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
1	P1	Q1	2	1	ระบบขนส่ง	มีขั้นตอนที่ซับซ้อน จนบางครั้งทำให้ล่าช้า
	P1	Q1	4	1	สิ่งที่รับซื้อ	สิ่งที่รับซื้อถือเป็นตัวการที่สำคัญที่สุดในการส่งออก
	P1	Q1	7	1	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	เกษตรกรรู้ว่าควรผลิตอย่างไรให้ได้คุณภาพ
	P1	Q1	11	1	การบำรุงผลผลิต	ต้องบำรุงให้ดีก่อนเก็บเกี่ยว
2	P2	Q1	21	3	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ตลาดการส่งออกของต่างประเทศมีมาตรการนำเข้าทุเรียนที่เข้มงวด
	P2	Q1	4	3	สิ่งที่รับซื้อ	สิ่งที่รับซื้อทำให้มีการปั่นราคา
	P2	Q1	28	3	ระบบขนส่ง	ภาครัฐควรเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องการขนส่ง
	P2	Q1	17	3	การบำรุงผลผลิต	ถ้าผลผลิตดี ราคาก็จะดี
3	P3	Q1	12	5	สิ่งที่รับซื้อ	สิ่งที่รับซื้อทุเรียนนั้นมีผลต่อการส่งออก
	P3	Q1	1	6	ระบบขนส่ง	ระบบขนส่งทุเรียนยังไม่มีดีเท่าที่ควร
	P3	Q1	4	5	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	คนตรวจน้อยทำให้ล่าช้า
	P3	Q1	14	5	การบำรุงผลผลิต	ทุเรียนที่ดีต้องดูแลตั้งแต่เริ่มปลูก

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยแนวคิดด้านการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
4	P4	Q1	6	7	ระบบขนส่ง	ต้องตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งก่อนเก็บเกี่ยวอยู่แล้ว
	P4	Q1	2	7	สิ่งที่รับซื้อ	เจ้าหน้าที่รัฐควรเข้ามาดูแลด้วย
	P4	Q1	10	7	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ตลาดส่งออกเข้มงวดมากตรวจเยอะจนเกินไป
	P4	Q1	14	7	การบำรุงผลผลิต	ด้วยประสบการณ์ของชาวสวน จะรู้ว่าต้องเก็บเกี่ยวตอนไหน บำรุงอย่างไร
5	P5	Q1	4	9	สิ่งที่รับซื้อ	มีการตรวจเช็คทุเรียนก่อนทำสัญญา และมีหลายขั้นตอน
	P5	Q1	25	9	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ต้องตรวจก่อนเก็บผลผลิตอยู่แล้ว
	P5	Q1	20	9	ระบบขนส่ง	คาดเคลื่อนบ่อยๆ ไม่ค่อยตรงกำหนดส่ง
	P5	Q1	2	10	การบำรุงผลผลิต	ยิ่งบำรุงผลผลิตดี ก็จะได้ราคาดี
6	P6	Q1	4	11	ระบบขนส่ง	ขนส่งช้า ทำสินค้าเสียหายบ่อย
	P6	Q1	10	11	สิ่งที่รับซื้อ	จะเปิดสั่งทุเรียนต้องตรวจสอบเยอะ เพราะมีผลกับการส่งออก
	P6	Q1	13	11	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ก่อนเสนอราคาทำสัญญา ต้องตรวจคุณภาพก่อนอยู่แล้ว

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยแนวคิดด้านการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
	P6	Q1	24	11	การบำรุงผลผลิต	ประสิทธิภาพของผลผลิตจะขึ้นอยู่กับดูแล
7	P7	Q1	14	13	ระบบขนส่ง	ขนส่งช้า วันส่งถูกเลื่อนบ่อยมาก
	P7	Q1	19	13	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	มาตรฐานค่อนข้างสำคัญ เพราะมันส่งผลต่อการส่งออก
	P7	Q1	9	13	สิ่งที่รับซื้อ	เจ้าหน้าที่รัฐควรเข้ามาดูแลด้วย ไม่ใช่มีแค่คนของสิ่ง
	P7	Q1	24	13	การบำรุงผลผลิต	ยิ่งลงทุนกับการบำรุงผลผลิตมาก สินค้าก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมาก
8	P8	Q1	13	15	สิ่งที่รับซื้อ	พวกทุนเงินมักมาปั่นราคาจากการเป็นสิ่ง
	P8	Q1	20	15	ระบบขนส่ง	ระบบขนส่งซับซ้อน มีหลายขั้นตอนเกินไป
	P8	Q1	4	15	การบำรุงผลผลิต	เสียเงินจากการต้องบำรุงทุเรียนค่อนข้างมาก เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี
	P8	Q1	10	15	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ก่อนเก็บต้องตรวจเยอะมาก การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งก็ต้องตรวจด้วย
9	P9	Q1	7	18	การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง	ตรวจเพื่อหลีกเลี่ยงการกดราคา
	P9	Q1	25	17	ระบบขนส่ง	ระบบที่เข้มงวดทำให้บางที่บางที่ก็ทำให้ขนส่งช้าไปด้วย เพราะต้องตรวจเยอะ

ตารางที่ 4.2 ข้อค้นพบจากการวิจัยแนวคิดด้านการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
	P9	Q1	10	17	การบำรุงผลผลิต	บำรุงผลผลิตดีมาก ประสิทธิภาพที่ได้ก็จะมาก ไปด้วย
	P9	Q1	3	18	สิ่งที่รับซื้อ	ผลผลิตมันเยอะและตัด พร้อมๆกันทุกสวน ก็ตรวจ นาน เพราะจำนวนทุเรียน เยอะ
10	P10	Q1	1	20	ระบบขนส่ง	ขนส่งช้า ทุเรียนสุกก่อนถึง มือลูกค้า
	P10	Q1	26	19	สิ่งที่รับซื้อ	รายได้ของชาวสวนทุเรียน ขึ้นอยู่กับอัตราค่าของสิ่ง
	P10	Q1	24	19	การตรวจเปอร์เซ็นต์ แป้ง	ช่วงฤดูก่อนเก็บเกี่ยว เกษตรกรก็ตรวจเปอร์เซ็นต์ แป้ง เพื่อเช็คคุณภาพอยู่แล้ว
	P10	Q1	16	19	การบำรุงผลผลิต	เคมีภัณฑ์ที่ค่อย ประสิทธิภาพ มันก็จะทำให้ ทุเรียนเติบโตได้ไม่เต็มที่

4.3.1 การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ

4.3.1.1 ระบบขนส่ง

พบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียนส่วนใหญ่มองว่าการส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี มีปัญหา เช่น ทุเรียนไม่ได้มาตรฐาน ไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพทำให้เกิดการขนส่งล่าช้า และปัญหาระบบขนส่งที่มีหลายขั้นตอนเกินไป และมีการดำเนินการค่อยข้างล่าช้า ทำให้ทุเรียนที่รอการส่งออกนั้นได้รับผลกระทบอยู่บ่อยครั้ง เช่น เกิดการสุกก่อนถึงมือลูกค้า และเสียหายระหว่างขนส่ง จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียน 8 คน และเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร 2 คน ได้ให้ข้อมูลถึงการส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านระบบขนส่ง ยกตัวอย่างเช่น

“มีขั้นตอนที่ซับซ้อนและบางครั้งอาจทำให้ล่าช้าในการขนส่งได้ เพราะต้องลำเลียงจากสวนไปล้าง จากล้างไปที่ชิปปิ้งเพราะมันกว่าจะถึงปลายทางเลยค่อนข้างนาน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2566)

“ภาครัฐควรเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องการขนส่งให้มีความสะดวกมากขึ้นในการส่งออก บางครั้งค่าขนส่งที่ต้องส่งผ่านชิปปิ้งเอกชนค่อนข้างสูง แล้วเอกสารของชิปปิ้งมีการสวมหัวเลยทำให้การส่งออกมีปัญหาเลยอยากให้ปัญหาดังนี้หมดไปจะได้ลดขั้นตอนความยุ่งยากในการส่งออก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2566)

“ระบบขนส่งทุเรียนยังไม่ดีเท่าที่ควร บางครั้งการขนส่งใช้เวลาในการลำเลียงสินค้านานเกินไป ทำให้เกิดการล่าช้าจากการขนส่ง อาจเป็นเพราะมีการรับหลายเจ้าหลายสวนแต่ใช้ขนส่งเดียวกันเลยทำให้ประสิทธิภาพในการขนส่งลดลง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2566)

“ขนส่งช้า ทำให้ส่งทุเรียนไม่ได้ตามกำหนด ทุกวันนี้มีปัญหาในเรื่องการขนส่งล่าช้ามากพอขนส่งล่าช้า มันขึ้นอยู่กับชิปปิ้งที่สั่งเลือกเราก็ไม่รู้ว่าจะมีปัญหาในส่วนไหน เพราะบางทีทุเรียนที่กำหนดวันไว้ที่จะสุก บางลูกก็สุกก่อนที่จะถึงมือลูกค้า บางลูกก็เสียหายกันไป” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2566)

“ระบบขนส่งทุเรียนคาดเคลื่อนบ่อยๆ ไม่ค่อยตรงกำหนดส่ง ทำให้การคาดการณ์กำหนดวันต่างๆมักถูกเลื่อนออกไปไกลกว่ากำหนดเพราะติดปัญหาในเรื่องเอกสารด้วยทำให้ติดขัดในการส่งออก พวกเรารับรองคุณภาพของทุเรียนไรพวกนี้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2566)

“ขนส่งช้า ทำสินค้าเสียหายบ่อย มันมีปัญหาหลายๆแบบรวมกันแต่หนึ่งในนั้นก็คือการขนส่งด้วยแบบมันไม่ได้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด เช่นทุเรียนไม่ได้คุณภาพ ขนส่งล่าช้าไม่ตรงกำหนดระยะเวลา ก็ไม่รู้ว่ามันไปติดตรงไหน ช้าตรงไหน แต่มันชอบเลยกำหนดรับของบ่อยๆ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2566)

“ขนส่งเช้า วันส่งถูกเลื่อนบ่อยมาก และกว่าจะส่งสินค้าได้มีความยุ่งยากของขั้นตอนเยอะ ทำให้ต้องระมัดระวังเรื่องความเสียหายที่จะเกิดขึ้นมากกว่าเดิม จริงๆมองว่าที่วันส่งถูกเลื่อนคงเพราะมันมีหลายเจ้ามันไม่ได้มีแค่ส่วนเรา ส่งแต่ละรอบเขาก็คงต้องคุ้มค่าเลยทำให้มันช้า” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 มีนาคม 2566)

“ความซับซ้อนของระบบขนส่ง ทำให้มีหลายขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นเรื่องยากที่จะหนีปัญหาความล่าช้าในการขนส่งได้ เช่น การจะส่งออกทุเรียนต้องตรวจแป้ง ตรวจขนาด เช็กเอกสาร เลยทำให้กว่าจะลำเลียงขึ้นรถได้มันก็นาน แล้วมันไม่ใช่แค่จับโยนๆใส่รถใส่เรือแล้วจบ คือมันก็ต้องจัดวางให้ทุเรียนอยู่ในสภาพที่ดีด้วยในขณะที่ขนส่ง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2566)

“ตอนนี้การส่งออกค่อนข้างแย่ เพราะ ระบบที่เข้มงวดทำให้บางที่ บางทีก็ทำให้ขนส่งช้าไปด้วย เพราะต้องตรวจเยอะและด้วยความที่มีคนบางกลุ่มเห็นแก่ตัวชอบตัดทุเรียนอ่อนมาขาย ทำให้คุณภาพเราด้อยลงไป เลยทำให้เจ้าหน้าที่ต้องเช็กเยอะ ไม่สามารถเอาขึ้นรถได้ทันทีก็เลยดูเหมือนช้าที่ขนส่งเพราะไปถึงปลายทางช้า” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2566)

“การขนส่งทุเรียนมันมีขั้นตอนที่ซับซ้อนอยู่แล้ว เลยมองว่าเพราะขนส่งช้า ทุเรียนเลยสุกก่อนถึงมือลูกค้า เพราะระบบขนส่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการส่งออกทุเรียนก็เลยเหมือนกับมาช้าที่ขนส่งแต่จริงๆก็อาจมีส่วน แต่มันไม่ใช่ทั้งหมดมันช้าที่ขั้นตอนอื่นๆด้วย” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 มีนาคม 2566)

4.3.1.2 สิ่งที่ได้รับซื้อ

พบว่า ผู้ผลิตไม่มีคอนแทกการส่งออกหรือมีข้อจำกัดในการส่งออกด้วยตัวเองทำให้ต้องดำเนินการผ่านล้งที่รับซื้อทุเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ได้ให้ข้อมูลไว้ คือ ล้งมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการส่งออกทุเรียน เพราะล้งทุเรียนมีหน้าที่ในการคัดคุณภาพทุเรียนที่ได้มาตรฐานเพื่อนำไปจำหน่ายในต่างประเทศ หากล้งทุเรียนไม่มีความซื่อสัตย์นำทุเรียนอ่อนไปขาย ก็จะทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับทุเรียนจันทบุรี และทำให้ลูกค้าไม่กลับมาสั่งซื้อซ้ำ โดยเปลี่ยนไปสั่งที่อื่นแทน ดังนั้นล้งทุเรียนจึงมีความสำคัญมากต่อการส่งออก ยกตัวอย่างเช่น

“สิ่งทุเรียนถือเป็นตัวการที่สำคัญที่สุดในการส่งออกเลยนะ เพราะสิ่งทุเรียนต้องมีการคัดคุณภาพก่อนส่งออก ก็ถ้ามีกล้วยเอาของไม่ดีส่งออก เอาเอกสารที่ไม่จริงแนบเพื่อส่งออก แบบนี้ทุเรียนจันทร์มันก็เสียชื่อเสียง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2566)

“สิ่งทุเรียนถือเป็นตัวการที่สำคัญที่สุดในการส่งออกแล้วยังเป็นตัวการสำคัญของตลาดด้วย สิ่งทุเรียนทำให้มีการปั่นราคา บางสิ่งขายถูกบางลงขายแพงมันก็มีผลต่อราคาตลาดด้วยกันทั้งหมดแหละ บางทีก็ราคาเกษตรกรแต่ไปขายแพงในตลาดมันก็” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2566)

“ส่วนใหญ่ทุเรียนไทยจะส่งออกโดยผ่านสิ่งทุเรียน เพราะนั่นสิ่งทุเรียนเลยมีผลต่อการส่งออก เพราะสิ่งทุเรียนก็จะดูเรื่องคุณภาพ มาตรฐานฐานต่างๆจึงทำให้สิ่งทุเรียนมีส่วนสำคัญมากในการส่งออกทุเรียนไปยังที่อื่นๆ ถ้าเจอสิ่งทุเรียนเจ้าเล่ห์ก็เอาของไม่ดีส่ง แถมยังกดราคาชาวสวนทุเรียนด้วย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2566)

“ชื่อเสียงของทุเรียนจันทร์เพราะนั่นเจ้าหน้าที่รัฐควรเข้ามาดูแลด้วย อาจจะดูตั้งแต่ตัดออกจากสวนเลย เพราะรายได้ของเกษตรกรขึ้นอยู่กับสิ่งทุเรียนเป็นหลัก เพราะสิ่งทุเรียนเป็นส่วนที่สำคัญมากในการส่งออก หากเจ้าหน้าที่เข้ามาดูตั้งแต่การส่งออกจากสวนก็จะช่วยให้กลไกตลาดเป็นไปตามมาตรฐานที่เกษตรกรควรได้ ไม่ใช่ตามที่สิ่งทุเรียนกด” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มีนาคม 2566)

“สิ่งทุเรียนมีความสำคัญต่อการส่งออกมาก เพราะเป็นผู้คัดคุณภาพทุเรียนส่งไปขาย มีบางสิ่งที่ไม่ดีชอบส่งทุเรียนอ่อนออกไปขายทำให้ทุเรียนจันทร์เสียชื่อเสียง เพราะมันมีตรวจก่อนทำสัญญา ถึงจะมีขั้นตอนเยอะแต่ก็ช่วยคัดเอาแต่ทุเรียนที่มีคุณภาพได้จริงๆ มันก็ดีต่อชื่อเสียงทุเรียนจันทร์” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

“การเปิดสิ่งทุเรียนในจันทร์ จะเปิดสิ่งทุเรียนต้องตรวจสอบเยอะเพราะมีผลกับการส่งออก และสิ่งทุเรียนผ่านเกณฑ์ตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด เดียวนี้พวกสิ่งทุเรียนมันก็

เยอะ เปิดกันเต็มไปหมดแต่ไม่ได้มาตรฐาน กดราคาแถมยังเอาทุเรียนอ่อนส่งไปขาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

“จุดที่รับซื้อทุเรียนควรมีเจ้าหน้าที่รัฐควรเข้ามาดูแลด้วย ไม่ใช่มีแค่คนของล้ง เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้าไปช่วยกำกับดูแลในช่วงที่มีการส่งออกทุเรียนออก เพราะล้งบางที่ก็ไม่ซื่อสัตย์ มีการส่งทุเรียนอ่อนออกไปทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดี เพราะฉะนั้นถ้าเจ้าหน้าที่มาดูแล พวกล้งทั้งหลายก็จะไม่กล้าทำอะไรไม่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

“จะมีตลาดทุเรียนไทย ที่มีพวกทุนจีนหรือที่รู้จักกันว่า ล้งจีน เข้ามาอยู่ในระบบทำให้มีการปั่นราคาตามและไม่เป็นกลไกที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้พยายามควบคุม พวกทุนจีนมักมาปั่นราคาจากการเป็นล้ง เดียวนี้มันไม่ได้มีแค่คนไทยที่เป็นเจ้าของล้งได้ มันมีพวกทุนจีนแอบแฝงอยู่ด้วยทั้งนั้น” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“เจ้าหน้าที่ก็ไปตรวจที่ล้งทุเรียน ก็สอดส่องเช็คดูอย่างละเอียด แต่ผลผลิตมันเยอะและตัดพร้อมๆกันหลายสวน ก็เลยตรวจนาน มันก็มีบางพวกที่อาศัยช่วงวุ่นวาย พวกล้งเห็นแก่ได้ก็มีการยัดไส้เพราะยังงใจเจ้าหน้าที่ที่สุ่มเอาไม่ได้ตรวจทุกลูก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“ชื่อเสียงของทุเรียนจันทร์ และรายได้ของเกษตรกรขึ้นอยู่กับล้งทุเรียนเป็นหลัก เพราะรายได้ของชาวสวนทุเรียน ขึ้นอยู่กับการตีราคาของล้ง ถ้าเจอล้งดีก็กดราคาน้อยหรือไม่กดเลยให้ราคาตามประสิทธิภาพแต่ถ้าเจอล้งไม่ดีก็โดนกดราคาเยอะ รายได้ชาวสวนก็จะเยอะ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

4.3.1.3 การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง

พบว่า ในช่วงก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวเกษตรกรได้มีการตรวจสอบทุเรียนในหลายๆด้าน ไม่ว่าจะเป็นรูปทรง ผิวภายนอก และการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้ง เพราะเกษตรกรต้องการทุเรียนที่เก็บเกี่ยวมานั้นตรงตามมาตรฐาน และมีคุณภาพมากพอในการส่งออก ทั้งนี้ก็เพื่อลดการสูญเสีย และลดการกดราคา เพราะหากเก็บเกี่ยวมาแล้วสินค้าไม่ได้คุณภาพไม่ตรงตามมาตรฐาน จะส่งผลให้ล้งที่รับซื้อทุเรียนนั้นคัดทุเรียนออก ทำให้เกษตรกรจะขาดผลกำไรไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ดังนั้นก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวคือช่วงเวลาที่มีความสำคัญไม่แพ้ไปกว่าขั้นตอนอื่นๆในการส่งออก การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งจะทำให้ทราบแป้งในเนื้อทุเรียน โดยการตรวจสอบปริมาณร้อยละของแป้งในเนื้อทุเรียนจากเกณฑ์น้ำหนักว่า ได้มาตรฐานการส่งออกหรือไม่ และเป็นทุเรียนอ่อนหรือไม่ ซึ่งตามมาตรฐานทุเรียนส่งออกจะต้องมีเปอร์เซ็นต์ของเนื้อแป้งในเนื้อทุเรียนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 32 โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้บอกถึงความสำคัญในการตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งไว้ดังนี้

“เกษตรกรมีการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้งก่อนฤดูเก็บเกี่ยว เพื่อที่จะยืนยันถึงเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมกับการตัดทุเรียน เพราะด้วยประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนที่หลายๆสวนเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเกษตรกรรู้ว่าควรผลิตอย่างไรให้ได้คุณภาพ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“ตลาดการส่งออกของต่างประเทศมีมาตรการนำเข้าทุเรียนที่เข้มงวดเป็นพิเศษในเรื่องโรคและแมลง ชาวสวนเลยมีการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้งและคุณภาพอื่นๆก่อนฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อป้องกันไม่ให้สินค้าถูกกัก บางทีถ้าตัดมาแล้วไม่ผ่าน ไม่ได้ขายมันก็เสียความรู้สึก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“ก่อนเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะตรวจสอบทั้งเปอร์เซ็นต์แป้ง และสภาพโดยรวมของทุเรียนเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพเพียงพอในการส่งออก แต่คนตรวจน้อยทำให้ล่าช้า บางทีเจ้าหน้าที่ก็มีไม่พอต่อจำนวนล้งหรือสวนที่เข้าร่วม มันเลยรู้สึกเหมือนตรวจเป็นพิธีมากกว่า” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“เพื่อให้ได้ราคาดีเกษตรกรก็มักจะตรวจสอบภาพรวมของทุเรียนและเปอร์เซ็นต์แป้งก่อนเก็บเกี่ยวอยู่แล้ว เพราะถือเป็นผลดีหากเก็บเกี่ยวมาแล้วสินค้าตรงตามมาตรฐานการส่งออกก็จะได้ไม่ต้องกังวลว่าตัดมาแล้วจะขายไม่ได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“เกษตรกรรู้ว่าควรทำผลิตอย่างไรให้ได้คุณภาพมากขึ้น ดีขึ้นในทุกปี ดังนั้นจึงมีการตรวจสอบคุณภาพของสินค้าและต้องตรวจก่อนเก็บผลผลิตอยู่แล้ว เพราะจะช่วยให้ราคาทุเรียนไม่ตก ชาวสวนเขาก็ดูแลทุเรียนในสวนของตัวเองกันเต็มที่” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“ก่อนเสนอราคาทำสัญญา ต้องตรวจคุณภาพก่อนอยู่แล้ว เพราะก่อนตัดทุเรียน จะมีการเข้าไปเสนอราคา ชื่อเหมาทั้งสวน และทำสัญญาก่อนเข้ามาตัดทุเรียน ชาวสวนเขาก็มีการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้งและคุณภาพอื่นๆก่อนเพราะไม่งั้นก็โดนกดราคา หรือบางทีก็ไม่ได้ขาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“มาตรฐานค่อนข้างสำคัญ มันส่งผลต่อการส่งออก เพราะสามารถส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของสวนได้ ดังนั้นก่อนเก็บเกี่ยวเกษตรกรจะมีการตรวจสอบหลายอย่างมาก เช่น แผลงักดกินมัย รูปทรงสวยรีเปลา และการตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้ง เพื่อให้สินค้าได้คุณภาพมากที่สุด” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“ก่อนเก็บต้องตรวจเยอะมาก การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งก็ต้องตรวจด้วย แล้วก็ลักษณะของทุเรียน ผิวเปลือกภายนอก น้ำหนัก มันหลายอย่างที่ตรงตรวจต้องเช็ค แต่เราก็ยินดีที่จะทำตามทุกขั้นตอน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“ความต้องการบริโภคทุเรียนของจีนและทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นทุกๆปี เลยมีการขายให้กับล้งในพื้นที่กันเยอะ ที่มาซื้อแบบเหมาสวนเลย มีการตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกกดราคา” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“การขนส่งทุเรียนนั้นมีขั้นตอนที่หลากหลายเพิ่มตั้งแต่การปลูก เก็บเกี่ยว ยันขนส่ง ซึ่งช่วงที่สำคัญที่สุดคือก่อนฤดูการเก็บเกี่ยว ช่วงฤดูก่อนเก็บเกี่ยว เกษตรกรก็ตรวจเปอร์เซ็นต์แป้งเพื่อเช็คคุณภาพอยู่แล้ว จริงๆมันก็ไม่ใช่แค่เช็คเปอร์เซ็นต์แป้งอย่างเดียว มันก็เช็คภาพรวมผลผลิตทั้งหมดด้วยก่อนจะส่งขาย” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

4.3.1.4 การบำรุงผลผลิต

พบว่า จากการสัมภาษณ์ชาวสวนและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องให้ข้อมูลไว้ว่า การบำรุงรักษาผลผลิตมีผลต่อประสิทธิภาพของสินค้า โดยเกษตรกรจะใช้ช่วงระยะเวลาก่อนถึงฤดูการเก็บเกี่ยวซึ่งจะเป็นช่วงเวลาในการดูแลผลผลิต อาทิ การให้สารอาหารที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโต การกำจัดวัชพืชรอบๆต้นเพื่อให้ไม่เกิดการแย่งธาตุอาหารของทุเรียน เป็นต้น นอกจากนี้หลังจากเก็บผลผลิตทุเรียนเรียบร้อยแล้ว ต้องทำการฟื้นต้นให้สมบูรณ์ เนื่องจากต้นทุเรียนจะถูกดึงธาตุ

อาหารต่าง ๆ ไปใช้ในการเลี้ยงผล จึงจำเป็นต้องบำรุงต้นให้กลับมาสมบูรณ์ ก่อนเข้าสู่ระยะทำใบชุดแรก เพื่อให้ต้นทุเรียนมีความสมบูรณ์ที่สุดและพร้อมที่จะปลูกลงในรุ่นต่อไป ส่งผลต่อผลิตในอนาคตที่จะมีประสิทธิภาพตามไปด้วย ยกตัวอย่างเช่น

“ผลผลิตจะดีขึ้นอยู่กับการบำรุงรักษา ต้องบำรุงให้ดีก่อนเก็บเกี่ยว เพราะชาวสวนเขารู้กันดีว่าประสิทธิภาพที่ดีจะต้องมาจากการใส่ปุ๋ยดูแลที่สม่ำเสมอ และยังผลผลิตดีเท่าไรก็จะยิ่งส่งผลให้เป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้น ราคาที่เราได้กันมันก็ดีด้วย” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“การบำรุงรักษาผลผลิตให้ดีก่อนเก็บเกี่ยว มีผลต่อประสิทธิภาพของทุเรียนเป็นอย่างมาก เพราะถ้าผลผลิตดี ราคาก็จะดี เกษตรกรทุกคนเขาก็อยากให้ทุเรียนในสวนเขาได้ราคาดี ๆ ทั้งนั้นแหละ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“เกษตรกรใส่ใจในการดูแลผลผลิตเป็นอย่างมากเพราะหากผลผลิตมีประสิทธิภาพดี ราคาก็ย่อมดีตามไปด้วย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“ทุเรียนที่ดีต้องดูแลตั้งแต่เริ่มปลูก ประสิทธิภาพของทุเรียนที่ดีมันก็ต้องได้รับการดูแลตั้งแต่การเพาะปลูก การดูแลให้ดีในช่วงก่อนฤดูเก็บเกี่ยวจะช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ ใส่ปุ๋ย ใช้น้ำอะไรพวกนี้เราก็ต้องคอยดูคอยควบคุมหมด น้ำมากไปมันก็ไม่ดีน้อยไปก็ไม่ได้ มันต้องใส่ใจในการบำรุงจริงๆ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 31 มีนาคม 2566)

“ประสบการณ์ของชาวสวน จะรู้ว่าต้องเก็บเกี่ยวตอนไหน บำรุง อย่างไร คือส่วนใหญ่เราจะทราบดีว่าการดูแลทุเรียนก่อนฤดูเก็บเกี่ยว นั้นมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้ทุเรียนที่เก็บมามีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของตลาด ปกติก็ให้ปุ๋ยให้น้ำตามความเหมาะสม คอยประคองคุณภาพไว้จนถึงตอนตัด” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 เมษายน 2566)

“ยิ่งบำรุงผลผลิตดีราคาก็จะดี ประสิทธิภาพของทุเรียนที่ดี แบบรูปทรงดี เนื้อไม่เละ กินอร่อย เขาซื้อเขาก็ชอบ ดังนั้นก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่ชาวสวนจะมีการดูแลต้น

ทุเรียนเป็นพิเศษ คือเช็กโน้นนี่แล้วก็บำรุงอาหารต้นไม้ เพราะจะได้ทุเรียนที่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 1 เมษายน 2566)

“ประสิทธิภาพของผลผลิตจะขึ้นอยู่กับการดูแล เกษตรกรส่วนใหญ่จึงนิยมใช้ปุ๋ยหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆเพื่อมาบำรุงผลผลิตให้เป็นไปในตามที่ต้องการ เราก็เลือกปุ๋ยที่มันบำรุงในส่วนที่ต้นทุเรียนเราขาด บางทีก็มีการใส่เคมีภัณฑ์บ้างเพราะมันช่วยบำรุงต้นทุเรียนได้เร็วกว่าพวกปุ๋ยอินทรีย์” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 เมษายน 2566)

“ยิ่งลงทุนกับการบำรุงผลผลิตมาก สินค้าก็ยิ่งมีประสิทธิภาพมาก จะทำให้สินค้ามีภาพลักษณ์ที่ดี และกลายเป็นจุดเด่นของทุเรียนจังหวัดจันทบุรี เพื่อตอกย้ำให้ผู้บริโภคจดจำทุเรียนของเราได้ ทุกวันนี้ทุเรียนจันทร์เรายังคงเพราะคุณภาพ ใครๆก็รู้จักทุเรียนจันทร์” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 เมษายน 2566)

“บำรุงผลผลิตดีมาก ประสิทธิภาพที่ได้ก็จะมากไปด้วย เกษตรกรเขาใส่ใจบำรุงดูแลทุกอย่างกันอย่างดีเพื่อให้ได้ผลผลิตมันออกมาดีที่สุด คนกินถูกใจ แล้วกลับมาซื้อกินอีก อีกอย่างถ้าต้นทุเรียนมันดี ใน 1 ต้นมันก็ออกลูกเยอะ เราก็ได้เยอะมันก็คุ้มที่บำรุงไป” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 เมษายน 2566)

“การดูแลรักษาผลผลิตให้ดี ย่อมมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของสินค้า มันเป็นเรื่องที่เราที่เรารู้กันอยู่เพราะฉะนั้นก็ต้องเลือกปุ๋ยเลือกเคมีที่ดีมีคุณภาพ แต่ถ้าใช้เคมีภัณฑ์ที่ด้อยประสิทธิภาพ มันก็จะทำให้ทุเรียนเติบโตได้อย่างไม่เต็มที่ ทีนี้ก็ได้ผลผลิตไม่ดีอีก” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 เมษายน 2566)

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัยปัจจัยการผลิตทุเรียนจากการสัมภาษณ์

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
1	P1	Q2	16	1	ดิน	คุณภาพของดินมีผลต่อ คุณภาพของทุเรียน
	P1	Q2	18	1	น้ำ	ปริมาณน้ำส่งผลต่อ คุณภาพของทุเรียน

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัยปัจจัยการผลิตทุเรียนจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
	P1	Q2	25	1	เคมีภัณฑ์	เคมีภัณฑ์มีผลต่อคุณภาพของทุเรียน
	P1	Q2	22	1	อากาศ	อากาศมีผลต่อคุณภาพของทุเรียน
2	P2	Q2	4	4	ดิน	ดินที่ดีจะทำให้ทุเรียนโตได้ดี
	P2	Q2	6	4	น้ำ	น้ำที่มีมากไปในดิน จะส่งผลให้รากเน่า
	P2	Q2	9	4	อากาศ	ทุเรียนเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น
	P2	Q2	13	4	เคมีภัณฑ์	ปุ๋ยส่งผลต่อคุณภาพทุเรียน
3	P3	Q2	16	5	เคมีภัณฑ์	การใส่ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ช่วยให้ดินร่วน
	P3	Q2	18	5	น้ำ	ให้น้ำทุเรียนมากเกินไป ทุเรียนไม่ติดดอก
	P3	Q2	17	5	ดิน	ดินที่ดีจะต้องมีการระบายน้ำได้ดี
	P3	Q2	19	5	อากาศ	สภาพอากาศแห้งแล้งจะทำให้เกิดปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง
4	P4	Q2	22	7	น้ำ	ให้น้ำมากเกินไปจะทำให้เกิดใบอ่อน ไม่ออกดอก
	P4	Q2	19	7	เคมีภัณฑ์	ปุ๋ยบางยี่ห้อทำให้ทุเรียนไม่สมบูรณ์
	P4	Q2	26	7	อากาศ	สภาพอากาศมีผลต่อการติดดอกของทุเรียน
	P4	Q2	1	8	ดิน	ดินที่ดีจะต้องมีหน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัยปัจจัยการผลิตทุเรียนจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
5	P5	Q2	3	10	เคมีภัณฑ์	เคมีภัณฑ์ ช่วยแก้ปัญหาทุเรียนเล็ก
	P5	Q2	7	10	อากาศ	สภาพอากาศที่ชื้น จนเกินไป จะทำให้ต้นทุเรียนเกิดโรค
	P5	Q2	5	10	น้ำ	ให้น้ำเยอะ ผลเล็ก ไม่โต
	P5	Q2	9	10	ดิน	สภาพดินเดิมที่ปลูกนั้นเป็นดินที่ดี
6	P6	Q2	4	12	น้ำ	ให้น้ำมากจะทำให้เนื้อเป็นเตาเผา เนื้อแกนแข็ง
	P6	Q2	6	12	อากาศ	ฝนที่ตกมากจะส่งผลให้ต้นทุเรียนแตกใบอ่อน
	P6	Q2	2	12	ดิน	ดินที่มีคุณภาพจะเป็นแหล่งรวมแร่ธาตุที่ต้นทุเรียนต้องการ
	P6	Q2	26	11	เคมีภัณฑ์	เคมีภัณฑ์จะช่วยให้ทุเรียนมีคุณภาพดี
7	P7	Q2	28	13	เคมีภัณฑ์	ให้ปุ๋ยเคมีอย่างสม่ำเสมอ ทำทุเรียนโตอย่างสมบูรณ์
	P7	Q2	24	13	ดิน	ดินที่มีคุณภาพจะทำให้ผลผลิตเป็นไปตามฤดูกาล
	P7	Q2	27	13	น้ำ	ปริมาณน้ำที่มากเกินไปจะทำให้แตกยอดและดอกร่วง
	P7	Q2	21	13	อากาศ	สภาพอากาศแย่
8	P8	Q2	1	16	อากาศ	สภาพอากาศที่เริ่มแห้งทำให้ดอกทุเรียนจะเริ่มแตก

ตารางที่ 4.3 ข้อค้นพบจากการวิจัยปัจจัยการผลิตทุเรียนจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
	P8	Q2	4	16	เคมีภัณฑ์	ปุ๋ยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ทุเรียนโตได้อย่างแข็งแรง
	P8	Q2	26	15	ดิน	ดินที่ดีจะทำให้ทุเรียนสามารถเติบโตได้ดี
	P8	Q2	28	15	น้ำ	น้ำส่งผลต่อดอกทุเรียน
9	P9	Q2	15	17	ดิน	ทุเรียนของจันทบุรีส่วนใหญ่มีดินที่ดีอยู่แล้ว
	P9	Q2	16	17	น้ำ	ต้องให้น้ำอย่างพอดี ไม่ให้น้ำมากจนเกินไป
	P9	Q2	19	17	อากาศ	ทุเรียนจะต้องผ่านช่วงฝนแล้งต่อเนื่องนาน 10-14 วัน
	P9	Q2	7	17	เคมีภัณฑ์	เกษตรกรสวนใหญ่นิยมใส่ปุ๋ยเพื่อให้ผลผลิตโตไว
10	P10	Q2	16	19	เคมีภัณฑ์	เคมีภัณฑ์ที่ค่อยประสิทธิภาพ ทำให้ทุเรียนไม่มีคุณภาพ
	P10	Q2	18	19	อากาศ	ทุเรียนที่มีคุณภาพดีส่วนหนึ่งการปลูกในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศที่โล่งโปร่ง
	P10	Q2	14	19	น้ำ	ดอกทุเรียนจะไม่ติด และไม่ออกผล หากมีปริมาณน้ำมากเกินไป
	P10	Q2	11	19	ดิน	ดินที่ดีจะทำให้ระยะเวลาในการสุกของทุเรียนมีความเหมาะสม

4.3.2 ปัจจัยการผลิตทุเรียน

4.3.2.1 ดิน

จากการสัมภาษณ์ชาวสวนและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องพบว่า ดินที่มีสภาพดีจะส่งผลต่อผลผลิตทำให้มีประสิทธิภาพดีไปด้วย เนื่องจากดินที่ดีเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทุเรียนสุกตามฤดูกาล ซึ่งค่าดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกทุเรียนอยู่ในช่วง 5.5 – 6.5 pH เพราะเป็นช่วงที่ทำให้ทุเรียนสามารถดูดซับธาตุอาหารได้ดี จึงทำให้ทุเรียนเจริญเติบโตได้ไว หากมีปัญหาดินเป็นกรดจัดส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของต้นทุเรียนในเรื่องของการทำให้พืชขาดธาตุอาหาร โดยเฉพาะฟอสฟอรัสและแคลเซียม และทำให้ธาตุอาหารพืชบางชนิดละลายออกมามากจนเป็นพิษต่อพืช หากปลูกทุเรียนในดินที่ระบายน้ำไม่ดี มีความจำเป็นต้องปลูกทุเรียนแบบยกโลก เพราะหากมีน้ำท่วมขัง เป็นระยะเวลานาน ๆ จะทำให้ขาดอากาศ เกิดการเป็นกรดได้ง่าย รากทุเรียนจะอ่อนแอ จึงถูกเชื้อราเข้าทำลายเป็นสาเหตุให้เกิดโรครากเน่าโคนเน่าในทุเรียนตามมา เหมือนกับที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวไว้ ยกตัวอย่างเช่น

“คุณภาพของดินมีผลต่อคุณภาพของทุเรียน เนื่องจากดินแต่ละประเภททำให้มีการสุกแก่ที่แตกต่างกัน มันไม่ใช่ว่าทุกที่ที่จะปลูกทุเรียนได้ มันต้องดูพื้นที่ ดูประเภทดินด้วย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“ดินที่ดีจะทำให้ทุเรียนโตได้ดี และสามารถมีต้นที่แข็งแรงและอยู่จนผ่านพ้นฤดูเก็บเกี่ยวไปได้ ดินบางประเภทก็อุ้มน้ำมากไปทำให้รากเน่า ต้นก็จะตาย หรือถ้าดินที่มีลักษณะแน่นเกิดไปก็จะทำให้น้ำไหลผ่านได้ไม่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“สภาพของดินมีผลอย่างมากต่อการปลูกทุเรียน เพราะดินที่ดีจะต้องมีการระบายน้ำได้ดีด้วยเพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า หากได้ดินที่ไม่ดีทุเรียนก็จะไม่โต เผลอๆอาจทำให้ต้นตายได้อีกด้วย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“ทุเรียนเป็นไม้ผลที่รากหากินบริเวณผิวดินและลงลึกไม่เกิน 30 – 50 เซนติเมตร ดังนั้นสภาพดินที่ดีจะต้องมีหน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร เพื่อให้ทุเรียนสามารถเติบโตได้

อย่างมั่นคง ก่อนลงต้นหรืออยู่ในช่วงเริ่มการเพราะปลูกก็มากในเรื่องนี้กันด้วยเราไม่ได้สัก
แต่ว่าปลูกนะ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2566)

“ที่จันทบุรีมีชาวสวนที่ปลูกทุเรียนมานานมาก จากรุ่นสู่รุ่น ก็จะใช้พื้นที่เดิมในการปลูก
เพราะเชื่อว่าสภาพดินเดิมที่ปลูกนั้นเป็นดินที่ดี และเพราะดินที่มีคุณภาพจะเป็นแหล่งรวม
แร่ธาตุที่ต้นทุเรียนต้องการ ชาวสวนจันทบุรีส่วนใหญ่เขาก็ปลูกทุเรียนมาจากรุ่นสู่รุ่น ก็ใช้
พื้นที่เดิมที่ปลูกต่อกันมา” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม
2566)

“ดินที่มีคุณภาพจะเป็นแหล่งรวมแร่ธาตุที่ต้นทุเรียนต้องการ ซึ่งหากมีแร่ธาตุที่ดีครบถ้วนก็
จะทำให้ต้นทุเรียนเติบโตและมีผลผลิตที่ได้ประสิทธิภาพตามมาด้วย แล้วอีกอย่างดินดีมี
คือมันดูง่ายมาก เพราะดินที่มีคุณภาพจะทำให้ผลผลิตเป็นไปตามฤดูกาล” (เกษตรกร
ชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มีนาคม 2566)

“ประสิทธิภาพของทุเรียนที่ดี ส่วนหนึ่งมาจากการเติบโตจากดินที่มีคุณภาพด้วย เพราะดิน
ที่ดีจะทำให้ทุเรียนสามารถเติบโตได้ดี เช่น ระบายน้ำได้ดี ต้นดูดซึมน้ำได้ง่าย แล้วผลผลิต
ที่ออกมาตามฤดูแล้วทรงสวย คืออะไรพวกนี้ถ้าดินดีก็มีส่วน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน,
การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 มีนาคม 2566)

“พื้นที่สวนทุเรียนของจันทบุรีส่วนใหญ่มีดินที่ดีอยู่แล้ว ดูได้จากผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพ
และตรงตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น อีกอย่างคือดินที่ดีจะทำให้ทุเรียนสามารถเติบโตได้ดี
มันดูได้จากทุเรียนที่เราตัดเลยว่าจะออกมาสภาพเป็นไง” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร,
การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2566)

“ทุเรียนของจันทบุรีส่วนใหญ่มีดิน ที่คืออยู่แล้ว เพราะเขาทำทุเรียนกันแบบเป็นธุรกิจเป็นมา
รศครบครัน เขาก็ดูแลพื้นที่ที่ใช้ปลูกกันมาอย่างดี นี่ก็เชื่อว่าดินที่ปลูกทุเรียนของเราดิน
ต้นที่โตมันก็สวยแล้วแข็งแรง ผลผลิตก็ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วน
บุคคล, 5 มีนาคม 2566)

“จันทบุรีมีทุเรียนที่มีคุณภาพ ที่สำคัญรสชาติดี อาจจะเป็นเพราะพื้นที่ในการปลูกที่ทำให้ทุเรียนมีรสชาติดี เนื่องจากดินที่ดีจะทำให้ระยะเวลาในการสุกของทุเรียนมีความเหมาะสมกับช่วงฤดูเก็บเกี่ยวพอดี” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 5 มีนาคม 2566)

4.3.2.2 น้ำ

พบว่า ปริมาณน้ำมีผลต่อคุณภาพของทุเรียนค่อนข้างมาก เนื่องจากหากต้นทุเรียนได้รับปริมาณน้ำที่เหมาะสม มีจัดการน้ำเพื่อช่วยการติดผลและขึ้นลูก ตามค่าระยะเวลาในช่วงพัฒนาการต่างๆของดอกและผลอ่อน จะมีบทบาทสูงในการช่วยลดปัญหาการหลุดร่วงของดอกและผลอ่อนได้เป็นอย่างดี และเพิ่มการติดผลและขึ้นลูกของทุเรียน โดยเริ่มตั้งแต่ดอกทุเรียนในระยะเหยียดดินหนูดึงให้น้ำในปริมาณสูง แต่ลดปริมาณน้ำลงประมาณร้อยละ 40 ในช่วงระยะดอกขาวจนถึงระยะผลอ่อนอายุ 1 สัปดาห์ หลังดอกบาน ซึ่งการรักษาปริมาณความชื้นในดินให้สม่ำเสมอ โดยให้น้ำครั้งละน้อยๆ แต่ให้บ่อยครั้งจะช่วยให้ดอกไม่ร่วง การหลีกเลี่ยงที่จะไม่ให้น้ำในปริมาณมากเกินไปจะช่วยให้รากไม่เน่า โคนไม่เน่า นอกจากนี้ยังช่วยให้ทุเรียนสามารถผ่านพ้นช่วงต้นอ่อนและเติบโตเป็นทุเรียนต้นใหญ่ที่มีผลผลิตที่ดีขึ้นจากการได้รับน้ำในปริมาณที่เหมาะสม จากผู้ให้ข้อมูลถึง 10 คน ที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำที่มีต่อคุณภาพของทุเรียน ยกตัวอย่างเช่น

“ปริมาณน้ำส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียน เนื่องจากปริมาณน้ำที่มากอาจทำให้มีการติดที่ล่าช้าออกไป ผลอาจจะไม่ติดเลยมันก็จะทำให้เสียผลผลิตไปโดยที่ไม่ได้อะไร ทุเรียนดูเป็นต้นที่แข็งแรงแต่จริงๆคือต้องดูแลเรื่องน้ำมากๆให้มั่วๆไม่ได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มีนาคม 2566)

“น้ำที่มีมากเกินไปในดินจะส่งผลให้รากเน่าและทำให้ต้นทุเรียนเกิดความเสียหาย อาจตายและไม่ได้ผลผลิต เวลาฝนตกมากๆเกษตรกรเขาก็กังวลนะ อย่างเราก็กลัวว่าน้ำมันจะไปทำให้ต้นตาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มีนาคม 2566)

“หากให้น้ำแก่ต้นทุเรียนมากเกินไปจะทำให้ทุเรียนไม่ติดดอกออกผล เพราะทุเรียนจะออกดอก ติดผล ช่วงฤดูแล้งอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ดังนั้นถ้าให้น้ำมากเกินไปจะไม่ดีกับต้นทุเรียน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 มีนาคม 2566)

“ต้นทุเรียนที่ได้รับน้ำในปริมาณมากเกินไปจะทำให้เกิดใบอ่อน ไม่ออกดอก หรือออกดอกน้อย คือมันน้ำในระยะทุกๆ 5 วัน ครั้งละ 10-15 นาที มันถึงจะเหมาะสมมากกว่านี้ได้นิดหน่อย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“ให้น้ำเยอะ ผลก็จะเล็กและเสียงผลไม่โต หากปริมาณน้ำที่ต้นทุเรียนได้รับมีมากเกินไปจะทำให้ในช่วงที่ออกผลอ่อนนั้น ผลจะเท่าไข่ ไม่โต ทำให้ลูกบิดเบี้ยวได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“หากปริมาณน้ำมีมากเกินไปในช่วงที่หลังดอกบาน ถึงช่วงระยะเวลาเก็บเกี่ยวจะทำให้เนื้อเป็นเตาเผา เนื้อแกนแข็ง ถ้าเนื้อกลายเป็นแบบนี้จะทำให้ขายไม่ได้เลย เพราะคุณภาพไม่ได้เป็นที่ต้องการตามตลาด คือมันเสียงขาดทุนเลย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 มีนาคม 2566)

“ปริมาณน้ำที่มากเกินไปจะทำให้แตกยอดและดอกร่วง แล้วก็ส่งผลให้การผสมเกสรไม่ติด น้ำที่ให้กับต้นทุเรียนจะไปมีผลต่อการออกดอกของทุเรียนถ้าให้มากไปดอกก็จะไม่ติดแล้ว” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 เมษายน 2566)

“ต้องให้น้ำอย่างพอดี ไม่ให้น้ำมากจนเกินไป และต้องไม่มีน้ำแฉะอยู่ตลอดเวลาเพราะจะนำมาสู่การเป็นโรคเชื้อรา นักเขาก็กินโคนเน่า” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 เมษายน 2566)

“ดอกทุเรียนจะไม่ติด และไม่ออกผล หากมีปริมาณน้ำมากเกินไป แล้วมันก็ส่งผลให้ต้นมีอาการใบเหลือง ทิ้งใบ มีรอยไหม้ที่ใบ แบบนั้นคือไม่ได้เลย ต้นเสียเลยนะ” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 เมษายน 2566)

4.3.2.3 อากาศ

พบว่า สภาพอากาศที่ดีจะช่วยให้ดอกติดได้ดี ในกรณีที่มีฝนตกปริมาณมาก ในช่วงเวลาใกล้ดอกบาน ให้พยายามรักษาสภาพความชื้นในดินและความชื้นบรรยากาศ ภายใต้อาบน้ำให้สม่ำเสมอ โดยการให้น้ำทุกๆ วัน แต่ในปริมาณวันละไม่มากนัก กวาดเศษซากของดอกที่ร่วงออกให้หมดจาก บริเวณผิวดินใต้อาบน้ำ เพื่อช่วยในการถ่ายเท อากาศตรงบริเวณผิวดินให้ดีขึ้น จะช่วย

ลดปัญหาการหลุดร่วงของดอกและผลอ่อนได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้อุณหภูมิและความชื้นที่เรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส มีความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ 75-85 เปอร์เซ็นต์ หากปลูกในพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้งพื้นที่ที่มีอากาศร้อนจัดหรือเย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้า น้อย และไม่คุ้มต่อการลงทุน และยังเสี่ยงว่าผลผลิตที่ได้จะไม่ตรงตามความต้องการของตลาด อาทิ คุณภาพและลักษณะภายนอกที่ไม่ได้มาตรฐาน จากการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพอากาศดังนี้

“อากาศมีผลต่อคุณภาพของทุเรียน เพราะทุเรียนเป็นไม้ยืนต้น มันต้องปลูกในพื้นที่โล่งๆ สภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงก็เลยมีผลต่อการเจริญเติบโตทุกระยะ เราก็พยายามหาพื้นที่ที่มันมีกาศถ่ายเทได้ดีแล้วก็ปลูกตรงนั้น” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“ทุเรียนเป็นพืชที่ชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ 25 ถึง 30 องศา หากอากาศหนาวหรือร้อนเกินไปต้นทุเรียนก็ไม่สามารถโตได้เต็มที่ ดูเหมือนจะปลูกยังไงก็ได้แต่จริงๆ ไม่ใช่เลยต้องใส่ใจมาก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“สภาพอากาศมีความสำคัญมากต่อทุเรียน เพราะหากสภาพอากาศนั้นแห้งแล้งหรือร้อนจัด เย็นจัด และมีลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ทำให้ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้าให้ผลผลิตช้าและน้อยไม่คุ้มต่อการลงทุน เพราะนั้นชาวสวนเขาก็รู้ๆกันว่าสภาพอากาศมีผลต่อการติดดอกของทุเรียน เขาก็จะกังวลเวลาอากาศมันเปลี่ยนแปลง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 มีนาคม 2566)

“สภาพอากาศมีผลต่อการติดดอกของทุเรียน ทุเรียนควรจะปลูกอยู่ในพื้นที่ที่มีอากาศเหมาะสม ไม้ยืนต้นทุเรียนจะไม่สามารถโตได้อย่างสมบูรณ์และทำให้ผลผลิตเล็กไม่เป็นที่ต้องการ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“สภาพอากาศที่ขึ้นจนเกินไปจะทำให้ต้นทุเรียนเกิดโรคและก็จะเกิดการแพร่กระจายของเชื้อราโรคเร็วด้วย ท้ายที่สุดมันจะส่งผลตรงไปถึงทุเรียนที่ออกมาจะไม่สามารถนำไปขาย

หรือเก็บเกี่ยวได้เพราะไม่ได้คุณภาพ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“ฝนที่ตกมากเกินไปเวลาที่เกิดพายุหรือมาจากสภาพอากาศแปรปรวน จะส่งผลให้ต้นทุเรียนแตกใบอ่อน ซึ่งการแตกใบอ่อนของทุเรียนเมื่อได้รับน้ำมาก สปีดน้ำหลังดอกบานดอกจะร่วงและมีรูปทรงบิดเบี้ยว ที่นี้ก็จะไม่ได้ผลผลิต หรือต่อให้ได้ผลผลิตออกมาก็ทรงไม่สวย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 เมษายน 2566)

“หากในบางพื้นที่ที่เจอสภาพอากาศแปรปรวนอย่างพายุฤดูร้อน ปริมาณน้ำที่มากเกินไปจะทำให้แตกยอดและดอกร่วงส่งผลให้ต้นทุเรียนเสียหาย กิ่งก้านหัก หรือดอกร่วงทำให้ไม่สามารถออกผลผลิตได้ตามปริมาณที่คุ้มทุน เราก็ใส่ใจเรื่องน้ำเรื่องสภาพอากาศในระดับหนึ่งเลย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 เมษายน 2566)

“สภาพอากาศที่เริ่มแห้งและเริ่มมีลมหนาว จะทำให้ทุเรียนที่สามารถสะสมอาหารได้เพียงพอจะทำให้ดอกทุเรียนจะเริ่มแตก แต่หากต้นใดที่ไม่แตกนั้นแสดงว่าได้เสียโอกาสการติดดอกไปแล้ว มันเท่ากับถ้อยต้นที่ถ้อยต้นเราจะไม่ได้ผลผลิตจากต้นนี้เลยต้องรอฤดูกาลถัดไป” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 เมษายน 2566)

“เรื่องสภาพอากาศนั้นสำคัญ โดยทุเรียนจะต้องผ่านช่วงฝนแล้งต่อเนื่องนาน 10-14 วัน จึงจะเพียงพอต่อการสร้างดอก แต่หากสภาพอากาศแปรปรวนในช่วงนั้น ก็จะทำให้ทุเรียนไม่สามารถออกดอกได้ตามระยะเวลา” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 เมษายน 2566)

“ทุเรียนที่มีคุณภาพดีส่วนหนึ่งการปลูกในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศที่โล่งโปร่งเหมาะสมในการเจริญเติบโต ทำให้ต้นทุเรียนโตได้อย่างมีคุณภาพและได้ผลผลิตดี” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 เมษายน 2566)

4.3.2.4 เคมีภัณฑ์

พบว่า การใช้เคมีภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมตรงตามความต้องการของต้นทุเรียนแต่ระยะช่วงจะทำให้ทุเรียนสามารถออกดอกและเติบโตได้อย่างดี และมีผลผลิตที่ได้มาตรฐาน แต่

หากใช้เคมีภัณฑ์หรือใส่ปุ๋ยให้ทุเรียนในขณะที่ดินมีปัญหากรดจัด หรือด่างจัด จะไม่เกิดประโยชน์ต่อทุเรียนเต็ม 100% เพราะธาตุอาหารบางตัวจะถูกตรึงไว้ ทุเรียนไม่สามารถนำไปใช้งานได้ ยิ่งใส่ปุ๋ยมากหรือใส่เคมีภัณฑ์ตัวอื่นๆ ไปมากเท่าไร ยิ่งมีโอกาสขาดทุนสูงมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งการใช้เคมีภัณฑ์เพื่อกระตุ้นให้มีการเจริญเติบโตด้านกิ่งก้านสาขาในระยะเวลาอันรวดเร็ว ถึงแม้จะหลังการเก็บเกี่ยวแล้วก็ยังคงมีการใช้เคมีภัณฑ์อยู่เพื่อทำให้ต้นทุเรียนพักตัวเตรียมพร้อมเพื่อการออกดอกในครั้งต่อไป อาทิ การใส่ปุ๋ยหลังเก็บเกี่ยวก็เพราะต้องการลดบทบาทของธาตุไนโตรเจนให้น้อยลง และการใส่ปุ๋ยครั้งที่สองจะเริ่มใส่ในช่วงปลายฤดูฝน ประมาณเดือนสิงหาคม-กันยายน ซึ่งเป็นเวลาที่ดินยังมีความชื้นอยู่ จากการสัมภาษณ์ได้ข้อมูลการใช้เคมีภัณฑ์ของชาวสวนทุเรียนจันทบุรี ยกตัวอย่างเช่น

“เคมีภัณฑ์ที่ด้อยประสิทธิภาพ จะทำให้ทุเรียนเติบโตได้อย่างไม่เต็มที่และผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นที่น่าพอใจ หรือหากหนักสุดอาจจะเกิดความเสียหายต่อผลผลิต” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2566)

“ปุ๋ยมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของทุเรียน เพราะเกษตรกรสวนใหญ่นิยมใส่ปุ๋ยเพื่อให้ผลผลิตโตไว และมีลักษณะที่ตรงตามความต้องการของตลาด” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2566)

“เคมีภัณฑ์มีผลต่อคุณภาพของทุเรียน และบางอย่างไม่มีคุณภาพตรงตามที่แสดงสรรพคุณไว้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2566)

“ปุ๋ยส่งผลต่อคุณภาพทุเรียน เพราะเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ใช้บำรุงทุเรียน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 มีนาคม 2566)

“การใส่ปุ๋ยอินทรีย์เคมีเมื่อทุเรียนมีอายุ 9 เดือนขึ้นไป ช่วยให้ดินร่วนซุยดีต่อการเจริญเติบโตของต้นทุเรียนช่วยให้รากทุเรียนได้รับออกซิเจนได้เพียงพอ ทำให้ทุเรียนโตได้เต็มที่” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มีนาคม 2566)

“ปุ๋ยที่ช่วยบำรุงทุเรียนบางยี่ห้อ ทำให้ทุเรียนมีผลผลิตที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจากไม่มีประสิทธิภาพ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 มีนาคม 2566)

“เคมีภัณฑ์ ช่วยแก้ปัญหาทุเรียนเล็ก ที่มาจากการขาดสารอาหารและแร่ธาตุอาหารในดิน ดังนั้นการใส่เคมีภัณฑ์ลงไปจะทำให้หมดปัญหานี้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“ปุ๋ยจะช่วยให้ทุเรียนโตได้อย่างเต็มที่ และมีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน ได้ผลทุเรียนขนาดใหญ่และผลผลิตออกดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 มีนาคม 2566)

“มีการปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของทุเรียนเป็นเรื่องสำคัญในการส่งออก ดังนั้นการใช้เคมีภัณฑ์จะช่วยให้ทุเรียนมีคุณภาพดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 มีนาคม 2566)

“การใช้เคมีภัณฑ์ในช่วงเวลาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับช่วงเวลาแต่ละเดือนที่ทุเรียนเติบโต ตั้งแต่การแตกราก แดกใบ 1 แดกใบ 2 ไปจนถึงช่วงก่อนเก็บจะทำให้ทุเรียนลูกใหญ่และมีประสิทธิภาพดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 เมษายน 2566)

“ปุ๋ยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ทุเรียน โตได้อย่างแข็งแรงและออกผลทุเรียนที่มีคุณภาพสามารถนำไปจำหน่ายได้ราคาสูง เพราะมีลักษณะของทุเรียนที่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 เมษายน 2566)

ตารางที่ 4.4 ข้อค้นพบจากการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนจากการสัมภาษณ์

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
1	P1	Q3	1	2	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	แหล่งข้อมูลข่าวสารไม่มีความสะดวกรวดเร็ว
	P1	Q3	5	2	การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา	การตอบสนองและการแก้ปัญหาของกรมวิชาการเกษตรยังไม่ดี

ตารางที่ 4.4 ข้อค้นพบจากการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนจากการ
สัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
2	P2	Q3	16	4	การตอบสนองต่อการ แก้ไขปัญหา	กรมวิชาการเกษตรยัง ตอบสนองต่อปัญหาต่างๆ ล่าช้า
	P2	Q3	21	4	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุน จากหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน
3	P3	Q3	18	6	การตอบสนองต่อการ แก้ไขปัญหา	ควรเข้มงวดในการ ตรวจสอบมาตรฐานของ ทุเรียนเพราะเป็นเรื่องสำคัญ
	P3	Q3	15	6	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	อยากให้ช่วยทำสื่อออนไลน์ ให้ทุเรียนจันทบุรี
4	P4	Q3	18	8	การตอบสนองต่อการ แก้ไขปัญหา	ตรวจสอบคุณภาพเยอะกว่าแต่ ก่อน ไม่รับซื้อทุเรียนอ่อน
	P4	Q3	7	8	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ควรมีการจัดประกวด แข่งขันการบริโภคผลไม้ ไทย
5	P5	Q3	7	9	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	กรมวิชาการเกษตรควรจัด กิจกรรมส่งเสริมการขาย ร่วมกับช่องทางจัดจำหน่าย สมัยใหม่
	P5	Q3	15	9	การตอบสนองต่อการ แก้ไขปัญหา	อยากให้ทางภาครัฐช่วย แก้ไขและบอกแนวปฏิบัติที่ ชัดเจนและรวดเร็วกว่านี้
6	P6	Q3	13	12	การตอบสนองต่อการ แก้ไขปัญหา	ไม่มีการตอบรับที่รวดเร็ว เท่าไร
	P6	Q3	17	11	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	การประชาสัมพันธ์ไม่ค่อยดี

ตารางที่ 4.4 ข้อค้นพบจากการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	บุคคล	คำถาม	บรรทัด	หน้า	แนวคิดหลัก	แนวคิดย่อย
7	P7	Q3	5	13	การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา	เวลาติดต่อขอความช่วยเหลือมักถูกโยนเรื่องไปมา
	P7	Q3	2	14	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	กรมวิชาการเกษตรควรประชาสัมพันธ์และจัดงานแสดงสินค้าด้านอาหารและสินค้าทั่วไป
8	P8	Q3	8	16	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ควรทำประชาสัมพันธ์มากกว่านี้
	P8	Q3	18	15	การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา	จะติดต่อได้เฉพาะเวลาราชการเท่านั้น
9	P9	Q3	9	18	การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา	บ่อยครั้งที่ร้องเรียนหรือแจ้งเรื่องไปก็ไม่มีความคืบหน้า
	P9	Q3	22	17	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	มีการช่วยทำประชาสัมพันธ์บ้าง แต่มันไม่ครอบคลุม
10	P10	Q3	3	19	แหล่งข้อมูลข่าวสาร	จัดช่องทางประชาสัมพันธ์เพิ่มมากกว่าเดิม
	P10	Q3	8	19	การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา	เจ้าหน้าที่ปฏิบัติดูเหมือนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องที่แจ้งเท่าไร

4.3.3 การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน

4.3.3.1 แหล่งข้อมูลข่าวสาร

พบว่า ผู้ผลิตยังขาดความรู้ ประสบการณ์ ในการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าต่างประเทศ ดังนั้นจึงอยากกรมวิชาการเกษตรให้การให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการพบปะกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายโดยตรงจะช่วยให้เพิ่มการส่งออกได้ดี จึงอยากให้มีการประชาสัมพันธ์ที่มากกว่านี้

เพราะจะทำให้ผู้ซื้อสามารถบอกความต้องการของสินค้าได้โดยตรงกับผู้ผลิตอีกด้วย ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์เยอะๆและร่วมกันทุกภาคส่วนงานในการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพเพื่อให้ได้ตามมาตรฐานสากลจากนั้นผลักดันให้มีการนำทุเรียน ไปแสดงตามงานนานาชาติในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อมีการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้ซื้อ และการประชาสัมพันธ์เยอะๆยังช่วยให้เกิดการรับรู้ในมุมกว้าง ทั้งในเรื่องข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและข้อมูลในการซื้อขายส่งออก จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนทุเรียน 8 คน และเจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร 2 คน ได้ให้ข้อมูลถึงการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ยกตัวอย่างเช่น

“แหล่งข้อมูลข่าวสารนั้นไม่มีความสะดวกรวดเร็ว เพราะยังขาดการประชาสัมพันธ์เจ้าหน้าที่ไม่ได้เข้าถึงชาวสวนได้จริงๆ ส่วนใหญ่ก็แค่ประกาศในเว็บของหน่วยงาน ทั้งๆที่จริงควรมีเสียงตามสายหรือมาบอกที่สวน ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาก็ได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

“ไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อยากให้เข้ามาช่วยในเรื่องการประชาสัมพันธ์ และให้ความรู้ในเรื่องการส่งออกต่างประเทศ แนะนำเรื่องการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ทุเรียนให้มีความสวยงาม เพื่อทำให้น่าบริโภคมากขึ้น เพราะแสดงถึงรสนิยมในการบริโภคอีกด้วยน่าจะช่วยเพิ่มยอดขายได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 เมษายน 2566)

“อยากให้ช่วยทำสื่อออนไลน์ให้ทุเรียนจันทบุรี เพราะมีผลกับวิถีการบริโภคของคนในปัจจุบันอย่างมาก อยากให้การให้การท่องเที่ยวช่วยทำสื่อออนไลน์ด้วย เพื่อให้ชาวต่างชาติรู้จักทุเรียนจันทบุรีมากขึ้น น่าจะช่วยทำให้ทุเรียนจันทบุรีมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในการซื้อทานเพิ่มมากขึ้น และมีกลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายหลายเชื้อชาติอีกด้วย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 เมษายน 2566)

“ต้องการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างชาติรู้จักมากขึ้น จะได้ยอมรับในผลไม้ไทยกว้างขวางมากขึ้น อาทิ ควรมีการจัดประกวดแข่งขันการบริโภคผลไม้ไทย และการจัดประกวดและมอบรางวัลผู้นำเข้าผลไม้ดีเด่นประจำปี รวมทั้งประชาสัมพันธ์ข้อมูลสิทธิประโยชน์การนำเข้าผลไม้ไทยแก่ผู้นำเข้าของชาวต่างชาติ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 เมษายน 2566)

“กรมวิชาการเกษตรควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับช่องทางจัดจำหน่ายสมัยใหม่ และศูนย์ค้าส่ง/ปลีกในตลาดเป้าหมายสำคัญ แบบพวก โลตัส ซูเปอร์เซ็นเตอร์ และบิ๊กซี แล้วให้ทุเรียนเป็นหนึ่งในสินค้าสำคัญที่กำหนดให้เข้าร่วมกิจกรรมใดแบบนี้คงดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 มีนาคม 2566)

“การประชาสัมพันธ์ไม่ค่อยดี กรมวิชาการเกษตรควรทำมากกว่านี้ อาทิในช่วงที่ต่างประเทศมีการจัดงานพวกรมหกรรมอาหาร ควรนำทุเรียนไปวางจำหน่ายด้วยเพื่อให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2566)

“กรมวิชาการเกษตรควรประชาสัมพันธ์และจัดงานแสดงสินค้าด้านอาหารและสินค้าทั่วไป โดยจัดกิจกรรมสาธิตการคัดเลือกปลูก และทดลองชิม รวมทั้งการเจรจาการค้าในสินค้าผลไม้สดและแปรรูปของไทย เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์และความนิยมให้กับผู้บริโภคจีน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขยายการบริโภคของผลไม้ไทยในจีน” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 มีนาคม 2566)

“ควรทำประชาสัมพันธ์มากกว่านี้และควรทำประชาสัมพันธ์ทุเรียนให้ต่างประเทศรู้จัก ทุเรียนจันทบุรีเยอะ ๆ จะได้ส่งออกเพิ่มมากขึ้น” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 มีนาคม 2566)

“ถ้าที่จังหวัดมีงานเกี่ยวกับทุเรียนก็มีการทำประชาสัมพันธ์ช่วย แต่ก็ยังมีปัญหาที่มันยังไม่ครอบคลุมทุกด้าน เลยทำให้ช่วยเกษตรกรได้ไม่เต็มที่” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

“จัดช่องทางประชาสัมพันธ์เพิ่มมากกว่าเดิมในการช่วยเหลือเวลาเกษตรกรประสบปัญหาในการผลิตทุเรียน จะได้ผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพสามารถส่งออกได้” (เจ้าหน้าที่รัฐของกรมวิชาการเกษตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

4.3.3.2 การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา

พบว่า กรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ยังคงตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรไม่ดีเท่าที่ควร โดยสาเหตุหลักๆมาจากความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ

และการปฏิบัติงานที่สามารถให้บริการได้เฉพาะในเวลาราชการเท่านั้น จึงทำให้เกษตรกรหรือผู้ที่มีปัญหาไม่สามารถขอความช่วยเหลือและขอคำแนะนำได้ที่ทันที ซึ่งนี่ถือเป็นข้อเสียของกรมวิชาการ เกษตรที่ส่งผลกระทบต่อการเกษตรกรและผู้ค้าอย่างมาก อันเนื่องมาจากความล่าช้าในการทำงานจะส่งผลกระทบโดยตรงต่อการวางแผนต่างๆ ในการส่งออกทุเรียน โดยจากการสัมภาษณ์ทั้งเกษตรกร และเจ้าหน้าที่รัฐทั้ง 10 คน พบว่าการแก้ปัญหาของภาครัฐยังทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ยกตัวอย่างเช่น

“การตอบสนองและการแก้ปัญหาของกรมวิชาการเกษตรยังไม่ดี เพราะในบางครั้งการปฏิบัติหน้าที่มีช่วงเวลาที่ทำงานแน่นอน แต่ปัญหาเรามันไม่แน่นอนอะ เจ้าหน้าที่มีวันหยุด แต่เกษตรกรอย่างเราๆเขาทำงานดูแลต้นทุเรียนกันทุกวัน เพราะงั้นเวลาต้องการความช่วยเหลือจริงๆมันขอไม่ได้” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 24 เมษายน 2566)

“กรมวิชาการเกษตรยังตอบสนอง ต่อปัญหาต่างๆล่าช้าไม่สามารถได้รับการแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วเท่าที่ควร บ่อยครั้งที่ร้องเรียนหรือแจ้งเรื่องไปก็ไม่มีความคืบหน้า ไม่มีคนประสานงานเรื่องต่อ เหมือนรับเรื่องส่งๆ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 เมษายน 2566)

“ที่จริงมองว่าควรเข้มงวดในการตรวจสอบมาตรฐานของทุเรียนเพราะเป็นเรื่องสำคัญ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติเหมือนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องที่แจ้งเท่าไรหรอก ปล่อยผ่านง่ายๆ ไม่รู้มีจ่ายได้ดะอะไรไหมแต่บางเรื่องที่เราควรดำเนินการ เช่น กับสิ่งเดือนไรพวกนี้ก็ไม่ทำ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 เมษายน 2566)

“การให้ความรู้กับเกษตรกรและการให้ความรู้ชาวสวนที่ปลูกทุเรียนยังมีไม่มาก กรมวิชาการเกษตรยังตอบสนองต่อปัญหาต่างๆล่าช้า เวลาที่ชาวสวนไปถามเจ้าหน้าที่ก็ค้นมีความรู้ไม่พอ ตอบไม่ได้อีก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2566)

“กรมวิชาการเกษตรควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายร่วมกับช่องทางจัดจำหน่ายสมัยใหม่ ชาวสวนเขาไม่รู้กันหรือว่าต้องทำยังไง ขนาดเราเองยังเล่นอะไรทันสมัยไม่ค่อยเป็นเลย เพราะงั้นมันควรจะมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่เป็นคนขายให้ละ ไม่ก็มาบอกหน่อยมา

แนะนำหน่อยว่าเขาขายออนไลน์กันยังไงบ้าง มันจะได้ขายได้หลายๆช่องทาง” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 19 เมษายน 2566)

“ตอนนี้คัดทุเรียน ตรวจสอบคุณภาพเยอะกว่าแต่ก่อน ไม่รับซื้อทุเรียนอ่อน คิดถึงคนที่เค้าซื้อไปกินเยอะ ๆ แต่ก็ยังมีปัญหาที่ยังเกิดขึ้นอยู่บ้าง เลยอยากให้เวลาที่ขอความช่วยเหลือหรือขอคำแนะนำก็อยากให้กรมวิชาการเกษตรช่วยดำเนินการให้เร็วกว่านี้ รู้สึกว่าไม่มีการตอบรับที่รวดเร็วเท่าไรเลย” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2566)

“คนคัดทุเรียน และคอยตรวจสอบคุณภาพให้ทุเรียนหลายคนอยู่ ให้เป็นไปตามเกณฑ์การส่งออก และไม่รับซื้อทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพอยู่แล้วแต่บางครั้งปัญหาอยู่ที่การขนส่ง เลยอยากให้ทางภาครัฐช่วยแก้ไขและบอกแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและรวดเร็วกว่านี้ แล้วอีกอย่างเวลาร้องเรื่องพวกนี้ไปเวลาติดต่อขอความช่วยเหลือมัก ถูกโยนเรื่องไปมา สรุปลวนกลับมาที่เดิมอยู่ดี” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 23 มีนาคม 2566)

“บ่อยครั้งที่ร้องเรียนหรือแจ้งเรื่อง ไปก็ไม่มีใครความคืบหน้า บางทีย้ายไปหลายรอบเจ้าหน้าที่ยังไม่รู้เลยว่ามาขอความช่วยเหลือเรื่องอะไร บอกให้รอจะติดต่อกลับแต่ก็ไม่ค่อยได้อะไร แล้วมันก็ไม่ทันเวลาที่เราจะเก็บเกี่ยวสุดท้ายก็ต้องเสี่ยงตัดผลผลิตไปก่อนโดยไม่ได้ความช่วยเหลือจากรัฐ” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

“เพราะการทำงานของกรมวิชาการเกษตรจะติดต่อได้เฉพาะเวลาราชการเท่านั้น ทำให้บางครั้งจะไปติดต่ออะไรเร่งด่วนไม่สามารถทำได้ทันที แล้วเจ้าหน้าที่ปฏิบัติเหมือนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องที่แจ้ง เท่าไร เหมือนรับเรื่องเพราะมาแจ้งมาร้องแต่ไม่ได้ตามความคืบหน้าให้ บางทีอยากได้ข้อมูลทางการเกษตรที่เรายังไม่รู้ แต่พอไปติดต่อเหมือนเจ้าหน้าที่จะไม่รู้มากกว่าอีก” (เกษตรกรชาวสวนทุเรียน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 21 มีนาคม 2566)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หากจะสังเคราะห์ การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรีที่กล่าวมาทั้งหมด 3 ข้อ นั้น ผู้วิจัยพบว่าการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนใน จังหวัดจันทบุรี ยังไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ควร และยัง

ตอบสนองความต้องการของชาวบ้านได้ไม่ตรงจุดนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการขนส่ง การตรวจคุณภาพของผลผลิต รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์และการส่งเสริมการขาย จึงส่งผลให้เกษตรกรต้องเผชิญปัญหาและแก้ปัญหาเองในหลายๆเรื่อง เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในการขายทุเรียนด้วยตนเอง จึงทำให้มักจะถูกเอาเปรียบจากล้งหรือพ่อค้าคนกลางอยู่บ่อยครั้งทำให้ราคาทุเรียนถูกปั่นขึ้นลงตามกระแสของตลาด นอกจากนี้ความรู้ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อเผชิญกับภัยธรรมชาติ เกษตรกรชาวสวนทุเรียนบางกลุ่มยังไม่สามารถปรับตัวได้ ทำให้บางสวนสูญเสียผลผลิตไปโดยปริยาย หากการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี สามารถเข้าถึงชาวสวนได้มากกว่านี้ จะทำให้ลดการสูญเสียผลผลิตของเกษตรกรไปได้เยอะพอสมควร

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี มีบทสรุปสามารถอธิบายได้ดังนี้

- 5.1 สรุปผลการวิจัย
- 5.2 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย
- 5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษาของการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา เพื่อแยกกลุ่มคำและความหมายคล้ายกัน ทั้งหมดเพื่อรวมให้เป็นหัวข้อหลัก คือ ขั้นตอนสุดท้ายและจัดเป็นหมวดหมู่ใหญ่ ในการแสดงถึงข้อมูลทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูล เพื่อสรุปให้ได้เป็นผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี: ภาพสะท้อนจากมุมมองของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวคิดต่างๆ แบ่งเป็นทั้งหมด 3 แนวคิดหลัก ประกอบไปด้วย

แนวคิดหลักที่ 1 การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย 1) ระบบขนส่ง 2) สิ่งที่ได้รับซื้อ 3) การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง 4) การบำรุงผลผลิต

แนวคิดหลักที่ 2 ปัจจัยการผลิตทุเรียน ประกอบไปด้วย 1) ดิน 2) น้ำ 3) อากาศ 4) เคมมีภัณฑ์

แนวคิดหลักที่ 3 การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ประกอบไปด้วย 1) แหล่งข้อมูลข่าวสาร 2) การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 การจัดการส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะแก่การส่งออก

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรมีกระบวนการและขั้นตอนอย่างไรในการทำให้ทุเรียนจันทบุรี เป็นทุเรียนที่มีประสิทธิภาพและพร้อมต่อการส่งออก ซึ่งผลการวิจัยได้ พบว่า จาก การสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนทุเรียนจันทบุรี และเจ้าหน้าที่พนักงานที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่ง ออกเป็น 3 แนวคิดหลัก อันประกอบไปด้วย

แนวคิดหลักที่ 1 การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ

การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) ระบบขนส่ง 2) สิ่งที่รับซื้อ 3) การตรวจเปอร์เซ็นต์แป้ง 4) การบำรุงผลผลิต ซึ่งผู้วิจัยพบว่า ขั้นตอนต่างๆล้วนมีส่วนต่อการส่งออก ทุเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วยกันทั้งสิ้น เริ่มตั้งแต่การบำรุงผลผลิต การตรวจเช็คคุณภาพของสินค้า และการรับซื้อจากพ่อคณกลาง รวมไปถึงระบบขนส่ง ในทุกๆขั้นตอนจะส่งผลกระทบต่อ คุณภาพของสินค้า เพราะหากมีการส่งล่าช้าอาจทำให้สินค้าเสียหาย หรือแม้แต่การไม่ตรวจเช็ค สินค้าให้ดีก่อน ก็ส่งผลต่อคุณภาพของสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ Millet (1954) ที่กล่าวไว้ว่า ถ้า พิจารณางานใดจะมีประสิทธิภาพสูงสุดนั้นให้ดูจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับ ผลผลิต (Output) เช่นเดียวกับ ศิริดา ศิริเบญจพุกภัย (2560) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ทุเรียนไทยกับ ความท้าทายที่ไม่ควรมองข้าม พบว่า ประเทศจีนเป็นตลาดส่งออกทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดของไทย และ แหล่งผลิตทุเรียนที่ใหญ่เป็นอันดับต้นๆ ได้แก่ ไทย มาเลเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ อย่างไรก็ตาม พบว่าระบบการจัดการที่ดี ภายใต้การการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรของไทยทำให้ ทุเรียนจากประเทศไทยกลายเป็นสินค้าอันดับหนึ่งที่ตลาดต้องการ โดยมีปัจจัยหลักๆมาจาก คุณภาพของทุเรียนที่ได้มาตรฐาน ระบบขนส่งที่ค่อนข้างสะดวกในการลำเลียง และการใส่ใจบำรุง ผลผลิตของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนไทย

แนวคิดหลักที่ 2 ปัจจัยการผลิตทุเรียน

ปัจจัยการผลิตทุเรียน เป็นสิ่งที่กรมวิชาการเกษตร ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะ เนื่องจากการให้ผลผลิตของทุเรียนนั้น ไม่ใช่สิ่งที่เกษตรกรจะสามารถควบคุมได้ทุกเรื่อง โดยปัจจัย การผลิตทุเรียน ประกอบไปด้วย 1) ดิน 2) น้ำ 3) อากาศ 4) เคมีภัณฑ์ ซึ่งดิน น้ำ อากาศเป็นสิ่งที่ไม่

สามารถควบคุมได้เนื่องจากเป็นปัจจัยทางธรรมชาติ เกษตรกรทำได้แค่คอยดูแลไม่ให้ผลผลิตนั้นเสียหายมากเกินไปหากเกิดเหตุการณ์ทางธรรมชาติที่ไม่คาดคิดขึ้น และต้องคอยระวังดูแลควบคู่ไปกับการสังเกตสภาพอากาศทางธรรมชาติที่ไม่แน่นอนเพื่อที่จะสามารถรับมือกับภัยทางธรรมชาติได้ ดังนั้นการใช้ภูมิปัญญาจึงเปรียบเสมือนเป็นตัวช่วยในการอุดรูรั่วของปัญหาต่างๆที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ พีรพร พร้อมเทพ (2558) ได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน พบว่า การพัฒนาการผลิตทุเรียนนั้นส่วนหนึ่งมีผลมาจากปัจจัยการผลิตทุเรียนด้วย เนื่องจากกระบวนการผลิตเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สามารถเอาชนะขั้นตอนต่างๆมาคิดต่อยอดในการพัฒนาผลผลิตได้ อาทิ ในเรื่องของปัจจัยทางธรรมชาติ ปัจจัยที่เกษตรกรควบคุมได้ ซึ่งหากพบปัญหาในปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งก็จะเกิดการคิดว่าหาวิธีในการแก้ไขและต่อยอดมาเป็นการพัฒนาผลผลิตเพื่อให้สามารถก้าวข้ามผ่านปัญหานี้ไปได้ เช่นเดียวกับ สมพร อิศวิลานนท์ (2562) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง สถานการณ์การผลิตและการบริโภคทุเรียนของโลกและการส่งออกทุเรียนของไทย พบว่า การผลิตทุเรียนของโลกได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการมีผลิตที่มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของตลาด อันเนื่องมาจากการดูแลเอาใจใส่ผลผลิตของเกษตรกร จึงทำให้ได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและสามารถทำกำไร สร้างรายได้ รวมถึงสร้างฐานลูกค้าให้กับสวนทุเรียนได้จำนวนมาก

แนวคิดหลักที่ 3 การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน

การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ประกอบไปด้วย 1) แหล่งข้อมูลข่าวสาร 2) การตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหา ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีหน่วยงานสนับสนุน มีบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับกลไกทางการตลาด และสามารถดำเนินการส่งเสริมการตลาดส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีได้เป็นอย่างดี แต่การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐยังตอบสนองไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรเท่าที่ควร เกษตรกรยังคงต้องเจอกับปัญหาความล่าช้าในการช่วยเหลือหรือปัญหาการสนับสนุนด้านการขายยังมีไม่มากเท่าไรนัก เกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากรมวิชาการเกษตรควรจัดกิจกรรมโปรโมททุเรียนจันทบุรีให้มากกว่านี้ อาทิ การโปรโมทผ่านออนไลน์ผ่านโฆษณาทางทีวี และการจัดกิจกรรมงานแฟร์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ ชุติพร สิงหชาติ (2564) ได้ทำการศึกษาการสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี พบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์อย่างต่อเนื่องและทำในจำนวนครั้งที่ถี่ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้นกว่าเดิม มีส่วนช่วยในการเพิ่มปริมาณการส่งออกของทุเรียนจันทบุรีมากขึ้น ทั้งยังส่งผลให้ทุเรียนจันทบุรีมีชื่อเสียงมากขึ้นและยังทำให้ทุเรียนจันทบุรีมีศักยภาพมากพอกับการลงแข่งในตลาดโลก เช่นเดียวกันกับ จารุวรรณ ทองใบ (2562) ได้ทำการศึกษา รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกกวางเหลือง

ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบการตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน ส่วนหนึ่งคือ จำนวนแหล่งข่าวสารทางการเกษตรและความถี่ในการอบรม เนื่องจากการมีแหล่งข่าวสารในจำนวนมากนั้นจะทำให้ชาวสวนทุเรียนมีองค์ความรู้สามารถนำมาพัฒนาการผลิตและการขายได้ ทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มช่องทางการจำหน่ายได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องผ่านสื่อ ดังนั้นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนารูปแบบการตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียน

5.2.2 ปัจจัยปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของทุเรียนจันทบุรี

5.2.2.1 ปัจจัยภายใน

(1) ผลผลิตทุเรียนไทย ปริมาณการส่งออกจากทุเรียนไทยในแต่ละปีมีจำนวนมากจากหลายหลายสวน ในช่วงปี 2566 นี้ จังหวัดจันทบุรีส่งออกทุเรียนได้เกินเป้า โดยทุเรียนจันทบุรีสร้างมูลค่ามากเป็นประวัติการณ์ และสร้างรายได้ให้ประเทศกว่าแสนล้านบาท โดยปี 2566 นี้ จันทบุรีมีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งสิ้นประมาณ 4 แสนกว่าไร่ ให้ผลผลิตประมาณ 3 แสนกว่าไร่ ประมาณกว่า 5 แสนตัน และแนวโน้มในปีหน้า ผลผลิตจะมีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการรักษาคุณภาพของผลผลิตจึงกลายมาเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลให้คุณภาพการส่งออกของทุเรียนจันทบุรียังคงมีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องของปริมาณการส่งออก และคุณภาพของสินค้า

(2) ราคาส่งออก ราคาทุเรียนไทยหากขายในประเทศจะรู้สึกราคามีราคาค่อนข้างสูงแต่เมื่อนำมาส่งออกพบว่าอยู่ในระดับราคาที่ลูกค้าต่างประเทศสามารถซื้อได้ และสามารถซื้อได้ในลักษณะที่ผลผลิตมีคุณภาพสูงอีกด้วย เพราะเมื่อเทียบกับราคาทุเรียนที่ขายในประเทศไทยจะพบว่า ทุเรียนที่มีราคาถูกเกินไปส่วนใหญ่เนื้อด้านในจะไม่มีคุณภาพ อาทิ เนื้อและเกินไป สุกเกินไป หรือในบางกรณีก็จะเนื้อแข็ง แกร่น และทานไม่อร่อย ซึ่งราคาทุเรียนในประเทศไทยจึงมีความสัมพันธ์กันกับคุณภาพ เพราะหากราคาสูงคุณภาพก็จะดีตามไปด้วย ดังนั้นทุเรียนจันทบุรีเป็นทุเรียนที่มีชื่อเสียง จึงทำให้มีราคาสูงเมื่อขายในประเทศ แต่เมื่อส่งออกราคาก็จะยังอยู่ในระดับที่จับต้องได้สำหรับลูกค้าต่างชาติ สิ่งนี้ทำให้ในสายตาลูกค้าต่างชาติมองว่าทุเรียนจันทบุรีมีระดับคุณภาพและราคาหลายที่สอดคล้องสัมพันธ์กันกับสิ่งประสิทธิภาพของผลผลิตที่พวกเขาได้รับ

5.2.2.2 ปัจจัยภายนอก

(1) กฎการนำเข้าทุเรียนของต่างประเทศ หลาย ๆ ประเทศมีการออกกฎการนำเข้าสินค้าที่เข้มงวดขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าทางการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

ส่งออกผลไม้สดของไทยรวมถึงทุเรียนด้วย เนื่องจากกฎระเบียบมีความซับซ้อน มีขั้นตอนต่าง ๆ ในการนำเข้าเพิ่มขึ้นมาก และมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่บ่อยครั้ง ในปัจจุบันผู้นำเข้าผลไม้ไทยในหลาย ๆ ประเทศ อาทิ จีน อินโดนีเซีย และเกาหลีได้ยังคงพบอุปสรรคในการขอใบรับรองการนำเข้าพืชสวน (Import Recommendation of Horticulture Products : RIPH) จากกระทรวงของประเทศนั้น ๆ และใบอนุญาตนำเข้า (Import permit :SPI) จากกระทรวงการค้าของประเทศปลายทาง ดังนั้นจึงทำให้ประสิทธิภาพของการส่งออกทุเรียนมีไม่เต็มที่เนื่องจากติดปัญหาเรื่องเอกสาร ซึ่งทุเรียนจันทบุรีแม้จะเป็นทุเรียนที่มีชื่อเสียงของประเทศไทยแต่ก็ยังคงต้องดำเนินการตามขั้นตอนการนำเข้าของประเทศปลายทางอยู่ จึงทำให้ประสบปัญหาเดียวกันอยู่บ้าง

(2) ลดการนำเข้าทุเรียนจากต่างประเทศ ในหลาย ๆ ประเทศสามารถปลูกทุเรียนเองได้แล้ว อาทิ ประเทศจีนสามารถปลูกทุเรียนเองได้ จีน ได้มีการทดลองปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองได้สำเร็จที่เกาะไหหลำและมณฑลไห่หนาน ซึ่งในอนาคตจีนอาจเปลี่ยนสถานะจากคู่ค้ากลายเป็นคู่แข่งด้านการผลิตและการส่งออกสินค้า และลดการนำเข้าทุเรียนจากไทยก็เป็นที่แน่นอน ทุเรียนจากไทยจึงได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากจีนถือเป็นตลาดการค้าที่ใหญ่และมีประชากรอันดับต้น ๆ ของโลก ปัจจุบันประเทศไทยยังคงเป็นคู่ค้าที่สำคัญสำหรับประเทศจีน มูลค่าการนำเข้าจากประเทศไทยสูงขึ้นปีละหลายหมื่นล้านบาท ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องใส่ใจในเรื่องลดการนำเข้าจากประเทศคู่ค้า

5.2.3 การพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน

1) ให้ความรู้ การให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตร ถือเป็นเรื่องที่หน่วยงานภาครัฐควรทำและสนับสนุน เพราะด้วยความที่เจ้าหน้าที่ของรัฐควรเป็นผู้ที่มีความรู้มากกว่าเกษตรกรทั่วไป เพื่อที่จะสามารถให้แนะนำและส่งเสริมเรื่องการส่งออกแก่เกษตรกรได้ และเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถนำไปใช้ได้จริง

2) ประเมินประสิทธิภาพงาน การประเมินประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรมีส่วนช่วยให้องค์กรมีการพัฒนาไปข้างหน้า เนื่องจากสามารถนำผลประเมินมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงานได้อย่างตรงจุดและแก้ไขในส่วนที่บกพร่องได้ นอกจากนี้การประเมินผลการทำงานยังทำให้เจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรเกิดแรงกระตุ้นในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อเกษตรกรเพราะจะได้รับการดูแลใส่ใจจากเจ้าหน้าที่ของภาครัฐมากขึ้น สามารถขอความช่วยเหลือได้ตามที่ต้องการเมื่อเกิดปัญหา

5.3 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การส่งเสริมการขาย ควรมีพื้นที่ให้ชาวสวนทุเรียนได้นำผลผลิตมาจัดการขายด้วยตนเองมากกว่านี้ เพื่อหลีกเลี่ยงการโดยกดราคาจากล้ง ทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้เจอกับลูกค้าโดยตรง และสามารถสร้างฐานลูกค้าเองได้ ซึ่งจะทำให้ทราบความต้องการของผู้บริโภคและนำมาซึ่งการพัฒนาผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาด

2) การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียน ควรตอบสนองต่อคำร้องเรียนหรือการขอความช่วยเหลือของเกษตรกรให้รวดเร็ว และควรมีการจัดการที่เป็นระบบมากกว่าที่ควร เนื่องจากชาวสวนหลายคนยังขาดความรู้ในหลายๆเรื่อง และด้วยหน้าที่ของภาครัฐจึงควรสนับสนุนเกษตรกรให้ได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาวสวนเป็นหลัก

3) การออกค่าใช้จ่ายทดแทน เมื่อมีการส่งออกผลไม้จึงอาจมีความเสียหายในเรื่องต่างๆที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ในอนาคต ดังนั้นภาครัฐควรสนับสนุนในเรื่องของค่าใช้จ่าย เช่น ความเสียหายจากการขนส่งที่อาจตลาดเคลื่อนไม่ตรงกำหนด ความเสียหายเมื่อสินค้าเน่าเสีย ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการสนับสนุนและบรรเทาค่าใช้จ่ายของเกษตรกรและผู้ประกอบการในการส่งออกสินค้าที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงการบริหาร

1) การส่งออกทุเรียนที่มีประสิทธิภาพของจังหวัดจันทบุรี ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการดำเนินการ และการพัฒนาการขนส่งให้มากกว่านี้ เนื่องจากที่มีอยู่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้จัดจำหน่ายได้สักเท่าไรนัก ศักยภาพของระบบการส่งออกทุเรียนไทยยังไม่จัดอยู่ในระดับที่ดีนักหากเทียบกับจำนวนความต้องการทุเรียนไทยของตลาดโลก ดังนั้นหากมีการจัดระบบจากกรมวิชาการเกษตรให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลในทุกๆขั้นตอนอย่างเข้มงวดและสามารถกำหนดระยะเวลาการดำเนินการได้แม่นยำกว่านี้จะไม่เสี่ยงต่อสินค้าที่จะเสียหายในระหว่างการจัดส่ง

2) ปัจจัยการผลิตทุเรียน ต้องให้ความสำคัญในพัฒนาการผลิตทุเรียนจันทบุรีให้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น คุณภาพดี มีมาตรฐาน และเกษตรกรมีกำไรสูงสุด โดยมีหน่วยงานจากหลายๆภาคส่วนที่ทำงานร่วมกัน และควรใช้แนวทางการพัฒนาหลายแนวทางร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่ม

ประสิทธิภาพการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลผลิตในลักษณะที่จะเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิต หรือระบบการผลิตทุเรียนของจังหวัดจันทบุรีเพื่อการส่งออก ซึ่งจะทำให้ทุเรียนจันทบุรีมีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

5.4.1 จากการศึกษาวิจัยผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามนั้นแคบเกินไปเนื่องจากมีผู้รวมตอบแบบสอบถามเพียงแค่ 10 คน หากการวิจัยครั้งต่อไปควรมีจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่มากกว่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมรายละเอียดสำคัญ ๆ

5.4.2 ทุเรียนจันทบุรีมีจุดเด่นเรื่องรสชาติ รูปลักษณ์ความสวยงาม จึงสามารถเป็นที่ยอมรับและมีโอกาสเติบโตได้อีกมากในตลาดโลก ดังนั้นควรมีการศึกษาข้อมูลในส่วนนี้เพิ่มเติมเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุเรียนจันทบุรีเป็นที่รู้จักมากขึ้น ทั้งยังเป็นการสร้างโอกาสทางการขาย โดยการนำทุเรียนจันทบุรีไปจัดแสดงในงานแสดงสินค้าในต่างประเทศ

5.4.3 ควรศึกษาตลาดของแต่ละประเทศที่เป็นตลาดหลักในการส่งออกทุเรียนของไทย เพื่อเป็นการเพิ่มยอดขายและพัฒนาผลผลิตให้ตรงกับความต้องการของตลาดมากขึ้น ถือเป็น การส่งเสริมให้ทุเรียนจันทบุรีสามารถผงาดสู่สายตาของผู้บริโภคได้หลากหลายประเทศมากขึ้น ไม่ใช่แค่การจำกัดอยู่กับตลาดเดิม ๆ แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

5.4.4 จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าปัญหาหลักของประสิทธิภาพการส่งออกอยู่ที่ระบบการจัดการ ดังนั้นหากมีการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเจาะลึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการส่งออกให้ละเอียดและเจาะจงมากขึ้น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงและสามารถนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหาหรือพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคตได้

5.4.5 นำงานวิจัยไปต่อยอดโดยการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อทดสอบที่ค้นพบจากงานวิจัยนี้เพื่อทดสอบข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยเชิงคุณภาพว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการส่งออกของทุเรียนจันทบุรี

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร. (2565). *ความเป็นมากรมวิชาการเกษตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพืชสวน.
- กรมศุลกากร. (2565). *ปริมาณและราคาทุเรียน*. สืบค้นจาก www.customs.go.th
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2557). *อุปสรรคการส่งออกทุเรียนไทย*. สืบค้นจาก www.ryt9.com
- กุสุมา สวนตะโก. (2559). *ผลกระทบต่อการส่งออกทุเรียนสดจากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (SPS)* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ควรรคิด ชโลธรรังสี. (2542). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสุขภาพจังหวัดอุบลราชธานี* (Unpublished Master's thesis). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- จรรววรรณ ทองใบ. (2550). *รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกกว่านเหลือ จังหวัดจันทบุรี*. *วารสารวิทยาศาสตร์ สาขาสังคมศาสตร์*, 28(1), 80-93.
- จิตตินันท์ เฉชะคุปต์. (2544). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับจิตวิทยาการบริการ*. ใน *เอกสารการสอนชุดจิตวิทยาการบริการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6, หน่วยที่ 1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูป กาญจนประกร. (2509). *รัฐประศาสนศาสตร์ในสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มงคลการพิมพ์.
- ชวลีพร สิงหชาติ. (2564). *การสื่อสารการตลาดเพื่อส่งออกทุเรียนของจังหวัดจันทบุรี* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี
- ฐิติมา วงศ์อินตา. (2565). *การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงของโซ่อุปทานทุเรียนเพื่อการส่งออกในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี*. *วารสารปัญญาวัฒน์*, 14(1), 219-237.
- ณัฐชดา เฉชพ่วง, และกนกพร ชัยประสิทธิ์. (2561). *ความสัมพันธ์ของปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศที่มีผลต่อการส่งออกทุเรียนไปสาธารณรัฐประชาชนจีน*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(1), 333-340.
- ทรานทาร์มนิวส์. (2562). *รู้จักเส้นทางขนส่งผลไม้ไทยไปจีน*. สืบค้นจาก www.transtimenews.co.th
- นพมาศ โพธิ์ขาว. (2565). *ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ต้นทุเรียน*. สืบค้นจาก http://www.expertdoa.com/km_plant_info.php?ProductID=12
- นัสรี มะแน, และพาตีเมาะ อาแยกาจ. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและบริโภคทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในจังหวัดยะลา*. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 17(1), 117-125.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พัชรินทร์ ไชยวรินทร์กุล. (2551). *ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอมือง จังหวัดอ่างทอง* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- พีรพร พร้อมเทพ. (2558). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน* (Unpublished Individual Study). สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ, กรุงเทพฯ.
- มยุรี วรรณสกุลเจริญ, และชาญณรงค์ รัตนพนากุล. (2563). ประสิทธิภาพขององค์การ (Organizational Effectiveness). *วารสารศิลปการจัดการ*, 4(1), 193-204.
- รัตนา อัทธภูมิสุวรรณ. (2547). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: วิเจ พรินติ้ง.
- เริงชัย ต้นสุชาติ. (2551). *ทฤษฎีเศรษฐจุลภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: โขตนาพรินท์.
- ศรินทร์ ทงอินทร์. (2558). *ปัญหาและอุปสรรคในการส่งออกมะม่วงน้ำดอกไม้ไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน : กรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดฉะเชิงเทรา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ศิริดา ศิริเบญจพฤษ. (2560). *ทุเรียนไทยกับความท้าทายที่ไม่ควรมองข้าม*. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/content/dam/bot/documents/th/thai-economy/regional-economy/Article-regional/2561/2561Challenging_of_Durian.pdf
- ศิริพร วรกุลดำรงชัย. (2558). *รายงานการวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการผลิตทุเรียนคุณภาพ และการกระจายการผลิต*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการเกษตร.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *กลยุทธ์การตลาด การบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม และ ไซเท็กซ์ จำกัด.
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรและเพชรบุรี. (2565). *รายละเอียดแผนส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร กรมวิชาการเกษตร ประจำปี พ.ศ. 2565*. สืบค้นจาก <http://www.oic.go.th/fileweb/cabinforcenter2/drawer046/general/data0005/00005687.pdf>
- สกุลกานต์ นามโคตร. (2548). *ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการเสริมโทรศัพท์มือถือของบริษัทเอไอเอสจำกัด (มหาชน) ในเขตพญาไทกรุงเทพมหานคร* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานจังหวัดจันทบุรี. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดจันทบุรี พ.ศ.2561-พ.ศ.2565*. สืบค้นจาก <http://www.chanthaburi.go.th/frontpage>

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน). (2565). *ทุเรียน Durian: การปลูกและการดูแลรักษา*. สืบค้นจาก <https://www.arda.or.th/>
- สำนักเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *ข้อมูลผลผลิตปี 2560-2564*. สืบค้นจาก <https://www.oae.go.th/>
- หนึ่งฤทัย เทียนกระจ่าง. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการส่งออกเครื่องประดับแท้ของไทยไปยังสหรัฐอเมริกา* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- Cyert, R., & March, J.G. (1992). *A behavioral theory of the firm*. Oxford: WileyBlackwell.
- Gronross, C. (1990). *Service management and marketing*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Groect. (2022, May 12). *ง่ายและดี วิดีโอเล่าทุเรียนทุกระยะยังงៃให้รอด แกรมได้ผลผลิตดี* [Web log message]. Retrieved from <https://www.blockdit.com/posts/627b6cb2a0f4527f44b51dc2>
- Robbins, S.P. (1983). *Organizational behavior*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ryan, T.A., & Smith, P.C. (1954). *Principle of Industrial Psychology*. New York: The Mc Donald Press Company.

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

หัวข้อการวิจัย การบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรต่อการส่งออกทุเรียนในจังหวัด
จันทบุรี

คำถามการวิจัย

- 1) วิธีการจัดการแบบใดที่จะทำให้การส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก
- 2) ปัจจัยการผลิตใดบ้างที่ทำให้ทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ
- 3) วิธีการใดที่ทำให้เกษตรกรพึงพอใจและสามารถช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรให้มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน

คำถามวิจัย	
วิธีการจัดการแบบใดที่จะทำให้การส่งออกทุเรียนมีประสิทธิภาพที่ดีเหมาะสมแก่การส่งออก	
1.	ท่านคิดว่าการบำรุงรักษาผลผลิตทุเรียนที่ดีก่อนการเก็บเกี่ยวมีผลประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การส่งออกหรือไม่อย่างไร
2.	ท่านคิดว่าสิ่งที่รับซื้อผลผลิตทุเรียนเพื่อการส่งออกมีผลประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การส่งออกหรือไม่อย่างไร
3.	ท่านคิดว่ากรมวิชาการเกษตรมีการให้เกษตรกรตรวจสอบเปอร์เซ็นต์แป้งก่อนฤดูการเก็บเกี่ยวมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การส่งออกหรือไม่อย่างไร
4.	ท่านรู้สึกร้อย่างไรต่อระบบการขนส่งในปัจจุบัน
ปัจจัยการผลิตที่ทำให้ทุเรียนในจังหวัดจันทบุรีเป็นทุเรียนที่มีคุณภาพ	
1.	คุณภาพของดินในพื้นที่เก็บเกี่ยวส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนหรือไม่อย่างไร
2.	ปริมาณน้ำส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนหรือไม่อย่างไร
3.	เคมีภัณฑ์ส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนหรือไม่อย่างไร
4.	ปุ๋ยส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนหรือไม่อย่างไร
5.	สภาพอากาศส่งผลต่อคุณภาพของทุเรียนหรือไม่อย่างไร

วิธีการใดที่ทำให้เกษตรกรพึงพอใจและสามารถช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการ เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพต่อการส่งออกทุเรียน	
1.	กิจกรรมอะไรที่ท่านคิดว่ากรมวิชาการเกษตรควรจัดทำเพื่อให้เกิดพัฒนาการบริหารจัดการ จัดการทุเรียนที่มีประสิทธิภาพแก่การส่งออก
2.	ท่านมีคำแนะนำต่อกรมวิชาการเกษตรที่จะสามารถทำให้การจัดการทุเรียนที่มีประสิทธิภาพ มากกว่าเดิม
3.	ท่านคิดว่าอะไรคือสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ช่วยพัฒนาการบริหารจัดการของกรมวิชาการเกษตรให้ ประสบความสำเร็จได้
4.	ปัจจุบันการทำงานของกรมวิชาการเกษตรเป็นอย่างไร และในความคิดของท่านคิดว่ามีจุดที่ อยากปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนหรือไม่
5.	ท่านคิดว่าแหล่งข้อมูลข่าวสารแหล่งรวมความรู้ของกรมวิชาการเกษตรสามารถเข้าถึงได้อย่างไร สะดวก
6.	ท่านคิดว่ากรมวิชาการเกษตรตอบสนองได้ทันถ่วงทีต่อการแก้ไขปัญหาหรือไม่
7.	ท่านมีความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาของกรมวิชาการเกษตรหรือไม่

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	กันตินันท์ จัตุรัส
วัน เดือน ปีเกิด	7 พฤศจิกายน 2540
สถานที่เกิด	จังหวัดจันทบุรี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต, 2563 มหาวิทยาลัยรังสิต ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, 2566
ที่อยู่ปัจจุบัน	23/2 หมู่ที่ 8 ถนนซึ่งพัฒนาสาย 5 ตำบลซึ่ง อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี 22110

